

16

hűedőspenck

AZ ÉLETET ADÓ KARD

AZ
ÉLETET ADÓ
KARD

Heiho kadenso
Titkos tanítások a sógun házából

兵法家伝書

Jagjú Munenori

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Life-Giving Sword: Secret Teachings from the House of the Shogun
by Munenori Yagyu, translated by William Scott Wilson
©Kodansha International Ltd., 17-14 Otowa 1-chome, Bunkyo-ku,
Tokyo 112-8652, Japan

Hungarian translation:

©Torii Könyvkiadó és Szolgáltató Betéti Társaság, 2005

Fordította: Ambrus Kata

Hungarian edition: ©Torii Könyvkiadó és Szolgáltató Betéti Társaság, 2006

0801:BO - Böngészde
796.8 Y 10 FS00052563
YAGYU MUNENORI
AZ ÉLETET ADÓ KARD : HEIH

Minden jog fenntartva.

Tilos ezen kiadvány bármely részét sokszorosítani, információs rendszerben tárolni, vagy sugározni, bármely formában vagy módon, a kiadóval történt előzetes megállapodás nélkül; tilos továbbá terjeszteni másféle összefűzésben, borítással és tördelésben, mint amilyen formában kiadásra került.

Kiadja a TORII Könyvkiadó és Szolgáltató Betéti Társaság

1155 Budapest, Kazán utca 3.

E-mail: torii@torii.hu

Felelős kiadó: a Kiadó igazgatója

ISBN: 963 219 418 7

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
BEVEZETÉS	13
AZ ÉLETET ADÓ KARD	36
A CIPŐT ADÓ HÍD	53
A HALÁLT OSZTÓ KARD	59
AZ ÉLETET ADÓ KARD	85
UTÓSZÓ	117
A JAGJÚ SINKAGE-RJÚ HARCMŰVÉSZETEK KÉPES KATALÓGUSA	121
A SZÖVEGBEN IDÉZETT ÍRÁSOK	147
BIBLIOGRÁFIA	148
MEGJEGYZÉSEK	151

Jagjú Munenori faszobra
Hotokudzsi templom, Jagjú, Nara

ELŐSZÓ

A Hotokudzsinak nevezett templom raktárában őriznek egy, a hatvanas vagy hetvenes éveiben levő férfit ábrázoló faszobrot, kifelé fordított térdekkel, összezárt lábfejjel ül a klasszikus tartásban. A színes lakkozás a ruháján itt-ott már megkopott, mutatva a szobor korát, de az általános kép mégis robusztus és erős karakter. A férfi nyaka figyelemreméltóan vastag, látszik, hogy kiváló egészségnek örvend, a szeméből sugárzik az intelligencia és a mély önismeret. Az ajka telt a vékony bajusz alatt, és úgy tűnik, bármikor kész kifejezni a gondolatait. A kard markolata csak mint valami utógondolat jelenik meg a balján. Mindent egybevetve, ez egy olyan ember, akivel számolni kell, a magától értetődő tekintélye és tudása nem igazán félelmet gerjesztő, hanem inkább nagy tiszteletet ébresztő.

Valahol kemény éle is van a személyiségének, és valahol, nem is meghatározható helyen, de érezhető az elfojtott vágyakozás.

Az Edó korszak (1603-1868) korai éveiben a harcművészetek nagyfokú fejlődésének idején három rövid tanulmány is megjelent a kardforgatás művészetéről, melyek pár oldalnyi ígéretüket jócskán meghaladóan lesznek majd befolyással arra.

Az elsőt, a „*Mozdulatlan bölcsesség titkos feljegyzése*”-t (*Fudocsi sinmjóroku*) a Zen pap, Takuán Szóhó írta, körülbelül 1632-ben. Ez elsősorban filozófiai mű, a kardforgatást a Zen buddhizmus szemszögéből

nézi, különösen kihangsúlyozva annak szükségességét, hogy az elme szabadon maradjon minden kötöttségtől és megkötöttségtől. A harc fogalmai szerint ez azt jelentette, hogy az elme ne álljon meg, ne időzzön sehol, legyen szó állásról, technikáról, az ellenfél kardjáról, vagy bármiről, ami megakadályozhatja az elmét a szabad mozgásban. Az elmét megállítani Takuán szerint egyet jelent a vereséggel.

Noha ő maga is szamurájcsaládból származott, Takuánt a harcművészetek megértésében talán a kardművész Mijamoto Muszasi is segíthette. 1629-ben Takuánt száműzték a távoli, északra lévő Dewa tartományba, mert nyilvánosan nem értett egyet a Tokugawa kormányzattal, annak az egyházi örökösödési jogról vallott politikájával. Dewában aztán a helyi dajmjó, Macudaira őrizetébe került. 1631-ben Muszasi is ezt a környéket látogatta meg, hogy egy bizonyos Macudaira Dewa no Kami meghívására bemutassa karforgató-stílusát. Ha tényleg erről és ugyanerről a dajmjóról van szó, nem maradhat sok kétség, hogy az uraság minden bizonnyal bemutatta egymásnak a két tehetséges férfit, és együtt élvezhették egy estényi vagy talán több napnyi beszélgetés örömét, sőt talán még annak bemutatását is, hogyan alkalmazható a Zen a kardforgatásra. Az erős hasonlatosság Takuán és Muszasi alap-feltételezései között a szemtől szembeni harcot illetőleg megerősítik ennek a találkozásnak a valószínűségét, ha nem is Dewában, hát valahol máshol.

A másik jelentős könyv (időrendi sorrendben a harmadik) Muszasi saját műve, az „*Öt gyűrű könyve*” (*Gorin no so*) 1643 és 1645 között íródott. Nem filozófiai értekezés, mint Takuáné, Muszasi könyve a praktikus oldaláról közelíti meg a kardforgatást, megtanítja az olvasót olyan taktikákra, mint hogy például hogyan mozgassa a lábát, hova álljon, figyelembe véve a napot meg más fényforrásokat, hogyan hárítson és támadjon. Muszasi szerint

a küzdelemben keveredésnek nem az a célja, hogy az ember a kardjával az oldalán, vagy valami csillogó-villogó, de hasztalan technikát alkalmazva meghaljon, hanem hogy győzzön. A harcművészetnek a felszín alatt nyugvó elve azonban Muszasinak legalább annyira fontos volt, mint Takuánnak az az elv, hogy az elmét szabadon eressze, ne hagyja megpihenni, még akkor sem, ha már az ellenfelét úgy tűnt, legyőzte.

Ezt az akadálytalanul, folyamatosan mozgó elmét szimbolizálja művészien és filozofikusan is a buddhista avatár, Fudó Mjō-ó (Mozdulatlan Fényesség-király): gyakran ábrázolják egyik kezében karddal, mellyel nemtörődömségünket vágja ketté, másik kezében pedig kötéllel, mellyel szenvedélyeinket kötözi meg, így téve szabadá Igaz Elménket. Talán nem véletlen, hogy Takuán írásának egy részét Fudó leírásának szentelte, és hogy Muszasi, az elismert művész pedig olyan elbűvölő szobrot faragott erről a buddhista jelenésről, ami még ma is csodálattal tölti el a szemlélőt.

Az utolsó alapművet a kardforgatásról - amit e kötetben fordításban találhatunk - a „*Heibo kadensō*”-t, (*Az életet adó kard*, néha úgy is emlegetik, mint a harcművészetek klán-tradícióinak könyvét) Jagjú Munenori írta, 1632-ben, vagy valamikor nem sokkal utána. Míg Takuán munkája a kardforgatás Zen-felőli megközelítését hangsúlyozza, Muszasi meg praktikus, Munenori megpróbált a két szélsőség közötti vékony vonalon végigegyensúlyozni, hogy a gyakorlatban használható filozófiai alapmunkát hozzon létre, de ugyanakkor maguknak a gyakorlatoknak egy részét is közölje.

A mű filozófiája vagy talán pszichológiája nagyrészt a „*Mozdulatlan elmé titkos bölcsességei*”-n alapszik, amit Munenorinak írt a barátja és mentora, Takuán. Munenori ugyanakkora hangsúlyt helyezett arra, hogy az elmét szabadon tartsa a kötődésektől, vagy ahogyan ő nevezi, betegségekétől, eredjenek azok bár a technikára fordított túlzott figyelemből, vagy akár a

győzni vágyásból. Gyógymódja a betegségekre, paradox módon, a túlzás volt, úgy alkalmazta, mint valami éket, amit arra használnak, hogy kimozdítsanak egy beszorult másikat. Erős önuralom és a Zen alapjainak mély megértése a kulcsa annak, hogy valaki az Út elismert tudója legyen.

A gyakorlatokat magukat Munenori őseinek hosszú sorától örökölte, közöttük apjától - a művészi és kifinomult Szekisuszaitól - és apja majdnem legendás tanárától, Kamiizumi Isze no Hidecunától. Ezeknek az embereknek mindegyike javított még valamit az örökölt technikákon, és azzal a kihívással adták tovább, hogy tessék őket még finomítani. Munenori, úgy mondják, a tökéletességre vitte ezeket a technikákat, köztük a híres „nem-kard” technikát is, és a Jagjú Sinkage-rjú iskola tanításaként adta őket tovább tanítványainak. Talán az is jelezheti ennek az iskolának a hatékonyságát, hogy egyik legjelentősebb tanítványa a harmadik Tokugawa sógun, Iemicu volt, egy olyan ember, aki nem vesztegetett sok időt olyasmire, ami nem hozott használható eredményt.

Munenori tökéletes ellentéte volt kortársának, Mijamoto Muszasinak, aki szinte a semmiből tűnt elő, hogy híres legyen különleges győzelmei által, és közben határozottan állította magáról, hogy nem tanította senki sem. Munenorinak meg hosszú sor őse volt, olyan elismerések tették híressé, ahol szó sem volt személyes küzdelemről, és őseivel határozta meg saját magát, addig menve, hogy sorsfordító könyvét először Kamiizumi nevével fémjelezte, aztán apjával, és csak utolsóként a sajátjával.

A „*Heiho kadenso*” egyszerre készítés a már elsajátított technikák gyakorlására, alaposan megfontolt szavakkal leírt, további gyakorláshoz való utasítások könyve, meditatív forrás, ami segít a tanítványoknak a felbukkanó pszichológiai akadályokat leküzdeni, és filozófiai alap a kardnak - az élet és nem a halál eszközének - használatához.

Olyan férfiként, aki saját helyi birtokának politikai vezetéséből és a Tokugawa kormányzásból is kivette részét, Munenori a kardforgatás gyakorlatát olyan Útnak tekintette, melyen a tanítványt teljes emberi lényévé kovácsolhatta és edzhetette. Muszasi célja a kardforgatással a győzelem volt, ám ebbe a győzelembe beletartozott az a képesség is, hogy megérteni és teljesíteni bármilyen Úton lehet.

Munenori más irányból közelített: apja működését megfigyelve és Takuán tanításai alapján célját a teljes értelemben vett élet fenntartásaként vagy odaadásaként határozta meg. A „*Heiho kadensó*” a kardforgatáson át mutat egy ösvényt ehhez a célhoz, a kard élén át, melynek meg kell tanulnia leírni a fakadó virágokat tavasszal és a száraz leveleket ősszel.

A „*Heiho kadensó*”-t a Jagjú Sinkage-rjú központi szövegének tartják, de nem ez az egyetlen munka, ami ennek az iskolának a tanításaival foglalkozik. Munenori maga is írt még más, rövidebb munkákat a tárgyban, apja, Szekisuszai katalógust készített a technikákról, verseket, mind a saját stílusáról, mind a harcművészetekről általában, fia pedig, Micujosi (akit páran a legjobb kardforgatónak tartottak a családban) jópár részletes könyvet írt arról, ő hogyan értelmezi a Jagjú elveket és stílust. Aztán ott van a Zen pap, Takuán „*Fudocsi sinmjóroku*”-ja, amit akár a „*Heiho kadensó*” filozófiai alapszövegének is tekinthetünk, és még egy rövidebb mű Takuántól, a *Taikai*. Ezt az utóbbit valószínűleg Munenori egyik kortársának, Ono no Tadaakinak írta, az Ittó-rjúból, de Munenori ismerte vagy magát az írást, vagy legalábbis a benne szereplő elveket megvitatta Takuánnal.

Ezekből a művekből én megjegyzésként fűztem idézeteket ehhez a szöveghez, ahol úgy nézett ki, megvilágosíthatják vagy kibővíthetik Munenori gondolatait számunkra. Mind az eredeti szöveghez, mind a legtöbb ilyen

megjegyzéshez a „*Heiho kadenso*” 1985-ös, Iwanami Bunko által kiadott és Watanabe Isiró által szerkesztett kiadását használtam. Hálás vagyok és örökre adósa Watanabe úrnak segítőkész megjegyzéseiért, gondos tudományos munkájáért, amely nélkül Munenori munkája, ami gyakran bonyolult kínai buddhista filozófiai kifejezésekben nyilvánul meg, még sokkal nehezebben lenne érthető.

Szintén hálás vagyok Kuramocsi Tecuónak, a Kodansha International kiadó főszerkesztőjének, aki mindvégig biztatott, míg fordítottam és jegyzeteltem a fentebb említett írásokat, és Elizabeth Floydnak, kiadómnak és kísérőmnek ebben a munkámban. Különleges „gassó”-val tartozom Dave Lowry kollégámnak, az írónak és a Jagjú Sinkage-rjú iskola gyakorló kardforgatójának, beleérező megjegyzéseiért, és a kutatási javaslataiért; Meik és Diane Skosznak segítségükért és bátorításukért.

Feleségemnek, Emilynek hálával vagyok adósa a kéziraatra vonatkozó javaslataiért, és hogy olyan türelmes volt, mikor hónapokra szinte eltűntem a fordításkor. Végül, mint mindig, mély hálám már elhunyt professzoraimnak, Hiraga Noburunak és Richard McKinnonnak, akiket illetően helyénvaló Iemicu Munenori halálát követő szavait idézni: „Bárcsak itt lennének, most megkérdezhetném őket.”

Ha hibát találnak, azok csak az enyémeek.

- WILLIAM SCOTT WILSON

BEVEZETÉS

1615 nyarán a Tokugawa erők körbevették az oszakai várat, elszánták magukat, hogy véget vessenek a Tojotomi család és támogatóik befolyásának. A vár csaknem teljesen bevehetetlen volt, és nem kevesebb, mint hatvanezer ember védte, ámbar a bekerítő csapatok majdnem kétszer annyi főt számláltak. Támadások és ellentámadások zajlottak, bármelyik fél határozott győzelme nélkül, és a Tokugawák oldalán hiába állt olyan nyomasztoán hatalmas sereg, úgy nézett ki, a csata holtpontra jutott. Az idő persze a támadók oldalán állt.

Az unalom azért csak megtört egy napon, amikor húsz vagy harminc, egy bizonyos Kimura Sinegari által vezetett elkeseredett ember meglepetés-támadást indított, és betört a sógun, Tokugawa Hidetada¹ táborába. A sógun emberei megzavarodtak ahogy a támadók szinte hihetetlenül nyomultak előre, és nem voltak már messze magától a sóguntól. Ott aztán egy középkorú samurájjal találták szembe magukat, aki nyugodtan állt a sógun lova előtt. A férfi előrelépett, meghökkentő sebességgel, ügyességgel és kellemmel ölt meg hetet a támadók közül, lehetőséget adva így a sógun testőreinek hogy újrarendeződjenek és visszatámadjanak. Eltávolította a sógun a veszélyből, majd újra visszaállt a helyére.

Ez a középkorú samuráj Jagjú Tadzsima no kami Munenori volt, a sógun kardoktatója, és a legmegbízhatóbb ember a sógun oldalán. Hidetadát

sokszor tanította már türelmesen Munenori a dozsóban, de most a negyvennégy éves tanár az élet és a halál vékony mezsgyéjén egyensúlyozva mutatta meg kardforgató-tudományát. Elképzeltük hát a sógun aznap esti gondolatait, elhatározását, hogy ezentúl jobban figyel majd mestere utasításaira gyakorlás közben. Amikor a vár végre elesik és ők visszatérnek Edóba, új céllal és lelkesedéssel ragadja majd meg bambusz gyakorló kardját.

És mi lesz Munenorival?

A KEZDETEK

1594-ben Iejaszu, a majdani első Tokugawa sógun megszilárdította terveit az eljövendőkre vonatkozóan. Eltelik majd még négy év, míg Japán jelenlegi uralkodója, Tojotomi Hidejosi meghal, de az ötvennyolc éves uralkodó már most jeleit mutatta a mentális bizonytalanságnak, meg valószínűleg fizikai betegségeknek is. Mostani rögeszméje Korea bizonytalan és költséges megszállása volt, és már előre látta, ahogy meghódítja a Ming Kínát. Ez a kaland csak kudarccal végződhet, gondolta Iejaszu, és ha így lesz, Hidejosi pozíciója végzetesen meggyengül.

Iejaszu óvatos ember lévén, nem vállalt fölösleges kockázatot. Ha lehetséges volt, előre végiggondolta tetteinek minden lehetséges kimenetelét és elágazását. A más dajmjókkal kötött szövetségek sorsdöntőek lehetnek, ha nagylétszámú sereget kell hirtelen kiállítani egy mindent eldöntő csatához, de Iejaszu azt is tudta, hogy a csatákat nem szükségszerűen az az oldal nyeri, amelyik nagyobb csapatot vonultat föl. Voltak idők, amikor kellett a gerillaháború és a jól működő hírszerzés, a területről észrevétlenül ki és bejutó emberek által szerzett információkra pedig mindig szükség volt.

Iejaszura talán a legnagyobb hatással a hűség volt. Csapatairól azt

híresztelték, soha senki nem halt meg még közülük háttal az ellenségnek, és ez nemcsak azt a gondosságot jelezte, amivel az embereivel bánt, de azt a jártasságot is, amivel szövetségeseit már a legelején megválasztotta.

Iejaszu ezenkívül tehetséges és lelkes kardvívó is volt, igen gyakran kezdte a napot egy kis gyakorlással a dozsóban. És mindig kereste a legjobb tanárokat.

Valamikor az 1594-es évben Iejaszu úgy érezte, találkoznia kellene Jagjú Szekisuszai Munejosival, azzal az emberrel, aki több szempontból is kíváncsivá tette. Ezt a Szekisuszait az ország egyik legjobb kardvívójának tartották, sőt még azt is beszéltek, hogy tökéletesített egy olyan technikát, amivel már sokan próbálkoztak eredménytelenül, és amivel le lehetett győzni egy fegyverest anélkül, hogy bármiféle fegyverhez folyamodna. Földbirtokos középosztályból származott, nem messze a fővárostól, Kjótótól, Jamató egy völgyéből, amelyet a családja már nemzedékek óta igazgatott. Érdekes volt Iejaszu számára az a tény, hogy Szekisuszait 1585-ben a Tojotomik megfosztották földjei nagy részétől, mert feltételezésük szerint kakusident, azaz az adózás elől eldugott földeket tartott fenn. Talán ugyanolyan fontos volt az is, hogy Szekisuszai felesége, Suntó Gózen az Okuhara család gyermeke volt, egy, a közeli Iga területén élő erős kláné, ami a *nindzsa* stílusnak nevezett, kémkedésben és gyilkolásban jártas harcosok képzéséről volt híres.

Szekisuszai, aki akkoriban hatvanhat éves volt, egy napon meghívást kapott, hogy látogassa meg Iejaszut takagaminei villájában, a főváros mellett. Szekisuszait elkísérte huszonkét éves fia, Munenori, aki akkoriban tért meg a Hoszokawa erőkből letöltött szolgálatából, az Odawara kastély elleni támadásból. Iejaszu akkor épp ötvenhárom éves volt.

Amikor a két Jagjú megérkezett Takagaminéba, Iejaszu szívélyesen

fogadta őket, és nagy tisztelettel bánt velük. Iejaszu a hozzáértő kardforgató gyakorlatiasságával kérdezgette őket a Sinkage-rjú alapelveiről, ahogyan azokat a Jagjúk értelmezik, és kifejezetten és részletesen érdekelte a „nemkard” technika. Lenyűgözték a kicsit misztikus gyakorlatok, amiket az apa és fia magyaráztak, de nem győzte meg a bemutató, hát Iejaszu maga is fakardot ragadott és megkérte Szekisuszait, aki bár idős volt, de még jól tartotta magát, hogy álljon ki ellene. A Jagjú hagyomány szerint a párbaj így folyt le:

Szekisuszai mindkét kezét lógatta, úgy, hogy a könyökei a térdei előtt voltak, testét lesüllyesztette és labdába görbítette, és elkezdett ebben a tartásban minden különösebb nehézség nélkül sétálgatni. Iejaszu rögtön rátámadott egy egyenes vágással. Abban a pillanatban, hogy így tett, Szekisuszai bal ökle fölemelkedett, mint „a majom erős karja” és megragadta Iejaszu kardjának markolatát, amit az két kézzel fogott. Iejaszu kardja azonnal a levegőbe repült, és Szekisuszai balja körbefogta Iejaszut, míg a jobb ökle finoman megütötte fiatalabb ellenfele mellkasát. Iejaszu, noha tábori haorit viselt vastag testén, hátratántorodott.

Iejaszura ez nagy hatással volt, de hőiesen győzködte vendégét, fogadjon el még egy kihívást. Mikor ez a mérkőzés is gyorsan ugyanazzal az eredménnyel zárult, Iejaszu bocsánatot kért a macakcságáért és elismerte a vereséget. Ebből az alkalomból megajándékozta Szekisuszait egy, Kagenori, a híres kardkovács által készített karddal. Felfogva Szekisuszai technikájának egyedülállóságát és jellemének érettségét, Iejaszu gyorsan írásba foglalt egy tanár-tanítvány szerződést, aminek záradékában az is benne volt, hogy

kapcsolatát Szekisuszai-al sosem fogja elhanyagolni.

Amikor Iejaszu udvariasan felkérte Szekisuszait, hogy legyen a személyes oktatója, az idős korára hivatkozva nem fogadta el, de maga helyett fiát, Munenorit ajánlotta. Ebben meg is egyeztek, Szekisuszai visszatért Jagjú-murába, és laikus papnak állt, Munenori pedig Iejaszu kard-oktatója és kíséretének tagja lett.

Ez a történet azért sarkalatos, mert ez az a karmikus mag, ami Munenorit a Jagjú Sinkage-rjú fejévé teszi majd, és mert ez volt az egyike életének annak a két esetéből, amelyek meghatározták sorsának menetét. A másik eset igazából valamivel még azelőtt történt, hogy ő megszületett, ehhez a történethez azonban vissza kell mennünk néhány évet.

1559-ben egy Kamiizumi Isze no kami Hidecuna nevű kardforgató két hozzá legközelebb álló tanítványával utazgatott vidéken, a régi főváros, Nara környékén, a fiával, Hidetanéval és unokaöccsével, Hikita Kagekanéval. Kamiizumit korának egyik legjobb kardforgatójának tartották. A hagyomány szerint mesterei között volt Macumotó Maszanobu (megh. 1543?), akiről az a hír járta, hogy a ködös figura, Iizasa Jamasiro no kami Csoisza tanítványa volt. Macumotó a Kasima tradíciót követő kardforgatók közé tartozott, és, noha vagy húszt csatában is részt vett, úgy tűnik, párbajra sosem állt ki. Dárda vagy nyíl okozta sebtől halt meg, csatában, valószínűleg hatvanhét éves korában.

Kamiizumi Macumotótól eltanulhatta az „*Icsi no tacsí*”-t, azaz „*Hitocu tacsí*”-t, egy hajmeresztő technikát, amivel a harcos bekerülve az ellenfél támadási körébe, támadást vált ki, ahelyett, hogy maga támadást kezdene, belelép az ellenfél vágásába, és közben beviszi a maga támadását.² Ehhez nagyon jó időzítési és távolság-felmérési képességre volt szükség,

nem engedett meg parányi tévedést sem.

Kamiizumiról azt is tartják, hogy a legendás Aiszu Ikoszaitól (1452-1538), a vándorló kardforgatótól is tanult, akiről azt mesélik, hogy kalózkodott valamikor a koreai és kínai partok mentén. Ő a kardtechnikáit az állatok viselkedésére és a hullámok mozgására alapozta, talán így próbálva meg igazolni azt az állítását, hogy művészetét a távoli Ming Kínában sajátította el. Noha a különböző stílusok nevei gyakran kapcsolódnak akár több emberhez is, úgy tűnik, Ikoszai volt az a kardforgató, aki ténylegesen kifejlesztette a Kage-rjút, azt a stílust, ami kevésbé támaszkodott a mechanikus technikákra, inkább az ellenfél elméjének mozgását figyelte, s azokra reagált, még mielőtt azok valódi cselekvéssé alakultak volna.

Kamiizumi (1452-1538), amit különböző tanáraitól tanult, azt alakította azzá, amit Sinkage-rjúnak nevezett. A Zen tanulmányozójaként „mindennapi elméjét” is olyan szintre fejlesztette, annyira egyenletes kedélyű volt, hogy az arca nem tükrözött semmit abból, amit gondolt vagy érzett.³ Még a kor legjobb kardvívói sem tudták felmérni tehetségét az első találkozáskor.

Kamiizumit a buddhizmus által bátorított, és az általa látott, a Szengoku korszak végére jellemző sok szenvedés kiváltotta együttérzés is befolyásolta. Egyszer, amikor Owari tartományban, a Mjókodzsi templom környékén járt két tanítványával, egy apró kunyhó bejáratánál összeszaladt, izgatott tömeggel találkozott. Megkérdezte, mi történt, elmesélték neki, hogy egy kisgyereket rabolt el egy tolvaj, vagy valami bolond ember, és már órák óta a kunyhóban tartja fogva, kardjával a torkán. A falusiak semmi tervvel nem tudtak előállni, de Kamiizumi kölcsönkérte egy pap köntösét, leborotváltatta a fejét, és két rizsgombóccal a kezében megközelítette a kunyhót. Úgy gondolva, hogy a gyerekrabló már biztos nagyon éhes ennyi várakozás

után, rá tudta venni, hogy az egyik rizsgombóc után nyúljon. De abban a pillanatban Kamiizumi mindenféle fegyver nélkül be is ugrott a kunyhóba, lefegyverezte a férfit és kiszabadította a gyereket, anélkül, hogy bárkinek bármi baja esett volna.⁴

Kamiizumi Ikoszaitól és Macumotótól tanulta meg annak a fontosságát, hogy legalább akkora hangsúlyt helyezzen az elmére, mint a technikára, használja saját elméjét arra, hogy behatoljon az ellenfelébe, és hogy legyen annyira fegyelmezett, hogy ne áruljon el semmit sem szellemi állapotáról, sem következő lépéséről. Mint a hold a vízen, vagy a tükör, elméje csak az ellenfeléét tükrözte, de alapjában inkább együttérzéssel, mint támadással.

1559-ben Kamiizumit bemutatták In'einek, a narai Hozoin templom buddhista papjának. In'ei ügyesen forgatott többféle fegyvert is, de specialitása a dárda volt, és alaposan továbbfejlesztette a vele való harc technikáit. Barátja volt a híres kardforgatónak, Jagjú Szekisuszai Munejosinak. Vajon azért-e, mert csodálta Kamiizumit és Szekisuszait is, vagy csak csínytevésből, In'ei párbajt szervezett a két kardforgató között, pont arra a templomudvarra, ahol majd, vagy negyven évvel később Mijamoto Muszasi legyőzi In'ei tanítványait. Munejosi bokkent, fakardot ragadott. Az első menetben az ellenfele Kamiizumi unokaöccse, Hikita Kagekane volt, ő egy kardszerű fegyvert tartott a kezében, amit Szekisuszai valószínűleg sosem látott még, egy *fukuro sinait*, Kamiizumi együttérzésének még egy megnyilvánulását.

A Sinkage-rjú különlegessége, hogy ezzel a *fukuro sinai*-al gyakorolnak, egy felhasított bambuszrúddal, amit bőr borít, ezt fejlesztették aztán tovább azzá, amit *bikihada* (békabőr) *sinainak* neveznek. Ezt jó minőségű marhavagy lóbőrt választva készítették, azt lakkal merevítve. A sok ránc, ami a kikészített bőr felszínén fut, teszi hasonlatossá a béka bőréhez, innen a neve. A bambuszt, amit ebbe a *bikihada* tokba tesznek a párbajokhoz, ketté vagy

négyfelé hasítják. Gyakorláshoz a markolat vagy hét hüvelyk hosszú, és megőrzi az eredeti bambusz-formát. A „penge” körülbelül huszonkilenc hüvelyk hosszú, szalagokra van hasítva és „békabőr” borítja.

A *fukuro sinaït* használva a gyakorlatozók úgy csaphatnak le egymásra, mintha valódi karddal harcolnának. Ez a kemény fából készült *bokkennel* nem lehetséges. Ezzel az embernek vagy meg kell „húznia” a vágását (*cumeru*), ellenfele bokkenjára sújtani, vagy a „kard” markolatvédőjének tövét kell megtámadnia. És mert balesetek így is előfordulhatnak, a gyakorlás formagyakorlatok alakjában, *katákban* folyik, így hiányzik belőle a valóságérzet.

Szekisuszai mind a Tomita mind a Sintó stílusban alaposan jártas kardforgató volt, és a narai és kjótói körzetben egész félelmetes hírre tett szert. Harmincöt éves korára jópár csatában szerzett már tapasztalatot, és jogosan bízott magában. Meg is hökkent, hogy kétszer egymás után legyőzték, nem is maga a mester, hanem a tanítványa, Kagenake - aki még csak ki sem nézett kardforgatónak. Szekisuszai megalázva érezte magát, meglepve hallotta hát, hogy az ötvenöt éves Kamiizumi szeretne kiállni ellene. Szembeálltak, és pillanatokkal később Szekisuszai már térdre is esett, vereségét elismerve. Pedig semmi nem történt, nem volt semmi akció. A fiatalabb férfi csak állt, és nem talált nyitott felületet a támadásra. A párbaj úgy ért véget, hogy Szekisuszai felismerte ezt a tényt.

Igazából Kamiizumit az, ahogy meglátta, Szekisuszai hogyan méri fel a helyzetet, meg az ellenfele képességei készítették arra, hogy kihívja a kétszer már megvert kardforgatót. Olyan ember ez, akít érdemes tanítani.

Szekisuszai meg In'ei mindketten kérték Kamiizumit, hogy tanítsa őket, és ő eleget is tett ennek a kérésnek. Szekisuszai átkísérte az idősebb férfit és két tanítványát a jagjú-murai villájába, és ők ott is maradtak az elkövetkező

két évben, megosztva a tanítványokkal a Sinkage-rjú technikáit, filozófiáját és titkait. Szekisuszai kérésének további következménye volt még ezen kívül a Jagjú Sinkage-rjú kifejlesztése, azé a stílusa, amit majd évekkel később Munenori a tökéletességre visz, és megalakítja japán legkiválóbb kardvívó iskoláját. És ez volt az a pillanat, talán tizenkét évvel is azelőtt, hogy Munenori megszületett, hogy a sorsa meghatározódott.

A HÁTTÉR

A Kizu folyó összegyűjtve mellékágai vizét továbbfolyik délnyugatnak, egy darabon Kjótó és Nara tartományok határához közel. Egy pár mérfölddel azelőtt, hogy északnak fordulna Kjótó városa felé, már látszik Kaszagi hegyének déli lábánál megbúvó pár *kakurezató*, azaz titkos falu. Az ilyen jellegű falvak nagy részét majdnem minden oldalukról alacsony, de meredek hegyek szegélyezik, vagy mondhatnánk, védelmezik is, és évszázadokon keresztül csak keskeny hágókon vagy apró, alig látszó ösvényeken át lehetett megközelíteni őket. Az ilyen bejárásokat már az első nagyobb téli hóvihár elzárja, a hegyi hágókat meg völgyi ösvényeket a fölismerhetetlenségig eltakarja.

A *kakurezatók* Japán korai történelmétől kezdve tökéletes menedéket nyújtottak a megvert szamurájoknak. Ha nem térhettek vissza a fővárosba vagy saját birtokukra, ilyen világvégi helyeken kerestek menedéket, gyakran házat is építettek maguknak, és földművelésre adták a fejüket. De azért sokan őrizték az eredetüket és harci tudományukat, hagyományaikat továbbadták a következő generációknak. Ezekben az eldugott völgyekben az ember nyugodtan és anélkül, hogy fölhívta volna magára a figyelmet, gyakorolhatta a harci művészeteket.

Jagjú-mura is egy ilyen falu volt ezen a tájon, mint ahogy Iga is,

a kémkedésben és titkos küldetésekben jártas családok otthona, nem messze oda, északnyugatra. Jagjú-mura úgy tűnik, már i.sz. 645 óta lakott, és mindig híres volt arról, hogy kitűnő kardforgatókat nevel. A Jagjú klán őseit a 11. századig tudja visszavezetni. Családi nevüket valamikor a Kamakura korszakban (1192-1333) vették föl, és nemsokára át is vették a falu irányításának felelősségét, és az aztán saját uradalmukká is lett.

Noha Jagjú-mura titkos falu volt, a tizenhatodik századra mégis csak besodródott a környékén folyó háborúkba és csatározásokba. A viszonylag kis létszámú, a Kojagjú kastélyban rejtőző sereg, talán ezer ember kénytelen volt harcolni, hol az egyik dajmjó, hol a másik mellett, és néha el kellett tűrnie, hogy nagyobb erőkhez csatolva szolgáljon, ha azok legyőzték őket. Ebben az időszakban a kisebb klánoknak nemcsak meg kellett erősíteniük szervezetüket, hanem meg kellett tanulniuk a nagyobb hadi klánok között lavírozni is. Így aztán a kardfogadás csak egy szelete volt a Jagjúk harcművészetének, a klán túlélése múltott a katonai képességeiken, politikai éleslátásukon, és azon, hogy a finomabb művészetekre is elegendő figyelmet fordítsanak.

Jagjú Mataemon Munenori 1571-ben született, ő volt a legfiatalabb fiú, öt fiú és hat lánytestvére között. Ebben az évben legidősebb bátyját, Sindzsiró Josikacut, aki apját kísérte el egy csatába, csípőjén egy karabélyból leadott lövedék találta el, és örökre megbénult. A második legidősebb, Kjúszai, és a harmadik fiú, Tokuszai addigra már leborotválták a fejüket és buddhista szerzetesnek álltak, míg a negyedik fiú, Goroemon még fiatalkorában elhagyta a falut és Kobajakawa Hideaki szolgálatába állt. Goroemon majd később megalakítja a saját kardvívó iskoláját, de Munenori, a legfiatalabb, aki a legígéretesebb is volt közöttük, már egész fiatal korában gyakorolni

kezdett. Korai évei Jagjú-murában nem voltak idillikusak.

Miután megkapta az *inkát* Kamiizumitól³, Szekisuszai azt remélte, idejét majd a kardvívó stílusa tökéletesítésének szentelheti, de a nemzetet érintő, meg a környéken folyó zűrzavaros események nem engedték, hogy a birtokán maradhasson nyugodtan. Amikor Oda Nobunaga kinevezte Asikaga Josiakit sógunnak 1569 októberében, Szekisuszait felkérték, hogy a nagy generális csapatából húszezer embert vezessen át Jamató tartományon. Az elkövetkezendő években Szekisuszai valamiféle közvetítő lett Nobunaga és Josiaki között, és gyorsan a sógun kegyeibe került. Ez sajnos pont a kárára volt aztán, amikor Nobunaga úgy határozott 1573-ban, hogy megsemmisíti a sógunátust és kiűzi Josiakit Kjótóból.

Szekisuszai, aki akkor negyvenöt éves volt, öt éven át oda-vissza rohangált a két férfi, meg a tisztjeik között, megpróbálva megtartani a törékeny erőegyensúlyt közöttük. Most aztán csalódottan lemondott a pozíciójáról, visszatért Jagjú-murába, és annak szentelte magát, hogy megpróbálja egyesíteni a Sintó, Nen és Tomita stílusokat a Sinkage-rjuba. Az elkövetkező huszonegy évre igyekezett távol maradni a világtól, amennyire lehetett.

1582 júniusában aztán Nobunagát magát is elárulta és meggyilkolta egyik saját generálisa, és a hatalom Tojotomi Hidejosi kezébe került. Hidejosi volt az, aki aztán három évvel később, talán politikai okokból, de megvádolta Szekisuszait azzal, hogy földeket von ki az adózás alól, megfosztotta birtoka nagy részétől. Emiatt a Jagjú klán jónéhány évre szétszóródott. A tizennégy éves Munenori a következő évben a Hoszokawa klán szolgálatába állt, de 1594-ben, amikor huszonhárom éves lett, eltávozást kért, hogy meglátogathassa a családját odahaza, Jagjúban.

És ekkor jött a meghívás Iejaszutól, hogy látogassák meg takagaminei villájában.

A „nem-kard” bemutató Kjótó külvárosában szokatlan hatással lehetett Iejaszura, mert őt nem olyan emberként ismerték, aki elhamarkodott döntéseket hoz. Persze, nem feledkezett meg arról a logisztikai előnyről sem, amit a Jajgúk hálájával biztosíthatott magának. De hogy nemcsak azonnal ígérvényt írt Szekisuszainak, hanem Munenorit magával is vitte, mint személyes kard-oktatóját és vazallusát, azt mutatja, hogy megérezett valami különleges értéket mind az apában, mind a fiában. Kétségtelen, hogy a jövőbeli sógun észrevette Munenori intelligenciáját és éles eszét, olyan tulajdonságokat, melyek mindig jó, ha kéznél vannak, nem csak neki magának, hanem majd leszármazottainak is. És persze a fiatalember jártassága a kardforgatásban, és különösen a Jagjú-féle „nem-kard” technikában csodálattal és elégedettséggel töltötte el.

Nagyon valószínű, hogy Szekisuszai és Munenori ezt a központi fontosságú technikát Iejaszunak inkább racionális, a harcon alapuló fogalmakkal magyarázták meg, nem az általában szokásos, a be nem avatottak számára tartogatott misztikus igazolásokkal. Hogy akkor Iejaszu mit mondhatott, sosem fogjuk megtudni, de évekkel később Munenori ezt írja majd:

A „nem-kard” kifejezés jelentősége nem elsősorban azon alapszik, hogy az ellenfél kardját el kell venni. Nem is azt jelenti, hogy a saját kardodat mutogasd, és nevet szerezz magadnak. A „nem-kard” azt jelenti, ne hagyd, hogy más megvágjon, noha nálad nincsen kard...

Ha az ellenfeled nem akarja, hogy elvedd a kardját, nem szabad erősködnöd, hogy mégis elvedd tőle. A „nem-kard” azt is jelenti, hogy ne vedd el az ellenfél kardját, ha neki olyan a hozzáállása. Az, akit az a gondolat foglal le, hogy ne hagyja elvenni a kardját, elfelejti, a célja az volt, hogy megvágja az ellenfelét. Így hát mikor arra gondol, hogy ne engedje elvenni a kardját, valószínűleg nem is fog

megvágni téged...

Amit „nem-kard”-nak nevezünk, az nem a másik kardja elvételenek művészete, hanem azé, hogy képesek legyünk bármiféle eszközök között szabadon alkalmazni. Ha nincsen kardod, és el szeretnéd venni az ellenfélét, hogy aztán sajátodként használhasd, bármi, ami a kezébe kerül, hasznos lehet. Még ha csak egy legyező van nálad, akkor is le kell tudj küzdeni az ellenfeled kardját. A „nem-kard” pontosan ez a hozzáállás.

Azt csak elképzelhetjük, Iejaszu milyen elégedettséggel hallgathatta az ilyesfajta beszédet aznap délután.

KATONAI SZOLGÁLAT

Iejaszu ebben az időben a Fusimi kastély építésében segédkezett, Tojotomi Hidejosi parancsára, katonai táborául Takagaminét nevezte ki. Az elkövetkező néhány évben Munenori sokat volt Iejaszu közvetlen oldalán, mint személyes és bizalmas vazallusa, és így a majd később Tokugawa bakufuként, kormányzatként ismert magjában is. Iejaszut a Sinkage-rjú kardvívásra oktatta, és hamarosan „élő kardmester”-ként ismerte mindenki. Az a tudás, amit Szekisuszaitól, és saját tapasztalatai alapján szerzett a politikai túlélésről, napról napra bővült, ahogy Iejaszu tevékenységét figyelte, és az Munenori zsenijére jellemző, hogy ezeket a leckéket nem különítette el alapvetően magától a kardforgatástól. Munenorinak az elvek, amelyek a hétköznapi élet szervezésére megfeleltek, alkalmasak voltak egy személyes konfliktus megoldására a harcművészetek terén, és kiterjeszthetők voltak akár egy hatalmas sereg mozgatására is.

1598 végére már világossá vált, hogy hamarosan hatalmas seregek fog-
nak összezsugorítani. Hidejosi hatvankét éves korában meghalt fusimi-i kasté-
lyában. A fia, Hidejori még csak öt éves volt ekkor, és hogy biztosítsa trón-
öröklését, Hidejosi végső betegsége alatt létrehozott egy öt fős *tairó*t, azaz
vezetőseget, hogy az kormányozza Japánt a fia kiskorúsága alatt. Az eb-
ben részt vevő emberek Maeda Tosiie, Ueszugi Kagekacu, Mori Terumotó,
Ukita Hideide voltak, és az dajmjó, akit talán Hidejosi a legbőkezűbben
kezelt, Tokugawa Iejaszu.

Iejaszu nem vesztegetett sok időt, és 1600 októberére kihívta a
Tojotomihoz hű erőket, Szekigahara síkjára.

Munenori nem csak egyszerűen ott ült Iejaszu oldalán ebben a csatában,
a Jagjúk nem maradtak ki az eseményekből. A szekigaharai csata kime-
netelege meg fogja határozni Japán történelmének vonalát és a Tokugawa
klán sorsát, Iejaszu minden gondosan, az utóbbi években előre kiválaszt-
ott játékosát felhasználja majd. És most majd megérik a hat évvel ezelőtti
takagaminei találkozó egyik gyümölcse is.

Pár nappal a nagyobb támadások megindulása előtt Iejaszu Munenorit
Szekisuszaihoz küldte egy üzenettel, megparancsolva neki, hogy támadja
meg Jamató tartomány urait, és zavarja meg az ellenséges sereget, ahogy
az a csatatér felé tart. Gyanítják azt is, hogy Szekisuszainak kapcsolatot kel-
lett felvennie felesége rokonaival meg szomszédaival a közeli Igában és
Kogában, hogy azok beépített emberként működjenek közre, nyerjenek
információkat megfigyeléssel és okozzanak az ellenségnek annyi gondot,
amennyit csak lehetséges, ahogy azok megütközni igyekeznek a Tokugawa
seregekkel. Meglehet, arra is megkérte őket, hogy vegyék föl a kapcsolatot
a Tojotomi oldalán álló urakkal is, akik esetleg megváltoztatták volna a vé-
leményüket - nem volt ez egyszerű feladat, tekintve a nagyfokú biztonsági

intézkedéseket mindenhol.

Példa volt ezekre a fiatal Kobajakawa Hideaki, aki valamikor Hidejosi kedvence volt, és aztán az utóbbi új fiának kegyeibe került. Hideaki a szekigaharai csata eldöntője lehetett, de nem tudták biztosan, melyik oldalon is áll. Személyes kardoktatója és bizalmas vazallusa azonban egy bizonyos Jagjú Goroemon Munetosi volt, Munenori egyik bátyja. Vajon volt-e titkos üzenetváltás Munenori és Munetosi között, hogy hogyan, mikor, vagy *egyáltalán* megtámadják-e a Tojotomikat? Sajnos, a titkos tevékenységekre annyira jellemzően azok nem hagynak nyomot, hogy az ilyen kérdésekre tudhassuk a választ.

A zűrzavarban ellenségeskedések támadtak, nem a harcvonalak közepén, hanem Szekigahara szélén. Munenori némi csapatokat vezetett apja lakóhelyére, és Iejaszu üzenetvivőjével egy Csirjú nevű helyen találkozott. Az ütközet előtti napon még tiszteletét tette Iejaszunál Josigoóban, és csatlakozott az Iejaszu parancsnoksága alá tartozó seregekhez. A csata napján, amikor a Tojotomi szamurájok közelnyomultak Iejaszu fő hadseregetestéhez, Munenori bátran küzdött, nyolc ellenséges katonát vágott le és a többieket meghátrálásra kényszerítette. Ez a siker biztosan nem került el Iejaszu figyelmét, és egészen biztosan el is mesélte a történetet a fiának, Hidetadának, hogy okuljon belőle.

A valóságban szinte semmiféle dokumentáció nincs arról, vajon mi is folyhatott a csatamezőn kívül ezeket az eseményeket megelőzően, de úgy tűnik, hogy a mostanra már felnőtt Munenori erős kapcsolatokat épített ki az eltelt időben az ő környékén élő nindzsa családokkal, és hogy ezek a családok elnyerték annak az embernek, akiből nemsokára sógun lesz, hálaíját és bizalmát. Amiről *van* dokumentum, az az, hogy Munenori és Szekisuszai bármilyen szolgálatot is tettek a csatáéren vagy azon kívül, a Tojotomik

megsemmisítő veresége után Iejaszu a Jagjúkat megajándékozta egy kétezer kokus uradalommal, azzal, amit Hidejosi⁶ vett el még tőlük, aztán egy évvel később ezt megtoldotta még ezer kokuval. Ezen felül Munenorit *batamotoi* pozícióra emelte, a sógun közvetlen vazallusává.

Még ugyanebben az évben Munenori parancsot kapott, hogy legyen a kardoktatója Iejaszu fiának, Hidetadának, aki a legtöbb beszámoló szerint a legjobb esetben is csak érdektelen tanulóknak volt nevezhető. De Munenori lenyűgözte Hidetadát, nem csak kardforgató-tudományával, hanem annak kihangsúlyozásával is, hogy a harcművészet inkább a belső fejlődés eszköze és nem egyszerűen az öldöklésé. Ezzel a megközelítéssel szerencsésen a másik oldalt képviselte Hidetada elméjében a sógun másik kardoktatójával, Ono no Tadaakival szemben, az Itto-rjúból, aki nyomasztó volt és vérkomoly, kegyetlenségéről szóló hírnevét szinte büszkén hordozta. Munenori egészen biztosan számításba vette Hidetada jellemét is, és ennek megfelelően oktatta. Tadaaki pedig valószínűleg az ifjú Tokugawában csak a saját technikái eszközét látta.

Bármilyen erőik feszültek is akkor egymásnak, 1605-ben, amikor Hidetada lett a második Tokugawa sógun, a Jagjú Sinkage-rjú a sógun hivatalos kardforgató-iskolájává vált, és úgy tekintettek rá, mint a kard igaz útjára, ami majd az országot békében igazgatja.

1606-ban, azután, hogy egész életét a kardforgatás művészetének szentelte, Szekisuszai hetvenhét éves korában, Jagjú-murában halt meg. Munenori ekkor már tizenkét éve élt a Tokugawákkal, és a kérdés gyakran felmerült, Szekisuszai vajon mennyire értett egyet azzal, hogy fia Edó mozgalmas új városában maradt, és vajon egyetértett-e azzal, hogy ott egyre jobban belekeveredik a politikai életbe. Büszke volt fia elért eredményeire, és hitte,

hogy a klán sorsa biztonságban van. De Szekisuszai élete már régóta csak a kardművészet körül forgott, annak minden fizikai és szellemi megnyilvánulásával, és lehet, hogy elgondolkodott rajta, vajon Munenorit nem vezette-e tévútra a hatalom meg a tekintély csábítása, hogy olyan közel élt a sógunhoz és családjához. Talán Munenori Zen buddhizmus iránti minden mást elsöprő érdeklődésén is elgondolkodott.

Ezért érdekes, hogy halálakor Szekisuszai a családfői rangot Munenorira hagyta, mert jó okkal bízott benne, hogy a klán tovább élhet a sóguni védelem alatt majd. De az *inkát* és Kamiizumi leírott titkos tanításait az unokájára, Jagjú Hjogonoszuke Tosijosira (1577-1650) bízta, a legidősebb fiának, Sindzsiró Josikacunak, annak a fiának fiára, aki már hosszú évekkal ezelőtt megsérült és lebénult. Ez aztán Hjogonoszukét a Jagjú Sinkage-rjú örökösévé tette. Hjogonoszuke, azt mondják, ő állt legközelebb jellemében és tehetőségben a nagyapjához, és a családtagok kedvence is volt. Végülis Owariba (Nagoyába) ment, és Tokugawa Josinaónak, Iejaszu hetedik fiának kardoktatója lett, és az ő Owari Jagjú Sinkage-rjúja az, ami a mai napig folyamatos, a huszonegyedik nagymesterrel.

Hjogonoszuke a Zent meg a Mikkjót is tanulmányozta, az ezoterikus buddhizmust, és azt mondják, jelleme barátságos volt és könnyen barátkozó. Nagyapjának szeme fénye volt, és dédapja, Mimaszaka Nyudo Iejosi is nagyon szerette. Hjogonoszuke volt az, aki egy egész délutánt töltött beszélgetéssel meg go játékkal a vándorló kardforgatóval, Mijamotó Muszasival, és a legenda azt tartja, ők ketten új kard-technikákat is kifundáltak. Sajnos, ehhez hasonló találkozó Muszasi meg Munenori között sosem jött létre.

Munenori továbbra is a sógun tanára és tanácsadója maradt, és a Tokugawa család, meg a belső köreikben mozgókat egyre nagyobb

tisztelettel tekintettek rá. Az, hogy éles szemmel mérte föl a körülötte lévőket, Hidetada értékes tanácsadójává, korábbi kapcsolata a kémkedés szakértőivel megkényelmes információforrásá tette, ha a vidék eseményeiről és kilátásairól volt szó. És, ahogy azt 1615-ben az oszakai várnál is megmutatta, tehetsége nyilvánvalóan túlhaladta a *dozsót* és az edői politikát.

A HARMADIK SÓGUN

Munenori az első két Tokugawa sógunat fiatalkora óta szolgálta, majd 1620 őszén, negyvenkilenc éves korában Hidetada fiának, Iemicunak lett az oktatója és tanítója, aki akkor még csak tizenhét éves volt. 1623-ban Iemicu olyan fogadalmat írt Munenorinak, mint amilyen a takagaminei volt.

Húszéves korában Iemicu sógun lett, és Munenori élete többé már nem volt olyan, mint régen.

Fiatalkora ellenére, vagy talán épp pont azért, Iemicu túl magabiztos volt és nagyképű. De intelligens is volt, és hihetetlenül elszántan törekedett a teljes hatalomra. Kevés önmérsékletet mutatott, és egy korabeli pap szerint nem volt könnyen megközelíthető. Mohó kardforgató volt, és követelődző mesterével szemben.

Hogy harcművészet-oktató volt, meg a Jagjú klán feje, és a felelősség miatt, amivel a sógunoknak tartozott, Munenorinak sosem maradt önmagára túl sok ideje, de most aztán még ennél is kevesebb lett. Úgy nézett ki, valamiféle pótapja is az ifjú sógunnak, és ez a kapcsolat tartós lehet. Munenori nem csak kardforgatásra oktatta a fiatal Iemicut, hanem politikai tanácsokat adott neki, elkísérte Nő dráma előadásokra, harcművészeti kiállításokra, teaszertartásokra. Kötelessége volt még az is, hogy Iemicu oldalán legyen, ha az más dajmjókkal tárgyal. Ezek a kötelezettségek azért nem maradtak jutalom nélkül.

1629 márciusában Munenorit az „alsó ötödik” rangjára emelték, és a Tadzsima no Kami címet kapta. Három évvel később, hatvankét évesen, *szomecuke*, azaz felügyelő generális lett, ez azt jelentette, hogy eddigi kötelezettségei mellett alaposan figyelemmel kellett kísérnie a többi dajmjó tevékenységét. Ebben a rangban hét évig szolgált. Iemicu szerint ez kétségtelenül a legmegfelelőbb pozíció volt olyasvalaki számára, aki kiterjedt hírszerző háttérrel és a normális hétköznapi információáramlást meghaladó kapcsolatokkal rendelkezett.

Ezekkel a kinevezésekkel Mumenori jövedelme fokozatosan növekedett, amíg 1633-ban dajmjó rangra nem emelkedett, a hozzá tartozó tízezer *kokut* jövedelmező birtokkal. Később eléri azt a pozíciót is, ami majd tizenkétezer-ötszáz *kokut* jövedelmez, elképzelhetetlen méretű jövedelem ez egy kardoktató számára.

Iemicu az élet majdnem minden területén Munenorira támaszkodott, és ezért Munenorit nagyvonalúan kárpótolta. De Iemicu nem volt könnyű tanítvány, és valószínűleg nehéz társaság is volt. Mert életének nagy részét a belső uralkodás ügyei töltötték ki, vallási viták, a külső befolyások fenyegetése, meg hogy olyan udvarias művészeteket gyakoroljon, amit a magasabb körök ifjaitól elvártak, Iemicunak egész biztos kevesebb ideje maradt a gyakorlásra a dozsóban, mint azt szeretne volna. És ez nem olyan helyzet volt, ami egy a türelmetlenségéről ismert embert kielégíthetett.

Munenori 1630-ban kiadott egy dokumentumot a sógunnak, igazolva azt, hogy be lett avatva a Jagjú Sinkage-rjú kardforgató iskola titkaiba, cserében tovább emelkedett rangban és ajándékba kapott egy, a hírneves kardkovács, Maszamune által készített kardot. Nem sokkal azután, hogy megkapta ezt az igazolást, azért Iemicu azt a ma már híres - szinte fenyegető hangnemű - levelet küldte Munenorinak, amiben megvádolta tanítóját, hogy nem teljes

tudása szerint tanította. Ez jelezheti Iemicu frusztrációját, mert nem fejlődött elképzelései szerint, de talán csak a helyzetével élt vissza, hogy Munenorit újabb határok elérésére kényszerítse. Mindegy is, mi volt az oka, Iemicu ezután is folyamatosan kéri majd Munenorit, hogy tovább oktassa a kardforgatásra, és zaklatja majd, öreg mestere halála napjáig.

A BUDDHISTA PAP

„Úgy írom le ezeket, mint az utasításokat, melyeket egy buddhista paptól kaptam.”

Heiho kadenso

Talán nem megyek túl messzire, ha kijelentem, hogy a Jagjú Sinkage-rjú filozófiai és pszichológiai alapja, ahogyan azt Munenori oktatta, a Zen buddhizmus volt. A Zen járja át Munenori magyarázatát a kardforgató helyes szellemi beállítottságát illetően, és igen gyakran idéz régi Zen mestereket és Zen irodalmat, hogy segítse vagy elmélyítse a tanítvány megértését. Megközelítése nem kimondottan a technikák értékelése a Zen koncepciók alapján, de közel van hozzá, és azt az értéket, amit ezekbe az elvekbe helyez, nem lehet túlbecsülni.

Munenori már gyerekkorában találkozott a Zen buddhizmussal, apjától, Szekisuszaitól, meg az akkor szokásos vallásos neveltetése révén. Szekisuszai megfelelőképpen mérte föl a Zent, bele is szőtte saját művészetébe, de az nem hagyott sok nyilvánvaló nyomot. Eklektikusként talán a buddhizmus más ágait is tanulmányozta, különösképpen a Mikkjót⁷, az ezoterikus szek-tákat.

Nehéz megmondani, vajon mikor találkozott először Munenori Takuán

Szohóval, azzal az emberrel, aki az életét annyira megtölti majd a Zennel. A találkozásban szerepe lehetett Hoszokawának, aki már régóta ismerte Takuánt, és akinek jó kapcsolata volt Munenorival is, annak tizenéves kora vége felé, meg a húszas éveiben. De erről szinte semmit sem tudni. Az biztos, hogy az évek során aztán Munenori és Takuán közeli barátok és társak lesznek majd, és Takuánnak különösen nagy befolyása lesz Munenori gondolataira a művészetét illetően, és hogy aztán Iemicu is a körükbe kerül, és Takuán tanácsaira támaszkodik majd.

Takuán Szohó samurájcsaládba született Izusi városában, Tadzsima tartományban (ma ez a Hjógó prefektúra része), 1573-ban. Tíz éves korában kezdte tanulmányozni a Dzsódót, a Tiszta Föld Buddhizmust, de aztán tizennégy éves korában áttért a Rinjai Zen szektába. Takuán polihisztor volt, és nem csak napjainak legkeresettebb Zen szerzetese, hanem szépírója, festője, költője, kertésze és teamestere is. Boldogan tett-vett a konyhában is, ahol kitalálta azt a savanyúságot, amit aztán róla neveztek el, és a mai napig népszerű Japánban. Összegyűjtött írásai hat kötetet töltenek meg.

1608-ban Takuán lett a Daitokudzsinak - Kjótó egyik legnagyobb Zen templomának - ötvennegyedik főpapja, de lemondott három nap múltán, és visszatért szülővárosának apró templomába. Ez jelezhette jellemét - hogy nem érdekelte az erő és hatalom -, általános függetlenségét a világ dolgaitól. „Ha a jelen világot követed” írta „hátat fogsz fordítani az Útnak. Ha nem akarsz hátat fordítani az Útnak, ne kövesd a világot.”

Akárhogyis, amikor a Tokugawa kormányzat kialakított egy „*dzsuiin sobatto*”-ként ismert diktátumrendszert, amiben az összes templomot és a vallási életet érintő kinevezéseket a sógunátus vezérlése alá rendelte, Takuán nyilvánosan tiltakozott ez ellen 1628-ban, és a következő évben

száműzték Kaminomija városába, a messzi északi Dewa tartományba. Ott aztán Macudaira úr éber, de valószínűleg együttérző őrizete alá került. És valószínűleg itt történt az, hogy tanulhatott még ezt-azt a kardforgatásról Mijamoto Muszasitól, aki 1631-ben a környéken járt, és bemutatta kardfogató-tudományát Macudaira Dewa no kaminak. 1632-ben Takuán kegyelmet kapott, a második Tokugawa sógun, Hidetada halálakor. Ez a kegyelem részben Munenori - aki már akkor egy jó ideje ismerte Takuánt -, részben jónéhány más nemes, közöttük Takuán barátja, Go-Mizunó, a császár, akit ő Zenre oktatott, közbenjárásának volt köszönhető.

Nem sokkal ezután Takuán megírta a „*Fudocsi sinmjóroku*”-t Munenorinak, hogy megmagyarázza a kapcsolatot a Zen és a harcművészetek között. Ha ez úgy néz is ki, mint valami alázatos gesztus kardfogató jötevője felé, arra azért föl kell hívnunk a figyelmet, hogy az írásmű utolsó fejezete alaposan megbírálja Munenorit mindenért, a gyereknevelési technikájától a Nó drámában való jártasságáig. De azért ez a rövid írásmű olyan erősen befolyásolta Munenorit saját művészetének értékelésében, hogy saját művébe, a „*Heiho kadensō*”-ba bele is foglalta, idézett is belőle.

Az 1643-as évben olyan esemény történt, ami kísértetiesen hasonlít Munenori Iejaszuval történt, negyven évvel azelőtti találkozásához. Iemicu Kjótóba látogatott, és Munenori rábeszélte Takuánt, hogy tegyen egy rövid udvariassági látogatást a sógunnál. Munenori jól ismerte Iemicu jellemét addigra már, és a találkozó eredménye az lett, amit Munenori előre meg is jósolhatott volna: Iemicut lenyűgözte Takuán jelleme, és annak saját kívánsága ellenére Edóba rendelte őt. Itt a sógun még egy templomot is emelt, a Tókaidzsit, Takuán számára, hogy kéznél legyen, ha a sógunnak szüksége van rá. Így aztán Takuán gyakori tanácsadója lett Iemicunak és még gyakoribb társa Munenorinak. El tudjuk képzelni Munenori csöndes

elégedettségét a dolgok ilyen alakultával, a boldogságot és késztetést, amit Takuán adhatott neki, ahogy ők ketten egyre idősebbek lettek.

Takuán élete végéig Edóban maradt, és 1645 decemberében hunyt el, hetvenhárom éves korában.

Takuán erős jelleme és hajlíthatatlan egyénisége megjelenik írásaiban és írásjegyeiben is, ennek érdekes és híres példája a legeslegutolsó írása. Ahogy a halála közeledett, így utasította tanítványait:

„Testemet temessétek a hegyoldalba a templom háta mögött, takarjátok be földdel és menjetek haza. Ne olvassatok szútrákat, ne tartsatok szertartást. Ne fogadjatok el ajándékot se szerzetestől, se városlakótól. A szerzetesek viseljék csak köntösüket, egyék meg étkeiket, és tegyenek úgy, mint hétköznapokon.”

És mert azok, akik a halálos ágyánál váraoztak, búcsúverset vártak el tőle, utolsó pillanatában még leírta az „álmot” kínai írásjegyét⁸, letette az ecsetet és meghalt.

Mondhatjuk, hogy Munenori saját műve, a „*Heibo kadenso*” méltó emlékműve Takuánnak, és a „*Fudocsi sinmjóroku*”-nak. Noha Kamiizumi és a Jagjú nagyapa és apa nevével fémjelezte művét, az írásműben azért mindig ott érezni Munenorit, ahogy egy elismerő „ejhá”-t⁹ vár a hóbortos öreg paptól.

AZ ÉLETET ADÓ KARD (HEIHO KADENSO)

A harcművészeti iskolák a Muromacsi időszak (1336-1568) vége felé kezdtek elszaporodni, és ezek közül sok hangoztatta, hogy az inspirációjuk és védelmük különböző istenektől, buddháktól, meg más természetfölötti forrásból ered. Így aztán képesek voltak transzcendentális energiákra, titkos technikákra és a hétköznapi emberek erejét meghaladó forrásokra hivatkozni. Cukahara Bokuden, a Sintó-rjúból például isteni kinyilatkoztatást kapott a Kasima szentélyben, és az Itto-rjú alapítója, Ito Ittoszai előtt stílusa a misimai Nagy Szentélyben történt, hét napon és hét éjen át tartó visszavonulás eredményeképp nyilvánult meg. Okajama Kjúgaszai szemét a Sinkage-rjúra (ezt a „Sinkagé”-t más karakterekkel írják)¹⁰ Mikawa Okujama bőkezű istensége nyitotta meg, Dzsionnak a Nen-rjúból stílusa titkai a kjótói Kurama templomban világosodtak meg, Hajasizaki Dzsinszuke, a *iaido* dicsőségének helyreállítója új Útját a Dewa Tateoka Hjasizaki szentélyében fedezte fel, és Fukui Hei'emon a Sindó Munen-rjú alapelveit Izuna Gonen istenségtől kapta Sinsuban.

Azok a stílusok, amelyek a hangsúlyt a természetfeletti eredetükre és az ebből adódó majdnem varázslatos képességekre helyezték, előbb-utóbb azért technikáikat ennél ésszerűbb álláspontból is igyekeztek megmagyarázni, még időben inkább a pszichológia alapelveihez igazítani. Így aztán az ember, ahelyett, hogy egy szellem világosítaná meg, a kardforgatás

alapelveit önfegyelmén és az igaz megértés mélységén át ragadhatja meg.

A Jagjú Sinkage-rjú is ennek a trendnek a képviselője volt, és Jagjú Munenori volt az, aki megörökölvén Macumotó, Ikoszai, Kamiizumi és Szekisuszai technikáit, elmélyítette és megszervezte a pszichológia és technika rendszerét ebben az iskolában.

Ezt a rendszert Munenori a „*Heiho kadensō*”-ban jegyezte le, 1632-ben, vagy nem sokkal utána. A mű egyrészt a Jagjú klán technikáinak katalógusa, másrészt az ezen technikák alapelveinek megértéséhez szükséges magyarázat. Tehát egyszerre emlékeztető és használati utasítás, gondosan megfogalmazott szavakkal leírt gyakorlatok könyve, meditatív forrás a pszichológiai problémák eltüntetésére és filozófiai alap ahhoz, hogyan használjuk a kardot inkább az élet, mint a halál eszközeként.

Végül, Takuán Szóhó tanításának köszönhetően volt képes Munenori bevezetni a Zent a harcművészetekbe, és megszilárdítani a „*kenzen icsinyo*” elméletét: „a kard és a Zen egy és ugyanaz”¹¹. Ez az elmélet hangsúlyozott ki a „*Fudocsi sinmjōroku*”-ban, ahogyan Takuán elmagyarázza a Zen és a kardforgatás egyik összefonódását:

Sok olyan pillanat van, ahol a harcművészetek és a buddhizmus összhangban vannak, és ahol a harcművészetek megérthetők a Zen által. Mindkettő különösen gyűlöli a ragaszkodást és a megállást vaminél... Mindegy, hogy milyen titkos tradíciót örökölsz, vagy hogy milyen stílust gyakorolsz, ha az elme megáll a technikánál, veszíteni fogsz a harcművészetekben. Mindegy, mik az ellenfeled akciói, vág-e vagy szúr-e, alapvető alapelv az, hogy az elme nem áll meg egy ilyen helyen.

Takuán alapüzenete a kardforgatónak az volt, hogy vessen el minden kötődést, világosodjon meg és erősítse meg magát a „nem-elmé”-ben. Ha így tesz, teste és kardja is természetesen mozog majd, és kifelé, anélkül, hogy gondolna rá, szellemet és technikát is fognak tükrözni mozdulatai.

A „*Heiho kadenso*” három fejezetből áll: „A cipőt adó híd”, ami alapvetően azoknak a technikáknak a listája, amit a tanuló annak bizonyítványként kap meg, hogy szorgalmasan gyakorolta őket, „A halált osztó kard”, ami valamennyire belemélyed a technikákba, és elkezdi megmagyarázni az iskola pszichológiáját, és az „Életet adó kard”, ami tovább tárgyalja a technikákat és a pszichológiát, és a Jagjú Sinkage-rjú központi technikáját, a „nem-kard”-ot tartalmazó szakasszal végződik.

Megfigyelhető, hogy a halált osztó és az életet adó kard fogalmai különböző szinteken jelennek meg. Munenori (és Takuán) igyekeztek úgy elővezetni ezeket a fogalmakat filozófiai szinten, hogy a szavak megőrizték jelentésüket: a kardot lehet ölésre használni, de használható az élet megőrzésére vagy élet adására is. Az utóbbi esetben a harcosnak le kell tudnia győzni az ellenfelét, anélkül, hogy megölné őt, esetleg meg kell ölnie egy gonosz kardforgatót és így megmentenie sok más életet (életet adnia). Példája ez is annak, hogy Munenori harcművészete mennyire el nem választható a politikájától, és így akár életmódként is tanulmányozható.

Tisztán csak a technikát tekintve a kettő közötti különbség más fényben is érthető. A halált osztó kard a valamilyen értelemben fején találja az ellenfelet, felülkerekedve rajta, vagy visszafajta technikáját. Ez alapján „megöli” az ellenfél kardját. Az életet adó kard pedig arra készíti, vagy vezeti rá az ellenfelet, hogy indítson egy technikát, és így életet ad a kardjának. Aztán, ha lehetséges, elveszi azt a kardot, vagy valami más úton győzi le az

ellenfelet. Ez a „kezdeményezés kezdeményezése”, mint ahogyan a „*Cuki no sō*”-ban meg van határozva, és, mint az előzőt, ezt sem szabad kizárólag a kardforgatásra alkalmazni.

Az elme minden gondolatok alapja, így hát az elme a kezdet. Az elme elsődleges. A legeslegelső gondolat a kezdő cselekedet. Ez hát a kezdeményezés kezdeményezése. Ez az alapvető. A legeslegelső gondolat minden cselekedetek alapja.

Van néhány alapfogalom, ami a „*Heiho kadensō*”-ban fontos, és érdemes megmagyarázni, még mielőtt elolvassuk a szöveget. Ezek azok az alapépítőkövek, amelyekre Munenori a stílusát helyezi, és amik nélkül a tanítvány bár képzett lehet, de sose igazán tökéletes, függetlenül attól, milyenek a saját vele született képességei.

Az első az edzéssel magával szemben tanúsított hozzáállás. Munenori azt hangsúlyozta, hogy a gyakorlás, vagy technikai edzés azért történik, hogy túlhaladhassuk magát a technikát. Ez úgy történik, hogy az edzést a végsőkig elvisszük, amikor a kardforgató már kivonja magát és megszabadul mindazoktól a béklyóktól, amivé az edzés, a technika, vagy bármilyen gyakorlás válhat. A fegyelmezett edzés úgy rögzíti a gyakorlatot, hogy az teljesen természetessé válik, és úgy vihető végbe, hogy nincsen szükség hozzá az elme közbeavatkozására. Ez viszi a gyakorlót a *muga*, a „nem-én”¹² birodalmába. Munenori azt írja:

Ha kimerítően ismételted a különböző technikákat, és gyakorlás és edzés során tanúsított fegyelmed érdemesít, a mozdulat a testedben és a végtagjaiban lesz, és nem az elmédben. Ha el tudod

magad távolítani magadat a gyakorlástól, nem mozdulsz majd azal ellentétesen, és minden technikát szabadon fogsz végrehajtani. Ezen a ponton nem tudod már, elméd merre is van, és így se a démonok se eretnokségek meg nem találják...

Ezek a *muga* állapotának eléréshez szükséges gyakorlatok. Ha el tudod őket sajátítani, el fognak tűnni. Ez minden Út végső értelme.

Mindegy, hogy a tanuló kardfogatót, íjászatot, szépírást vagy teaszertartást gyakorol-e, bármi tudatos megértése a gyakorlatnak, ami megmarad az elmében csak konfliktust okoz a végrehajtáskor. Végülis a tanulónak gyakorolnia kell és gyakorolnia kell olyan mély összpontosítással, hogy a gyakorlat megszűnik létezni.

Munenori ugyanezt a problémát egy kicsit másmilyen szögből közelítette meg, mikor a „betegség”-et tárgyalta, és mint korábban, a hangsúlyt az elmére helyezte. És igen, bármi is marad az elmében, hátráltatja a szabadságot, és a „szabad és könnyű mozgást”. Ez pedig egyenesen vonatkozik arra, amit valakinek tudnia kell, ha meg akar érteni egy kardpárbajt:

Csak a győzelemre gondolni betegség. Csak a harcművészetek használatára gondolni betegség. Csak gyakorlásunk eredményének bemutatására gondolni betegség, mint az is, ha csak a támadás indítására, vagy annak várására gondolunk. Betegség az is, ha megrogzottn csak arra gondolunk, hogy elűzzük az ilyen betegséget. *Bármi, ami teljesen az elmében marad, betegségnek tekintendő.*

Noha eredetileg leginkább arra készültek, hogy páros kard-mérkőzésekre alkalmazzák őket, az ilyen elvek sok más szituációra is jók, ebben az

értelemben Munenori elméje párhuzamosan több színpadon is mozgott, a kardforgatástól a politikai adminisztráción át a napi életig.

A másik fogalom, ami Munenori stílusához kapcsolódik, az az Üresség. Számára az Üresség inkább megértés, mint fogalom, és a valóságban meghaladja a fogalmi gondolkodást. Az Üresség intuitív megértésével a kardfogató képes látni a létezőt és a nem-létezőt, a külsőt és a belsőt, az aktívát, és az azt megelőző állapotot. Így aztán képes megítélni ellenfele mozdulatait és taktikáit, még akkor, amikor azok a felszín alatt vannak, és nem jelentek meg akcióként. Az ilyen képességekhez mély összpontosítás, fegyelmzett meditáció és megfelelő oktatás szükséges, de Munenori szerint ezek elérhetők.

Ez nem valami misztikus hókuszpókusz, hanem egy olyan gondolkodásmód, amit a Zen buddhista filozófia is - ami pedig a praktikum felé hajlik - támogat, és Munenori története is alátámaszt. Gondok lehetnek persze, ha megpróbálunk szavakat keresni a nem-fogalmi megértéshez, talán ezért van az, hogy a Zen buddhista irodalom olyan gyakran tűnik telinek paradoxonokkal és összefüggéstelenségekkel. A hétköznapi nyelv néha cserben hagy minket, de azért meg kell próbálnunk. Munenori több különböző irányból is megpróbálja körbelavírozni a problémát a „*Heiho kadensō*”-ban, de azt bizonyossággal közli velünk:

Az „Üresség” az ellenfeled elméjét jelenti. Az elmének nincs alakja és színe, és maga az űr. A „látni az Ürességet, az Egymagában Valót” kifejezés az ellenfeled elméjének meglátására utal. A buddhizmus megvilágosíthat arra a tényre, hogy az elme az Üresség.

És,

Az ellenfeled elméje a kezében van és ott tartja magasra, vagy ott koncentrálódik. Arra a pontra lesújtani, ami nem mozog, úgy hívják: „Lesújtani az Ürességre”. Az Üresség nem mozog, mert nincs alakja. Az „Ürességre lesújtani” jelentősége az, hogy arra a helyre támadsz, ami nem mozog. Ezt nevezik Ürességnek, és ez a buddhizmus alapelve.

A „*Heiho kadensō*” más fejezeteiben a szóhasználat nem ilyen könnyen érthető, és jellemző Munenorira, hogy a Zen és konfuciánus filozófia speciális fogalmait használja. Ez több szinten is érdekes, nem utolsósorban azért, mert jelzi a Munenori által oktatott kardforgatók és leendő oktatók magas képzettségi szintjét. Az olvasót arra biztatom, legyen türelmes ezekkel az ismeretlen fogalmakkal. A könyv többszöri elolvasása - gyakorlás ez is - valószínűleg majd olyan ismerőssé teszi őket, ami az intuitív megértéshez vezet.

Munenori tanítatásának széleskörűsége az egész „*Heiho kadensō*”-ban megnyilvánul, rengeteget idéz a buddhista és a kínai irodalomból. Takuán iránti imádata, aki talán tanította, vagy legalábbis vezetgette intellektuális foglalatosságában, nyilvánvaló már a könyv első olvasására is, de még világosabban látszik, ha párhuzamosan olvassuk a „*Fudocsi sinmjōroku*”-t. Munenori zsenijének mércéje az, hogy képes volt igazolni saját kard-stílusát és tökéletesen kiválasztott, Zen klasszikusokból való idézetekkel segíteni olvasóinak a megértést, őszinteségének és jószerecséjének mércéje pedig, hogy olyan tanácsadója és barátja volt, mint Takuán.

Munenori filozófiája és pszichológiája, ahogyan azt a „*Heiho kadensō*”-ban rögzítette, túlnyúlik a kardforgatáson, sőt a harcművészeteken is. Ahogy Munenori maga írta, életünk sok vetületében fölfedezi a harcművészeteket:

Hogy a barátainkkal való kapcsolatunkban a kezdetektől a végig nincsenek konfliktusok, az annak köszönhető, ha látjuk a kapcsolat alapelveit, és ez is az elme harcművészete...

Tárgyakat elhelyezni a lakoszobában: minden helyre az oda megfelelő dolgot tenni, ehhez látni kell a hely elveit. És ez nem különbözik a harcművészetek igazi lényegétől. Igazából, a színpad változhat, de az elv az mindig ugyanaz, és így aztán alkalmazhatod akár a nemzet ügyeire is, és nem követsz el hibát...

Nem érted a lényeget, ha azt hiszed, a harcművészet csak levágni egy embert.

Munenori azt remélte, ezt az alapkönyvet iskolája őrizetében tarthatja majd, részben azért, hogy ne keljenek félreértések a tartalmát illetően. De ez nem lehetett így. Úgy tűnik, már relatív nagyon korán elkezdett a mű körbejárni az iskolán kívül, az „*Öt gyűrű könyve*” bevezetőjéből ítélve Mijamoto Muszasi a távoli Kjúszún már tizenöt évvel a keletkezése után hozzáférhetett. És jogosan tartják azóta is a harcművészetek világa egyik kincsének.

A VÉGSŐ ÉVEK

1639-re Munenori dajmjó lett, figyelemreméltó eredmény ez többé-kevésbé szerény származásának fényében, és hét éven át látta el a *szomecuke*

(ezt ma *omecukénak* nevezik) feladatát. Mire elérte hatvanas éveinek közepét, kész volt visszavonulni.

Munenori továbbra is ellátta kötelességeit, mint a Jagjú klán feje, a Jagjú Sinkage-rjú mestere, és mint a sógun, Iemicu általános tanácsadója és kard-oktatója. Ahogy már megjegyeztem, nagyon kevés szabadideje maradhatott, és a sógun folyamatosan zaklatta, hogy adjon még egy kard-leckét, vagy kísérje el ilyen vagy olyan szórakozásra. Iemicu nem is gondolkodott, ha solymászás közben csak „beugrott” Munenori különálló villájába, vagy ha hordszéket küldött öreg tanáráért, és edői palotájába hozatta valami kifogással.

1645 májusában Munenori hetvenöt éves volt, és engedélyt kért, hogy egy időre visszavonulhasson Jagjú-murába. Azután, hogy olyan sok éven át szolgált, három sógunt is Edóban, olyan kérés volt ez, amit még Iemicu sem utasíthatott vissza - az igaz, nem is adta meg az engedélyt, amíg nem kapott még néhány ráadás-leckét a kardforgatás titkos elveiből.

Nehéz elképzelni, mire is gondolhatott Munenori amikor, talán utoljára kilépett a keskeny ösvényről az eldugott völgybe. Ez volt születésének és kisgyerekkorának helye, és az a hely, ahol Kamiizumi Isze no kami Hidecuna átadta stílusát Szekisuszainak, és otthagytta azzal a kihívással, hogy tökéletesítse a „nem-kard” művészetét. Mit érezhetett a csöndes földek és az őket övező hegyek láttán? Milyen életet hagyott hátra ötven évre, míg az új fővárosban élt?

Munenori Jagjú-murában maradt egész nyáron és a tél kezdetén, nézte, hogyan mélyül el a lombok zöldje, hogyan takarítják be a rizst, hogyan fordulnak őszebe a levelek. De az első pár havazás után végül visszatért Edóba. Megérkezésekor hirtelen megbetegedett, és úgy nézett ki, megértette, nem fog már fölépülni. Nem volt egész életében még három napig se beteg.

Ahogy értesítették, hogy Munenori betegsége súlyos, Iemicu személyesen látogatta meg a higakubói Jagjú-villában, február harmadikán. Megrémítette tanára állapota, három nappal később gyorsfutárt menesztett, hogy elhívassa a híres orvost, Takeda Doánt Kjótóból. A hónap huszadik napján még egyszer elment meglátogatni a gyengélkedő Munenorit. Ekkorra az öreg kardforgatónak, aki egész életében olyan erős volt, segítség kellett, hogy megfelelően köszönthesse a sógunt. Magát meg nem hazudtolva Iemicu elküldte a segítőköt, és megkérdezte Munenorit, nem maradt-e még valami titkos kardforgató-tan, amit átadhatna neki. Megbizonyosodva, hogy tanára nem titkolt el előle semmit, megkérdezte, vajon van-e Munenorinak valami utolsó kívánsága.

Munenori, az ő jellemének megfelelően fiait, Dzsubei Micujosit és Matadzuro Munefujut ajánlotta a sógun pártfogásába, aztán azt kérte, emeljenek emlékművet apjának, Szekisuszainak a Jagjú birtokon. Iemicu nem habozott helyeselni.

1646 március 25-én Takeda Doán, az orvos végre megérkezett Kjótóból, de nem lehetett már semmit tenni. Munenori békésen hunyt el másnap, hetvenhat éves korában. Április 6-án hamvait elhelyezték az Edo Simodani körzetében lévő Kotoku templomban.

Munenorit megelőzte a halálban a kardforgató Mijamoto Muszasi, aki 1645 május 19-én halt meg, és Takuán Szóhó is, aki ugyanazon év decemberében hunyt el. Iemicu, akit Munenori végső betegsége után sokszor halották mondogatni: „Ha Munenori itt lenne, most megkérdezhetném”, 1651 április 20-ig élt.

MUNENORI KARAKTERE

Munenori épp csak tizennégy éves volt, amikor a Jagjú birtokhoz tartozó földeket Tojotomi 1585-ben elkobozta, és a családjá szétszóródott a szélrózsa minden irányába. Noha csak két évvel ezután ő már a hatalmas Hoszokawa erőkhöz csatlakozik majd, biztosan nyugtalanul figyelte, hogyan küzd az apja és a család többi tagja a következő nyolc évben a szegénységgel és a nehézségekkel. A Jagjúk sosem voltak többek jómódú középosztálybelieknél, akiknek a birtoka csak arra az eldugott völgyre korlátozódott, ahol Jagjú-mura és az Öreg Jagjú kastély volt. Munenori már gyerekkorában is megfigyelhette, ahogy Szekisuszai a nagyobb klánok között lavíroz - hol ezzel, hol azzal kötött szövetséget, csak hogy túlélhessenek.

Meg aztán, Munenori tudta, hogy legidősebb bátyja megbénulásával, és hogy a másik kettő buddhista papnak állt, a maradék pedig szorosan egy másik klánhoz tartozott már, a Jagjúkról való gondoskodás felelőssége előbb-utóbb az ő vállán fog nyugodni. És hogy megpecsételje sorsát, úgy nézett ki, különleges tehetsége van apja művészetéhez, a kardforgatáshoz.

Így hát Munenori valószínűleg már korán egészséges mértékű tiszteletet érzett a túlélés problémája, és kifinomult tudatosságot a politikai valóság iránt. Kapcsolata nagybátyjaival és családjukkal Igában valószínűleg segítette abban, hogy olyan folyamatokat is meglásson, amelyek sokak számára nem voltak mindig nyilvánvalóak, még egy dimenziót kapott, hogy megérthesse a létező és nemlétező, a titkos és a látható folyamatok összefonódását.

Hogy érzékeny volt rá, és személyesen is érdekelte a politikai hullámok látható és láthatatlan mozgása, gondolkodó karaktert adott neki. Komoly természete csak tovább mélyülhetett a kardforgatástól a politikán át az

irodalom értelmezéséig a rá egyre jobban támaszkodó, három egymást követő sógunnal való kapcsolatában.

Míg a Tokugawa évkönyvek leginkább csak Munenori jövés-menését rögzítik, van azért jónéhány jól ismert anekdota, amiből látszik Munenori tudatossága, megfigyelő-ereje, ráadásnak politikai ítélőképességéhez.

Például 1637-ben, amikor Kjúsún kitört a Simabara lázadás, egy bizonyos Itakura Sigemaszát neveztek ki, hogy vezesse az erőket a lázadó ellen, és gyorsan el is küldték, messze délnyugatra, a csatamezőre. Mikor Munenori nem sokkal később tudomást szerzett a fejleményekről, nem vesztegetett időt arra, hogy a feljebbvalóihoz forduljon, maga eredt lóháton Sigemasza után, késő éjszakig lovagolva. Mikor fölmérte, hogy nem tudja utolérni, Munenori visszatért Edóba, és egyenesen Iemicuhoz fordult, hogy vonja vissza Sigemasza kinevezését. Iemicu persze nem volt az, aki hagyta, hogy megkérdőjelezzék a döntéseit, csak kiment a szobából.

A következő reggel tudatták a sógunnal, hogy Munenori egész éjszaka mozdulatlanul várt, és még mindig ott ül, ahol Iemicu hagyta. Visszatért hát öreg tanárához, hogy mi az oka csökönyös viselkedésének, meg is tudta Munenoritól, hogy bár Sigemasza csodás harcos és hű a sógunátushoz, relatív alacsony helyzete miatt a kjúsúi dajmjó nem veszi majd figyelembe vezérségét, és ez végső soron a halálát okozza majd. Iemicu figyelmesen hallgatott, de nem akarta megváltoztatni a parancsát. De az év végére, amikor a helyzet olyanáná alakult, amilyenek Munenori megjósolta, és Sigemasza parancsnokságát megkérdőjelezték, új parancsnokot választottak a leváltására. 1638 január elsején, amikor meghallotta, hogy hamarosan leváltják, Sigemasza egy utolsó, elkeseredett támadást indított a lázadók kastélya ellen, lelőtték és meghalt.

Ez a történet nem csak azt mutatja meg, Munenori mennyire érezte a hadi stratégia és diplomácia finomságait, hanem magabiztosságát, kitartását és lojalitását is. Jelezhet valamit azokból a földalatti információs hálózatokból is, amikhez csak Munenori fért hozzá. Szinte látjuk Munenorit, türelmesen, egyedül ülni ott egész éjszaka, mindig a tanár, még a leghálátlanabb helyzetben is.

Azt mondják, ezek után Iemicu még jobban támaszkodott Munenori tanácsaira.

Van még egy anekdota, ami érzékeltetheti velünk Munenori éles szemét, de megvillantja a humorérzékét is, amit rendszerint kordában kellett tartania. Ugyanakkor legalább annyit mond a többi szereplőről is, mint Munenoriról.

Iemicu egyszer meghívta Munenorit egy Nó-előadásra, melyet Kanze Szakon mutatott be, és kérték, üljön a sógun mellé. Épp mielőtt megkezdődött volna az előadás, Iemicu megparancsolta Munenorinak, hogy figyelje Kanze mozdulatait, és számoljon be róla aztán, volt-e az előadásnak olyan pontja, amikor Kanze figyelme annyira elterelődik, hogy ő, Munenori meg bírná támadni. Az egész tánc alatt Kanze figyelme olyan tökéletes volt, hogy a sógun biztosra vette, még a mester-kardforgató sem képes támadási felületet találni.

Végül Kanze befejezte a táncot, és izzadságtól csöpögve belépett az öltözőjébe.

- Ma - mondta - ott ült valaki a sógun mellett, aki nem vette le a szemét rólam, egy pillanatra sem. Ki volt az? - Mikor a segédje azt válaszolta, hogy Jagjú Munenori volt az, Kanze kikényszerített magából egy kis mosolyt és azt mondta: - Igen? A szeme állandóan követett, hát folytattam a táncomat,

alig mertem levegőt is venni. De amikor végül túljutottam a színpad jobb-
oldali oszlopán, megálltam pihenni, ő meg rámmosolygott egy kicsit. Tény-
leg, kifáradtam szellemileg!

Miután elbúcsúztak Kanzétól és elindultak a színházból, Iemicu megkér-
dezte Munenorit, hogy volt-e olyan pillanat, amikor megtámadhatta volna a
színészt, és levághatta volna.

- Nos - válaszolta Munenori - Kanze az egész tánc alatt nem hagyott nyi-
tott felületet, de amikor elhaladt az oszlop előtt, szusszantott egyet. Ott,
akkor minden nehézség nélkül levághattam volna. - Nem sokkal a történetek
után mind Kanzét, mind Munenorit informálták, mit is mondtak egymásról,
és mindkettőjükre nagy benyomást tett a másik képessége.

1630 tavaszán Munenori ezt írta tanítványának, Kimura Szukekurónak:

Elv van minden lépésben, minden pillantásban. Ez a Konparu Nó-
iskola gondolkodásmódja. Igaz ez a harcművészetekben is, így hát a
dolog igen érdekes.

Munenori érdeklődése a Nó iránt, főképp a táncok iránt, és más
művészetek iránt nem kizárólag az élvezet kedvéért volt. Megértette azt
a titokzatos igazságot: ha ismer egy Utat, az ember képes megérteni az
összeset.

Persze azért Munenori valószínűleg a maga öröme is élvezte a Nó-já-
téket. Nem más, mint Takuán bírálta azért, hogy olyan büszke Nó-tudo-
mányára, meg is gyanúsította, hogy más dajmjók előtt¹³ kérkedik. Nincs is
kétség, Munenori megfogadta öreg barátja dorgálását.

Egy másik anekdota pedig sok mindent elárul nekünk róla. Egy tavaszi délutánon, már idősebb korában Munenori a verandáján üldögélt teljesen belemerülve a cseresznyevirágok kibontakozásába. Hirtelen valami veszélyt érzett a háta mögül, megpördült, hogy odanézzon. Meglepetésére csak a kisapród, akinek az volt a dolga, hogy a gazdája hüvelybe dugott kardját tartsa, térdelt ott mögötte csöndben. Semmi gond nem volt. Ez az eset letörte Munenorit, hiszen az életét annak szentelte, hogy érzéseit kiélelje minden veszélyre és kimondatlan fenyegetésre. Az apród, mert észrevette gazdája sötét hangulatát, megkérdezte, vajon mi az oka? Munenori válaszát hallva az apród mélyen meghajolt, bocsánatot kért, és megvallotta, látva, hogy gazdája mennyire belemerül a tavaszi látványba, egy pillanatra az jutott eszébe, vajon egy olyan tökéletes kardforgató, mint Jagjú Munenori megtámadható és megölhető-e, ha ennyire el van valamiben merülve. Azt mondják, Munenori elégedett volt, hogy ez napfényre került, és többet nem is említette az esetet.

Munenori emberi volt hát, és volt így pár emberi gyengéje is. Erre utalhat a „*Fudocsi sinmjóroku*” utószava is, ahol Takuán megrója barátját pár dolog miatt, elsősorban a fiával, Dzsubei Micujosival kapcsolatban:

Mindenekelőtt, tiszteletreméltó fiad viselkedését illetően, csak visszafordítja a dolgokat az, ha megtámadod, ha a gyerek rosszul cselekszik, miközben a szülő maga is nem helyes úton jár. Először magadnak kell helyesen élned, aztán hangot adni a véleményednek, és akkor nem csak a gyerek javítja majd ki saját magát, hanem az öccse is tanul az ő viselkedéséből, és ő is kijavítja magát.

Nem mondja meg nekünk, mi lehet az a nem helyes viselkedés, de Takuán tovább folytatja, utalva arra, hogy Munenori talán elfogadott egy kis kenőpénzt más dajmjóktól, és néha cserben hagyta az „egyenes elméje”.

Akárhogyan is, Munenorit tisztelte a többi dajmjó, keresett volt mint kardoktató mester, és sokkal magasabb pozícióba emelkedett, mint idejének bármelyik másik kardforgatója. Ha *szomecukei* pozíciójából és a sógunhoz közeli helyzetéből adódóan a többiek természetesen tartottak is egy kicsit tőle, arra nincs bizonyíték, hogy nyíltan nem kedvelték, vagy talán félték volna. És ha egy kicsit hajlott volna rá, hogy mutogassa, mennyire művelt, - mint ahogyan ez látszik is a „*Heiho kadenso*” jópár idézetéből - vagy Nóbeli jártasságát, biztosan küzdött is e gyengesége ellen.

Sőt, amennyi jó tulajdonsága volt Munenorinak, ezt a pár földi gyengeséget megengedhetjük neki. Mindet egybevetve, úgy néz ki, igencsak tehetséges, érdeklődő és egyenes ember volt, ráadásul kellemes társ is. Így aztán könnyű elképzelni, milyen is lehetett egy késő esti jelenet a sógun palotájában: három barát együtt egy barátságos szobában, messzi a külvilágtól. Takuán az ételt ízlelgeti, és eléggé el nem ítéhető módon kóstolgatja a szakét, Munenori valami épp divatos filozófiai eszmét fejteget, Iemicu pedig hátradőlve csodálkozik elgondolkodva, milyen szerencsés is, hogy egy ilyen világban élhet.

- WILLIAM SCOTT WILSON

AZ
ÉLETET ADÓ
KARD

Heiho kadenso
兵法家伝書

Jagjú Munenori

A CIPŐT ADÓ HÍD¹

A SINKAGE-RJÚ HARCMŰVÉSZET KÖNYVE

A HÁROM TANÍTÁS²

- állás
- kezek és lábak
- kard

Tanulmányaidat ezzel a három kategóriával kell kezdened, és így átlépned a legelső tanítások kapuját.

A Három Tanítással kapcsolatban van még az Öt Gyakorlat³:

- a testedet úgy kell tartanod, hogy csak egyik oldalát mutasd az ellenfelednek
- a vállad legyen az ellenfeled ökleinek síkjában
- saját ökleidből tarts pajzsot magad elé
- ki kell nyújtanod a bal karodat
- az elől lévő térdednek kell hordoznia a tested súlyát, a hátulsó térded legyen nyújtva.

A Három Tanítás legeleje az állások.

A legeslegelső a karddal való állás, ezt a Keréknek hívjuk. Azért nevezük így, mert a kardodat körkörösén mozgatod. Végy föl oldalsó állást. Megengedve, hogy az ellenfeled a bal vállad irányába vágjon, legyőzöd őt azzal, hogy kardodat az ő vágásának megfelelően mozgatod. Az állásodat alacsonyan kell tartanod. Minden időben légy benne biztos, hogy az állásod megvéd attól, hogy az ellenfeled levághasson. A várépítést és az árokásást is azzal a céllal művelik, hogy az ellenfél ne kerülhessen közel. Ne siess. Inkább, állj ki rendesen, és ne engedd, hogy az ellenfeled megvágjon.

A többi fontos dolog közt az állás az első, amit végig kell gondolni.

- Egy vágás, két fél⁴
- Átvágni körmökön, átjutni acélon
- Félig nyitva, félig megtámadva
- Jobbra forogva balra fordulva
- Hosszú és rövid, az Egy és ugyanaz

A fenti technikák mindegyikét szóbeli utasítások alapján kell megtanulni, csak írásban megmagyarázni őket nehéz⁵.

A KILENC LECKE⁶

- Biztos győzelem
- Keresztbe fúvó szél
- Keresztezett kardok
- Összehangolás
- Rövid vágás

- Finom elnyomás
- Széles elnyomás
- A nyolcrétegű kerítés
- Dagadozó felhők

A fentieket a tanító tanítja, miközben vív a tanítvánnyal. Nehéz papírra vetni őket.

TENGU KEDVENCEI: NYOLC KARD-TECHNIKA⁷

- Virágkerék
- Nyitott test
- Megfelelő várakozás
- Vezetés
- Villogó kardok
- Előjáték
- Áttörés
- Elintézés

És ráadásnak, van még a Hat Technika⁸:

- Kísérő vágás
- Csapongó vágás
- Titkos tan
- Páratlan kard
- Életet adó kard
- A titokzatosság kardja⁹

Ezeket a technikákat mind jól megtanulva és magadévá téve kifejleszthetsz majd milliárdnyi másikat is. A Három Tanítás, a Kilenc Lecke és a többiek, ezeket nevezzük mi az alapoknak. Ha egyszer valóban sikerült megragadnod ezt az Utat, nem beszélhetsz már többet különböző kardtechnikákról.

Stratégiákat kiötölni zárt sátorfüggönyök mögött¹⁰, a győzelem ezer mérföldnyire dől el¹¹.

Ennek a mondásnak az a jelentése, hogy különböző stratégiákat készítesz a zárt függönyök mögött, és ellenfeledet már akkor legyőzöd, mikor az még ezer mérföldnyire van tőled. Ez így lévén, alapvető jelentése van e mondás alkalmazásának a harcművészetekre, és ez pedig annak a megértése, hogy a sátorfüggönyök mögött az elméd van.

Úgy kell értened a „stratégiák készítése zárt sátorfüggönyök mögött”-et: a nemtörődömségtől legyen szabad az elméd, figyeld ellenfeled mozgását és tevékenységét, gondold ki közben különböző hadicseleket¹², és lásd az ellenfeled, mikor nyílik meg. Úgy kell megértened, hogy a győzelem ezer mérföldnyire dől el, hogy közben nézed, mikor nyílik meg az ellenfeled, és legyőzöd őt a kardoddal.

Nagy sereget vezetni és csatában győzedelmeskedni nem szabad, hogy különbözzön a kardpárbaj harci művészetétől. Nagy seregeket mozgó csatában lehetsz győzedelmes, ha megérted, hogyan kell legyőznöd valakit levágva őt a kardpárbaj harci művészetében, és győzedelmes lehetsz a kardpárbaj művészetében, ha megérted a nagy seregekkel vívott csatákat.

A kard általi győzelem és vereség az elmében van. A kezedet és a lábadat is az elméd mozgatja.

Ami a *dzsöt* (előjáték) *bát* (áttörés), *kjút* (elintézés)¹³ illeti, a három és kilenc kombinációjaként huszonhét vágástechnika létezik:

Dzsó: *Dzsódan* (3)   *Csudan* (3)   *Gedan*¹⁴(3)

Ha: *Dzsódan* (3)   *Csudan* (3)   *Gedan* (3)   *Tobo Kirtai Szekkó*

Kjú: *Dzsódan* (3)   *Csudan* (3)   *Gedan* (3)

Mind a hármat egyetlen ütemre kell végrehajtani¹⁵.

Ezt a fejezetet a tanító és a tanítvány vívás közben adja át és tanulja meg, nem elegendő csak írásban részletezni. Azok számára, akik már kimerítően tanulmányozták, amik itt katalogizálva vannak, másoljatok le ezt a fejezetet, és adjátok át nekik. Ez lesz a bizonyítéka annak, hogy ők ennek az iskolának a tanítványai.

Mindezeket utódaim kedvéért jegyzem le.

Kamiizumi Muszasi no kami Fudzsiwara Hidecuna

Elhunyt apám, Jagjú Tadzsima no kami Taira Munejosi

És fia, Jagjú Tadzsima no kami Taira Munenori

Ezt a fejezetet a „cipőt adó híd”-nak neveztem el, mert régesrégén Csang Liang átadta cipőt Sih Kungnak¹⁶. Miután a Harci Művészetek Útja Csang Liangra lett bízva, Kao Cu az egész birodalom fölött megszerezte a hatalmat, Csang Liang hadicselei¹⁷ segítségével, és a Han dinasztia négyszáz évig uralmon maradt. Így, én megragadtam a történet szívét, és elneveztem ezt a fejezetet a „cipőt adó híd”-nak.

Te tedd ezt a fejezetet híddá, és kelj át rajta, a harci művészetek Útjához.

A HALÁLT OSZTÓ KARD

Az őszi időkben azt mondták:

A fegyverek a balsors eszközei. Az Ég Útja utálatosnak tartja őket.

Az Ég Útját követve csak akkor használod őket, ha szükséges¹.

Ha megkérdeznéd, miért van ez így, mondhatnánk, hogy az íjakat és nyilakat, kardokat, és alabárdokat fegyvereknek nevezzük, és túl ezen, ezek a balszerencse és a balsors eszközei. Az oka ennek az, hogy az Ég Útja az az út, amely életet hoz², míg az eszközök, melyek ölnek, épp ellenkezőleg, a balsorséi. Így aztán utálatosnak tartatnak, mert ellentétben állnak az Ég Útjával.

Mindazonáltal, mondják azt is, hogy fegyvereket használni és embereket ölni, ha az elkerülhetetlen, szintén az Ég Útja. Ha megkérdeznéd, mit is jelent ez: azt, mikor a virágok bomlanak és a zöld levelek kísérik őket a tavaszi szellőben, de a levelek lehullanak és a fák elszáradnak, ha jön az őszi fagy. Ez az Ég Útjának igazságtétele.

Van indoka annak, ha levágunk valamit, ami csordultig van. Egy ember meglovagolhatja szerencsáját és cselekedhet gonoszt, de te levágod őt, mikor ez a gonosz beérik. Így lehet hát azt is mondani, hogy fegyvert használni is az Ég Útja. Vannak idők, mikor tízezer ember szenved

egy gonoszsága miatt. Így hát megölve egy ember gonoszságát tízezer embernek adsz életet. Ilyen utakon hát a kard, mely megöl egy embert, lesz a penge, mely másoknak életet ad.

Ezen fegyverek használatának művészete³ van. Ha nem ismered ezt a művészetet, megölhet az, kit megölni próbálsz.

Gondolkodj ezen el alaposan. Amit mi harcművészetnek nevezünk, ott te állsz egy másik személlyel szemben, mindkettőtök kezében kard. Ebben a harcművészetben csak egy lesz majd, aki győz, és egy, aki veszít. Így ez egy igen kicsi harcművészet⁴. Noha van itt győzelem és vereség, a nyereség és a veszteség nem lesz sok. Nagy harcművészet az, ha mikor egy ember győz, egy egész birodalom győz, vagy ha egy ember veszít és egy egész birodalom veszít. Ebben az esetben az „egy ember” a generális, a „birodalom” pedig a különböző fegyveres erők. Ezek a különböző fegyveres erők a generális kezei és lábai. Ezeket az erőket jól működtetni olyan, mint a generális kezeit meg lábait jól működtetni. Amikor a különböző erők nem működnek jól, a generális kezei és lábai nem működnek jól.

Két szemben álló kard küzdelmében a győzelem ahhoz érkezik majd, aki természetesen tudja összehangolni az Elvet és a Működést⁵, és akinek a kezei és lábai jól dolgoznak. Ugyanígy mondhatjuk azt is, hogy a nagy generális harcművészete győzni a csatában, úgy, hogy különböző haderőit okosan használja és ügyesen gondol ki haditerveket.

Mondani sem kell, hogy amikor két ellenséges hadsereg áll egymással szemben és a győzelem vagy vereség a csataterén dől el, a generális a két sereget elméje néhány négyzetcentiméterén helyezi el, és végiggondolja, hogyan is fogja vezetni seregét a csatában. Ez olyan harcművészet, mely az elmében folyik.

Harcművészet zavaros időkre gondolni, míg békés időkben uralkodsz,

harcművészet megfigyelni, hogyan is működik az ország belülről, tudni, mi okozhat zűrzavart, jól uralkodni, mielőtt még a káosz megkezdődik.

Ha egy országot igazgatsz, harcművészet az is, hogy elmédet a legtávolabbi tartomány legtávolabbi pontján is rajta tartsd, és hogy különböző hivatalnokokat nevezd ki oda, hogy őrizzék. Az ilyen hivatalnokoknak, rangban a legalsótól a legmagasabbig, meglehet a maga saját önző terve, és azok, kik alattuk senyvednek, lehetnek bizony az ország romlásának kezdetei.

Így alapvető fontosságú, hogy megfigyeld az ország belső működését és megelőzd romlását, amit a személyes érdekeiket előtérbe helyező hivatalnokok okoznak. Olyan ez, mint a harcművészet, ahol a kardpárbajban ellenfeled mozdulatait megfigyelve terveibe belelátsz⁶.

A helyzetet alaposan meg kell figyelned és tisztán kell látnod! Ez a harcművészetek nagy alapelve.

Meg aztán, egy uraság hízelkedőkkel lehet körbevéve, kik, mikor feljebbvalójukkal állnak szemben, az Út emberének jelmezét öltik magukra, de ha az alattuk valókat tekintik, szemük mérgesen villog. Ha valaki nem keresi az ilyen emberek kegyét, jó tetteiket majd gonoszként jelentik, és az ártatlanok fognak szenvedni, a bűnözők meg fölmagasztaltatni. Ezt az elvet megfigyelni fontosabb, mint meglátni ellenfeled terveit kardjának mozgásából.

A tartomány az uraság illetékessége és az emberek az uraság emberei. Azok, kik közel vannak az urasághoz, és ügyeit intézik, a vazallusai, úgy, mint azok is, kik a távolból szolgálják. Vajon mit számít a közelség foka? Hiszen az uralkodó javáért olyanok ők, mint a kezek meg a lábak. Vajon a lábak különböznek-e a kezeztől, csak azért, mert messzebb vannak? Ha mindketten egyformák gondban, vajon közelebb lesz-e az egyik, és távolabb a másik?

Azonban az urasághoz közel álló ember megrabolhatja azt, ki távolabb él, és ha az ártatlanokat szenvedni kényszerítik, nem fognak ők vajon akár egy hibátalan uraságra is neheztelni? Azok, kik közel állnak az urasághoz, kevesen vannak, nem többen, mint öten vagy tízen, de kik távol vannak, sokan.

Namost a sokaság neheztelhet az uraságra, ragaszkodását irányába megszakíthatja, az urasághoz közel álló néhánynak pedig már a kezdetek óta meglehettek elméjükben önös érdekeik. Nem gondolva igaz szolgálatra, oly módon uralkodhat ez a kevés ember, hogy a nép nehezteljen az uraságra, ők pedig az ilyen idők eljöttével harcolni fognak azért, hogy elsőként határolhassák el magukat tőle.

A leghelyesebb jól betartani azt az elvet, hogy azok, kik távolabb vannak, ne kerüljenek valahogy hátrányba, távol uruk áldásától. Ha jól megtartod ezt az elvet, harcművészeteddé válik.

A barátokkal való kapcsolatban hogy a kezdetektől a végig sose legyen konfliktus, ahhoz a kapcsolat elveit kell látni, és ez is az elme harcművészete. Az elme, amely azt vizsgálja, mik az elvei az emberekkel való kapcsolatoknak bizonyos körülmények között, az is harcművészet. Ha nem tartod be ezeket az elveket, talán túl sokáig maradsz majd valami összejövetelel, és szükségtelenül szégyent hozol a fejedre. Vagy ha úgy fecsegsz, hogy nem veszed tudomásul azoknak az érzékenységét, kikkel kapcsolatban állsz, vitát kezdeményezhetsz, sőt a romlásodat is okozhatod. Ez mind attól függ, hogy belelátsz-e vagy sem ezekbe az elvekbe.

Tárgyakat elrendezni a lakószobádban: lényege, hogy minden helyre a megfelelő alkalmazd, és ez is attól függ, hogy belelátsz-e ezeknek a helyeknek az elveibe. Nem nagyon különbözik ez a harcművészetek igazi szívéitől. Igazából, a küzdőtér változhat, de az elv az ugyanaz, így aztán

alkalmazhatod akár a nemzet ügyeire is, és nem követsz el hibát.

Nem érted a lényegét, ha azt hiszed, a harcművészet csak arról szól, hogy levágsz egy embert. A harcművészet nem az emberek levágásában, hanem a gonosz elpusztításában van. Az egy ember gonoszságának elpusztításában, és tízezernek életet adásában rejlik.

Ami ebben a három fejezetben van leírva, nem szabad, hogy elhagyja ezt az iskolát, de ezzel nem az Útból csinálod titkot. Azért kell titokban tartani, hogy megismerjék⁷. Nem megismertetni másokkal olyan volna, mintha le sem írnám. Ti, utódaim, gondolkodjatok el ezen jól.

A „*Nagy Tanulás*”⁸ kapu a kezdő tanulónak. Leggyakrabban, ha egy házhoz érkezel, először a kapun kell keresztül menned. A kapu a jele annak, hogy a házhoz közeledsz. Ha belépsz ezen a kapun, belépsz a házba, és találkozol a mesterrel. Ugyanígy a Tanulással közelíted meg az Utat. De a tanulás a kapu, és nem a ház. A kaput látva ne gondold azt: ez a ház. A ház belül van, csak a kapun átjutva éred el.

Ne olvass leírt műveket, és utána gondold azt: „Ez az Út”. Az írott művek olyanok, mint a kapuk, rajtuk keresztül közelíted meg az Utat. Így aztán vannak olyan emberek, kik nem ismerik az Utat, mindegy, milyen sokat tanultak, és hány kínai írásjegyet ismernek. Noha előttük vannak a papírlapok és olyan ügyesen olvasnak, mintha csak a régieket kommentálnák, nem ismerik az igazságot, és így az Út sosem lesz az övék. Mindazonáltal az Utat megközelíteni tanulás nélkül igen nehéz. És mégis, nem mondhatja senkisé, hogy egy ember megtestesíti az Utat, csak azért, mert tanult és jól beszél. Vannak olyan emberek is, akik természetesen vannak harmóniában az Úttal, pedig sosem tanultak.

A „Nagy Tanulás” így szól: Terjeszd ki a tudásodat mindenre. A kiterjesztés azt jelenti, tedd alaposan. Alaposan kiterjeszteni a tudásodat általában azt jelenti, hogy ismered az embereket, úgy, ahogyan a világban élnek, és alaposan ismered az elvét minden létező dolognak. Kiterjeszteni a tudásodat így azt is jelenti, minden, ami kimondatott, ne maradjon megismeretlen. A „minden” olvasható úgy is: alapossággal minden dolog és esemény. Ha alaposan tudod már minden dolgok elvét, semmi nem marad megismeretlen, és semmi nem lesz megtehetetlen.

Ha nem hagytaél egy tudás-követ se megfordítatlan, megtetted ezt minnennel. De ha nem ismered az elveket, tetteidnek nem lesz eredménye.

Ha nem tudsz még mindent, kétségeid vannak. És mikor kételkedsz valamiben, az a dolog nem fogja elhagyni az elmédet. De ha végére jársz a dolognak azzal, hogy világosan megérted az elvét, nem lesz semmi az elmédben. Ezt hívják alapos tudásnak, és e világ dolgainak alapos ismeretének.

Ha nem marad már semmi az elmédben, mindent könnyen véghezvihetsz. Minden Út tanulmányozása azért történik, hogy tisztára söpörhesd az elmédet. Mert a kezdetekben az ember nem tud semmit, nincsen semmi az elméjében¹⁰.

Mikor elkezdesz tanulni, lesz valami az elmédben, és ez a valami akadályoz, és nehéz lesz bármit is véghezvinned. Ha meg tudod tisztítani az elmédet azoktól a dolgoktól, amiket tanultál, azok is semmivé válnak majd, és amikor a különböző Utak technikáit hajtod végre, a technikák könnyedén jönnek majd, függetlenül attól, hogy mit is tanultál meg, és nem is lesznek ellentétesek azzal.

Ha cseleksz valamit, az harmóniában lesz azzal, amit tanultál, anélkül, hogy tudatában lennél ennek.

Meg kell értened, hogy ez a harcművészetek Útja. A tudás kiterjeszté-

sének szíve: fegyelmezetten és alaposan megtanulni száz kard-módszert, alaposan elsajátítani az állásokat, a szem használatát és a többi technikát.

Mikor végigjutottál a különböző gyakorlatokon és ezek közül a gyakorlatok közül egy sem marad az elmédben, ez az elme igazi hiánya maga a szíve mindennek. Mikor alaposan megtanultad a különböző gyakorlatokat és technikákat, és nagy erőfeszítéseket tettél, hogy fegyelmezetten gyakorolj, a mozdulatok a kezeidben lesznek majd, a lábaidban és a testedben, de egy sem az elmédben: eltávolíthatod magad a gyakorlástól, de nem leszel vele ellentétes, szabad leszel, bármilyen technikát is akarsz alkalmazni. Te magad sem leszel vele tisztában, elméd merre jár, és se démonok, se eretnokségek nem találják. A gyakorlatozás célja ezt az állapotot elérni. Sikeres gyakorlástól a gyakorlás maga messze száll. Ez az a titkos elv, mely felé minden Út fejlődik.

Elfeledve a gyakorlást és elvetve elmédet egyre kevésbé tudsz magadról. A hely, melyre így kerülsz, az Út tökéletesítése. Erre a szintre a gyakorlás által jutsz, a gyakorlás jelen-nem-létéhez érkezel.

CSÍ ÉS AKARAT

Az elmét, mely benned elhelyezkedik, és tudatosan mérlegel, akaratnak nevezzük. Az akarat belső dolog, de mikor külsőleg is megjelenik, *csínek*¹ nevezzük. Az akaratról mondhatjuk, hogy a gazda, és a *csí* a szolgája. Az akarat belsőleges, és a *csít* használja. Ha a *csí* túlfut a korlátain, megbotlik. A *csít* az akarat irányítja vissza, és nem szabad siettetni.

A harcművészet fogalmai szerint akaratnak nevezzük az elme összpontosítását a csípő alatti területekre, és *csínek* az ütésváltást, ha épp küzdelem folyik. Az elmét teljes mértékben a csípő alá kell összpontosítani, és a *csít*

nem szabad túl kapkodva hajszozni. Alapvető fontosságú nyugodtnak maradni, hogy a *csít* az akarat irányíthassa, és ne a *csi* vonssolja maga után az akaratot.

A megtévesztés a harcművészetek alapja¹²

A megtévesztés stratégia. A hamis által ismerszik meg az igazság¹³. A megtévesztés olyan, hogy ha például az ellenfeled még tisztában is van veled, nem képes neked bedőlni. Ha megtévesztést alkalmazol, és az ellenfeled lépre megy, azzal győzöd le, hogy sikerült megtévesztened. Ha látod, hogy ellenfeledet nem sikerült becsapni, alkalmaz még egy megtévesztést. Így egy olyan ellenfél is, akit elsőre nem lehetett megtéveszteni, végülis becsapható.

A buddhizmusban ezt hatékony módszernek¹⁴ nevezzük. Az igazság belül rejtőzik, a csel kívül látható, és végül az ember az Igazság Útjára jut. Így minden megtévesztés végül igazsággá válik. A sintó vallásban ezt nevezik titoknak. A titokzatosság által ébredszik az ember hite, és ahol van hit, ott lesz isteni kegy.

A harcos klánoknál ezt hadi stratégiának nevezik. Noha a stratégia megtévesztés, a megtévesztés az, ami által a győzelem úgy érhető el, hogy másoknak baja nem esik. Így végül a megtévesztés igazsággá alakul. Ezt hívják úgy: „rendbetenni a dolgokat úgy, hogy az ellenkezőjét cselekszed”.

A Zenben van egy mondás: „Üsd a füvet és riaszd föl a kígyót.” Ahogyan a füvet zörgeted, hogy fölriaszd a benne fekvő kígyót, úgy van arra technika, hogy lepd meg az ellenfeled, hogy annak elméje izgatott legyen. A megtévesztés valami váratlant művelni az ellenfeleddel, így meglepve őt. Ez a harcművészet.

Ha egyszer meglepődött, az ellenfeled elméje már foglalt, és jártasságának vége. Ha legyeződöt vagy kezedet emeled ellenfeled elé, az is elfoglalja az elméjét. Ha félrehajítod a kardot, amit viselsz, az is harcművészet. Ha jártas vagy már a „nem-kard”-ban¹⁵, mi neked az a kard? Bármely másik ember kardja a te kardod. Így működik a „lehetőség megragadása”¹⁶.

A „lehetőség megragadásának” (*kizen*) szíve mindig az ellenfeled mozgó erejének megragadása. A „*ki*” írásjel utal az elmédben összpontosuló *csíre*. Ez a *ki csí*. Megfigyelve ellenfeled *csíjét*, és úgy mozdulva, hogy összecsaphass az ellenfeleddel, még mielőtt annak *csíje* működhet, az a „lehetőség megragadása”. Ez a mozdulat is szerepel a Zenben, ahogy az tisztán látható a következő mondásból: „a Zen mozgó ereje”¹⁷.

A „*ki*” a meg nem jelent, belül megbúvó *csí*. Mint irányító erő, az ajtót nyitó és záró, abban elrejtett szerkezethez hasonlítható. Úgy mozdulni, hogy ravaszul megfigyeled ezt a majdnem láthatatlan¹⁸ és ki nem nyilvánuló, belül megbúvó *csít*, a harcművészetekben ez a „lehetőség megragadása”.

A *ken* (támadás) és *tal* (kivárás) szavakról

A támadás erős ostromlást jelent, ahogy találkozol ellenfeleddel, az első vágást¹⁹ kardoddal teljes összpontosítással vidd végbe. Ez a mód ugyanaz, ha a te elmédben van, ha az ellenfeledében.

A kivárás azt jelenti, megvárod, míg az ellenfeled teszi meg az első mozdulatot, te magad nem támadsz hirtelen. Meg kell értened, a kivárás azt jelenti, hatalmas óvatossággal kell eljárnod.

Támadás és kivárás: ez a kettő ostromlást és várakozást jelent.

A támadás és kivárás elvei a testben és a kardban is megvannak.

Támadd meg az ellenfeled úgy, hogy a testeddel megközelíted, és a kardodat visszafogod. Így testeddel és végtagjaiddal arra csábítod, hogy ő tegye meg az első mozdulatot, és ezzel a csábítással legyőzheted. Mikor így teszel, a tested és a végtagjaid támadnak, míg a kardod kivár. Testeddel és végtagjaiddal azért indítasz támadást, hogy ellenfeled tegye meg az első lépést.

A támadás és kivárás mind a testben, mind az elmében létezik

Elmédet tartsd a kivárás állapotában, testedet a támadáséban. Ez azért szükséges, mert ha az elme van támadásban, túlzásokba fog hajszolni, és az eredmény negatív lesz. Fogd vissza az elmédet, hordozd a kivárás állapotában, a tested támadjon, és győzd le az ellenfeled azzal, hogy őt készted az első lépés megtételére. Ha az elméd támadni akar, úgy érzed majd, neked kell elsőnek levágni az ellenfeled, és veszíteni fogsz.

Másrésről van értelme annak is, ha az elme a támadás állapotában van, a test pedig a kiváráséban. Ennek szíve az: dolgoztasd az elmédet kerülve a felületességet. Ha az elméd támadásban van, a kardod pedig kivár, ráveheted az ellenfeled, hogy ő tegye meg az első lépést. Ebben az esetben, meg kell értened, hogy a „test” nem több itt, mint a kéz, amely a kardot tartja. Erre mondjuk azt, hogy az elme támadásban van, a test pedig kivár.

Noha létezik ez a két meghatározás, végső soron ugyanazt jelentik. Így is, úgy is, a győzelem akkor a tiéd, ha ráveszed az ellenfeled, ő tegye meg az első mozdulatot.

Leckék arra, hogyan közelíts meg egy ellenfelet, ha az támad:

- Két csillag²⁰
- Orom és völgy²¹
- Távoli, gyűrött hegyek²²

Ezek mind a megfigyelés, a tekintet rögzítésének módjai. A részleteket szóban adják át.

- A messzi és a közel ritmusa²³
- Testhelyzet és gyöngyfa érzése²⁴

Ez a két lecke a kard és a test helyzetével foglalkozik.

- Pajzsot csinálni az ökleidből
- Oldalra fordítani a testet
- Vállaidat az ellenfeled ökleivel egy síkban tartani
- Hátsó lábadat nyitva tartani
- Olyan állást tartani, mint az ellenfeled

Ez az öt tárgy együtt foglalkozik a testtel és a karral. Mindet úgy kell megtanulnod, hogy közben párbajozol. Nehéz őket kifejezni leírott szavakkal.

Nos hát, ennek az ötnek a gondolkodásmódja az, hogy elmédet teljesen a derék alá koncentráld, légy tökéletesen figyelmes és ne legyen nemtörődomség az elmédben, mielőtt összecsapsz az ellenfeleddel. A vívás közben az elméd ne legyen ingadozó. Ezek a dolgok alapvetőek.

Ha nincs meg a derék alatti koncentrációd, és hirtelen harcolnod kell, se a technikák, amiket megtanultál, se semmi más nem lesz a segítségedre.

Leckék arról, hogyan közelítsünk meg egy kivárási pozíciót felvett ellenfelet

- Két csillag
- Ormok és völgyek
- Távoli hegyek

Ha ellenfeled szigorúan kivárási helyzetet vett föl, a tekintet ezen három módjáról nem szabad lemondani. Egyszerűen, a tekintet rögzítésének ezt a három módját mind a támadáshoz, mind a kiváráshoz fel lehet használni, alapvetőek. Tisztán kell látnod, hogy az „ormok” hirtelen támadáshoz, és a „távoli hegyek” ütésváltáshoz és közelharchoz való. Általánosságban a tekintetedet mindig a „két csillag”-gal kell rögzítened.

A három szándék

A három szándék nem más, mint három megfigyelés. Vágás-visszavonás-várakozás²⁵ próbatámadásból állnak. Mikor nehéz kitudni, mit tervez az ellenfeled tenni, ezekkel megláthatod a szándékait. Arra használatosak, hogy kipuhatod az ellenfeled elméjét. Olyan ellenfélhez, aki határozottan a kivárási pozíciójához ragaszkodik, használd ezt a három, vagy ezekhez hasonló provokációt, vidd véghez a cselekedet, vedd rá az ellenfeled, hogy használja a saját technikáját, és győzd le őt.

Ragaszkodni egy változáshoz, követni egy változást²⁶

E tárgynak szíve az, ha ellenfeled a várakozás állására helyezkedett, és te számos változással provokálsz, az ellenfél maga is változást fog tanúsítani²⁷. Ezt a változást követve győződsz le.

A tekintettel való bánás²⁸

Különböző megtévesztéseket használj a várakozásra berendezkedett ellenféllel szemben. Miközben nézed, mit is tesz az ellenfeled, nézz akkor, mikor úgy látszik, nem is nézel, és ne nézz, mikor úgy fest, figyelsz. Ne légy nemtörődöm egy pillanatra sem, és ne rögzítsd a tekintetedet egy helyre, hanem folyamatosan és gyorsan mozgasd.

Egy bizonyos kínai versben azt mondják:

Lopott pillantással²⁹ a szitakötő elkerüli a gébicset.

A „lopott pillantás” óvatos tekintetet jelent. Hogy rajta ne kapják, a szitakötő óvatosan pillant a madár irányába és fölroppen. Folyamatosan, lazítás nélkül nézd óvatosan az ellenfeled mozdulatait.

Az elme, amely úgy győzi le az ellenfelet, hogy engedi támadni

Levágni egy embert egyetlen csapással egyszerű. Hogy elkerüld, hogy megvágjanak, az nehéz. Noha az ellenfél levágni szándékozik téged, és közeledik, hogy megtehesse, tartsd őt egy bizonyos távolságra, mindenképp maradj nyugodt és engedd, hogy közeledjen, aztán engedd lecsapni. Így, noha az ellenfelednek az a terve, hogy lecsapjon, és véghez is viszi a mozdulatot, ha megtartasz egy bizonyos távolságot, nem fog megérinteni. A kard, amely nem hoz létre kontaktust, halott kard. Aztán te túlhaladsz

az ő halott kardján, lecsapsz, és legyőzöd őt.

Az ellenfeled első csapása mellément, de cserébe te levágod őt kardod első mozdulatával.

Miután bevitted első csapásodat, biztosítsd, hogy ne emelhesse föl megint a kezét. Ha miután vágta, bizonytalankodsz, mit is tegyél, az ellenfeled egészen biztosan rádtámad még egy csapással. Ezen a ponton a nemtörődömség egyenlő a vereséggel. Ellenfeled eltalál, és az első vágásod semmibe vész. Ez azért van, mert az elméd megállt azon a helyen, ahova a vágásodat bevitted. Elméd ne pihenjen ott, ahova vágta, elgondolkodva azon, megvágta-e az ellenfeled, vagy sem. Meg kell támadnod másodszorra és harmadszorra is, akár negyedszer vagy ötödször is, arra se adj neki lehetőséget, hogy fölemelje az arcát.

A győzelmet kardod első csapása határozza meg.

HÁROM RITMUS³⁰

Egy ritmus az, mikor te meg az ellenfeled egyszerre csaptok le, a másik, mikor ő fölemeli a kardját, és te alulról vágsz, a harmadik, mikor ő leereszti a kardját, te föléje emeled a tiedet és lecsapsz.

Az egyszerre lesújtás ritmusát nemkívánatosnak³¹ tartják, míg a külön vágás ritmusáról azt gondolják, az jó. Ha a csapások egyszerre történnek, az ellenfeled képes lesz jól használni a kardját, de ha a csapások nem ugyanabban a pillanatban történnek, ügyetlenül fogja azt használni. Úgy kell le-sújtani, hogy ellenfelednek nehéz legyen a kardját használni. Akár alulról, akár fölülről támadsz, „nem-ütem”-el³² támadj.

Általánosságban szólva nem kívánatos bármiféle ritmust tartani.

Széles³³ ritmus - rövid³⁴ ritmus, rövid ritmus - széles ritmus

Ha az ellenfeled meglendíti a kardját, és széles ritmust vesz föl, te rövid ritmusban suhogtasd a kardodat. Ha ellenfeled rövid ritmust vesz föl, neked széles ritmust kell használnod. Ez is úgy értendő, hogy arra használj egy ritmust, hogy megakadályozd, ellenfeled ütemes lehessen. Ha megtartasz egy ritmust, ellenfeled képes lesz jól használni a kardját.

Például egy képzett Nó-dráma énekes úgy ad elő, hogy nem ragaszkodik egy bizonyos ritmushoz, a képzetlen dobos nem fogja tudni követni. És ahogy az éneklés vagy dobolás nehéz, ha képzett az énekes és ügyetlen a dobos, vagy képzett a dobos és gyenge az énekes, a széles-és-rövid, vagy rövid-és-széles ritmusok kombinációja ugyanúgy megnehezíti az ellenfelednek, hogy lesújtson.

Ha egy képzetlen énekes széles ritmusra áll rá, az ügyes dobos megpróbálhat finoman gyors ritmust ütni, de nem fog neki sikerülni. Aztán, ha egy képzett énekes könnyű ritmus választ, a gyenge dobos képtelen lesz nem lemaradni.

Az ügyes madarász először megengedi a madárnak, hogy meglássa a rudat, aztán megrázza a rudat finoman az ő felé eső végénél, és óvatosan közelítve kapja el a madarat. A madarat megbabonázza a rúd ütemes rezgése. Noha meg-megrebbenti a szárnyát, nem képes fölszállni és így kerül rabságba.

Úgy kell hát cselekedned, hogy ne egy ritmusban légy az ellenfeleddel. Ha az ütem fölborul, még egy árkot sem lesz képes átugrani, egyenesen belelép majd. Vizsgáld meg alaposan az ilyen gondolkodásmódot.

ÉREZNI AZ EGÉSZ DALT

Se az éneket, se a táncot nem tudod előadni, ha nem ismered az egész dalt. A harcművészetek „egész dal”-át jól meg kell értened. Különösképpen keresztül kell látnod az ellenfeleden és megállapítanod kardjának mozgását. Elméje mélyéről tudd meg ezt, és tied lesz az elme, amelyik jól megtanulta az „egész dal”-t.

Ha jól ismered ellenfeled viselkedését és mozdulatait, saját eszközeidben szabadságot nyersz.

- ellentámadás³⁵
- két vagy három hüvelyk a küzdő felek között³⁶
- gyorsan elrabolni a testet³⁷
- ellenőrizni a *dzsódan* összefűzést³⁸
- ellenőrizni a távolságot a jobb és bal között a „kerék” kard-gyakorlat során³⁹
- a háromlábnyi távolság⁴⁰

Ez a hat tétel nem tanulható meg, ha szóban el nem magyarázzák és a mester párbajban meg nem tanítja. Nem szabad úgy kijelenteni, hogy mindent ecsettel papírra vetünk.

Lehetnek olyan esetek, hogy ezekhez hasonló technikákat és megtévesztéseket használva suhogtatod a kardodat, és az ellenfél, ragaszkodva várakozó állásához, se meg nem lepődik, se mozdulni nem kezd. Ha ez történik, lopakodj három lábnál közelebbre ellenfeledhez és egyenesedj ki testéhez közel. Ha ezt már nem képes tovább elviselni, engedd, hogy úgy mozdulhasson, hogy ő vihesse véghez az első támadást, aztán csapj le. Ha az ellenfeled nem támad, valószínű, hogy nem fogod tudni legyőzni. Ha

pedig az ellenfeled támad, tartsd az „el-nem-érhetőség” távolságot jól az eszedben, és nem lesz akkor képes hirtelen újra rádtámadni.

Gyakorold jól ezt a technikát, bátortalanság nélkül mozdulj közelebb az ellenfeledhez, vedd rá, hogy ő támadjon először, és győzd le. Ez a „kezdő mozdulat kezdeményezése”-nek⁴¹ elve.

- A „nagy torzítás⁴² és a tettetett támadás”. Ezt szóban kell átadni.
- Figyelmesség⁴³. Fent kell tartani támadáskor és kiváráskor is. Szóban kell átadni.
- Másfél lábnyi nyitást hagyva elkerülni az ellenfél kardját⁴⁴
- Alkalmazni a „támadást és kivárást”: tisztában kell lenni a testtel a támadásban és a karddal a kiváráskor.

Ezeket a tárgyakat nehéz lesz elsajátítani, ha nem szóban adják át és a mesterrel való párbajban gyakorolják.

A SZÉL ÉS VÍZ HANGJÁT HALLGATNI⁴⁵

Ennek az Útnak az alapja mindig a megtévesztés⁴⁶. Győzelmének bölcsessége teljesen az ellenség különböző cselekkel történő megtámadásában van, és hogy rávegyük az ellenfelet, ő tegye meg az első mozdulatot. Már a küzdelem *előtt* eltökélten tudnod kell, hogy az ellenfél támadni fog⁴⁷, és nem szabad felületesnek lenned. Alapvető, hogy koncentrációdat a derkad alatt tartsd meg.

Ha nem gondolsz rá, hogy ellenfeled támadni fog, gyorsan és szigorúan fog neked esni ahogy a küzdelem elkezdődik, és mindennapi gyakorlásod és technikáid semmivé lesznek. Miután elkezdődött a támadás, fontos, hogy elmédet, testedet és lábaidat „támadás”-ba helyezd, kezeidet⁴⁸ pedig

a „kivárás” állapotába. Nézz és figyelj alaposan a „lét”-re⁴⁹. Ez a „lét megragadás”-ának leckéje. Bizony, ha ezt a szempontot nem tartod be nyugalommal, nem valószínű, hogy kardforgató leckéid sok hasznodra lesznek.

A „szél és víz hangját hallgatni” nyugalmat jelent fönt és nagyfokú tevékenységet odalent. A szélnek nincsen hangja, csak akkor jön elő, ha tárgyakkal kerül kapcsolatba. Így, mikor odafönn fúj, csöndes, mikor lenn fúj, és megérinti a fákat, bambuszokat meg miriádnyi dolgot, a hangja sietős és zajos. A víznek is, mikor fönről hull alá, nincs hangja, de ha hozzáér valamihez és ráhull a lenti dolgokra, kopogó hangot hallasz.

Fönt a nyugalom és lent nagyfokú tevékenység. A mondanivalója hát: a külső nyugodt és békés, nem készlet még egy odapillantásra, míg a belső figyelmes és felületességtől mentes.

Nem kívánatos, hogy sietessük a testet és a végtagokat. A „támadás és kivárás”⁵⁰ belül és kívül is jelen kell legyen. Nem helyes ezek közül csak az egyikbe belemerevedni. Emlékezz, a Jin és Jang kölcsönösen változnak. A mozgás a Jang, a nyugalom a Jin. Jin és Jang mozognak - hol kinn vannak, hol benn. Mikor a Jang van belül, a külsőd nyugodt a Jintől. Ha a Jin van bent, a Jang mozog, és megjelenik kint. A harcművészetek is ilyenek: felületesség nélkül mozdulni, működésbe hozni odabent a *csít*, és a külsőt békésnek megőrizni, okot nem adva riadalomra.

Az Ég elvével összhangban van, hogy a Jang belül mozog és a Jin kívül békés. Sőt, ha a „támadás” kéréletlenül kívül mozog is, az elmének nyugodtnak kell maradnia, a külső nem befolyásolhatja. Így, még ha a külső „támadás”-ban is van, nem lesz zavarodás.

Ha mind a belső, mind a külső mozgásban van, kavarodás lesz. A „támadást és kivárást”, mozgást és nyugalmat, külsőt és belsőt kölcsönössé kell tenned.

A vízimadár a víz felszínén lebeg, és, noha fölül nyugodt, odalent hártvány lábaival evez. Ugyanígy, ha nincs benned belül nemtörődömség és nagy erőfeszítéseket teszel, hogy ezt a leckét gyakorold, a lélek és a test egyesül majd, a kint és a bent egy lesz majd és nem fog semmi sem akadályozni. Ha eléred ezt a szférát, tiéd lesz a legeslegalapvetőbb tudás.

BETEGSÉG

Csak a győzelemre gondolni betegség. Csak a harcművészet használatára gondolni betegség. Hogy csak arra gondolsz, hogy megmutathasd, mit tanultál, az is betegség, mint az is, ha csak arra gondolsz, hogy támadni fogsz, vagy ha támadásra vársz. Megrögzötten arra gondolni, hogy elűzzük az ilyen betegséget, az is betegség. Minden, ami teljesen az elmében marad, betegségnek tekintendő. És mert ezek a különböző betegségek mind ott vannak az elmében, rendbe kell tenni az elmédet, és kiűznöd belőle őket.

A betegség kiűzése⁵¹ két szintjének⁵² megértése:

Bevezető szint

„Használd a gondolatot, hogy elérd a „nem-gondolat”-ot, használd a kötődést, hogy ne kötődj semmihez.”⁵³ A szíve ennek, hogy a betegség kiűzésére gondolni maga is gondolat. Az elmében a betegség kiűzésének gondolata „egy gondolat használata”⁵⁴. Azt is betegségnek nevezzük, ha egy gondolat emészt.

A betegség kiűzésére gondolni is egy gondolat. De a gondolat használatával kiűzheted a gondolatot. Ha le tudod vetni a gondolatokat, kiürülsz majd tőlük⁵⁵. Így azt mondják, gondolatokat használni a „nem-gondolat”. Ha gondolattal ki tudod űzni a megmaradt gondolatok betegségét, utána mind az a gondolat, amit kiűztél, mind az, amivel kiűzted, eltűnik majd.

Olyan ez, mint éket használni egy másik ék kimozdításához. Ha beütsz egy éket oda, ahol egy másik ék megszorult, az első ék meglazul és kijön. És ha az első éket kihúztuk, a meglazítására szolgáló ék sem marad benn.

Ha ki akarod űzni a betegséget, a gondolat, amit arra használsz, hogy kiűződ a betegséget, nem marad hátra, és ezt nevezik a „gondolatot használni a „nem-gondolat”-hoz érkezéshez”. A betegség kiűzésének gondolata lehet kötődés ehhez a betegséghez, de ezzel a kötődéssel a betegség kiűzhető, és maga a kötődés sem marad meg. Ezt nevezik „kötődést alkalmazni, hogy ne kötődj többet”.

Elmélyült szint

Az elmélyült szinten a betegség kiűzése annak az elmének a hiányában rejlik, ami csak arra gondol, hogy megtegye. A betegség kiűzésének gondolata maga is betegség. A betegség kiűzöttetik, ha megadod magad neki és követed a közepébe.

A betegség kiűzésének gondolata nem vezethet eredményre, mert a gondolat az elmében van. Így, ahogy minél inkább marad a betegség, és te minél inkább arra a gondolatra koncentrálsz, annál kevesebb lesz az eredmény. Hogyan is kell ezt érteni?

A válasz ez⁵⁶: a bevezető és az elmélyült ezért lett két szintként megállapítva. Ha a bevezető szellemi szinten gyakorlod magad és megfelelő fegyelmet érsz el, a lelki kötődés hátramarad majd, anélkül, hogy az elhagyására gondolnál.

Amit „betegség”-nek nevezünk, az lelki kötődés. A buddhizmus irtózik a kötődéstől. A szerzetes, aki maga mögött hagyta a kötődést, már belekeveredhet a világi dolgok porába és nem szennyeződik be, szabad ő bármiben, amit tesz, és nem lakozik sehol sem. Bármelyik Út szakértője nehezen

hívható mesternek, ha sokféle technikája mellett még nem sikerült magát elvágna a kötődéstől⁵⁷.

Por és mocsok ragad a durva, csiszolatlan ékkőhöz. De a megcsiszolt ékkő szeplőlen marad a sárban is. A fegyelmezettség által csiszolod elméd ékkövét, nem engeded bemocskolódní, megadod magad a betegségnek és elveted az elmét egészen.

Egy szerzetes megkérdezett egy tiszteletreméltó öreget: „Mi az Út?” Az öreg így válaszolt: „A mindennapi elméd, az az Út.”⁵⁸

Ez az anekdota tartalmazza azt az elvet, ami végigvonul minden tanításon. Mikor az Út magyarázatára van szükség, a válasz a „mindennapi elméd”. Ez igazán mély értelmű. Kiűzve minden betegséget az elméből, előhozva a *mindennapi* elmét, és mégis a betegség közt lakozni... ez a betegség nélküliség állapota.

Alkalmazd ezt a művészetek világára. Ha íjászatot gyakorolsz, ha az elmédet lefoglalja az íj felhúzásának gondolata, célozni rendetlenül és pontatlanul fogsz. Ha kardot használsz, ha elmédet az foglalkoztatja, hogyan is alkalmazd, a hegye valószínűleg nem lesz a helyén. Ha szépírást gyakorolsz, ha az elmédet az írás gondolata foglalja le, az ecset bizonytalan lesz. Ha *kotón* játszol, és az elmédet az járja be, hogyan pengesd a húrokat, a dallam kusza lesz majd.

Ha egy íjász megfeledkezik az elméjéről, amely a vesszőket kilövi, és az íj húrját mindennapi elméjével, amely akkor az övé, mikor nem tesz semmit, ereszti el, az íja nyugodt lesz. Ha kardot használsz, lovagolsz, írsz valamit, vagy *kotón* játszol, használd a mindennapi elmédet, azt, amelyik ezek közül egyiket sem, sőt semmit sem tesz. Akkor aztán mindegy, mit csinálsz, könnyedén teszed majd.

Mindegy, milyen tanítást követsz, ha kebledben csak egy feltétlen

útirány is van, az nem lesz az igazi Út. Az az ember, akinek a keblében nincsen semmi, az az igazi „Út embere”. Mert keblében nincsen semmisem, ha tesz valamit, azt könnyedén teszi, bármi is történik.

Mert a tükör mindig tiszta és benne nincsen semmi forma, az az alak, ki előtte áll, tisztán tükröződik. Az Út emberének keble, mint a tükör: nem tesz semmit és tökéletesen tiszta. Így az ő elméje „nem-elme”, és hiányt semmiben nem szenved. Ez a mindennapi elme. Az embert, ki mindent a mindennapi elméjével visz végbe, mondják mesternek.

Bármiféle dolgot téve ragadd meg az elmét, amely jól teszi a dolgát⁵⁹, és ne szórd szét őrülden. De ha azt az egy dolgot egyedüli eltökéltséggel teszed, nem leszel következetes. Amikor azt gondolod, valamit egyszer már jól megcsináltál, megpróbálsz megint, és nem lesz jó. Vagy, ha valamit már kétszer jól sikerült megcsinálnod, és harmadszorra pedig nem, megdicsérheted magad, hogy háromból kettő jól sikerült, de aztán mégsem jól teljesítesz, és semmi sincs elintézve. Ez azért van, mert úgy cselekszel, hogy elméd közben azzal van elfoglalva, hogy jól csináld, amit csinálsz.

Ha folyamatosan nagy erőfeszítéseket teszel és úgy gyűjtöted össze a tudományt, hogy észre sem vetted, magad mögött hagyod majd a jól-kell-csinálnom-a-dolgokat gondolatát, és eléred a „nem elme-nem gondolat” birodalmát. És ez pedig: mindegy mit is csinálsz, nem gondolsz bele igazán. A cselekedeteid olyanok lesznek, mint egy fabábu mozgása. Ilyenkor nem leszel tudatos, és az elméd nem lesz azzal elfoglalva, amit teszel. Így aztán, tízből tíz alkalommal a tested, kezed és lábad nem fog hibát elkövetni. De ha az elméd csak egy kicsit is megbotlik, el fogod téveszteni a célpontot. Ha a „nem-elme” állapotában vagy, minden egyes alkalommal betalálsz.

De a „nem-elme” nem az elmételenség állapota. Egyszerűen csak a mindennapi elméd.

Mint a fából faragott ember, virágokkal és madarakkal

Ezek a laikus testvér P'ang⁶⁰ szavai. Arra utalnak, milyen a madarakkal és virágokkal szemközt álló fából faragott emberek lenni. Noha a virágok és a madarak ott vannak az orra előtt, a szívét nem indítják meg. Ez logikus, mert a fából faragott embernek nincs is szíve. Hát hogy lehetsz te, ember, akinek van szíve, olyan, mint a fából faragott?

A fából faragott ember metafora. Mint emberi lénynek, szívvel, nem szabad egyenlőnek lenned a fával. Emberi lényként egyáltalán nem szabad olyannak lenned, mint a fa vagy a bambusz.

Ez nem arról szól, hogy a virágokra nézve újra teremtesz egy elmét, ami ezzel a tevékenységgel foglalkozik. Itt arról van szó, hogy a mindennapi elmével kell nézni, a „nem-elmé”-vel⁶¹. Nyilat kilőni nem úgy kell, hogy közben az elmédet újból felkészítéd egy ilyen feladatra. Itt arról van szó, hogy a köznapi elmével lőj.

A mindennapi elméről mondják, hogy „nem-elve”. Ha megváltoztatod a mindennapi elmét, és újra elmét teremtesz, amennyiben a forma megváltozik, a belső és a külső is mozdulni fog. Ha mindent ingadozó elmével teszel, semmi nem lesz olyan, amilyennek lennie kéne. Ha egy ember nem bizonytalanul szól, legyen az csak egyetlen szó, felmagasztaltatik⁶². Minden Buddhák „mozdulatlan elméje” csodálatraméltó.

Az elmélyült szint és ez a fejezet segít elérni azt az elmét, amely ki tudja űzni a harcművészetek betegségét.

Csung-feng⁶³, a pap azt mondta: „Tartsd meg az elmét, amelyik elereszti az elmét”

Ennek a mondásnak két szinten is van értelme.

Az első gyakorlata a következő: ha „elereszted” az elmét, ne engedd, hogy megkötődjön, ha eléri a célját, hanem kivétel nélkül mindig térjen vissza. Ha egyszer lesújtasz a kardoddal, ne engedd az elmédet megállni ennél a csapásnál, hozd vissza biztonságban az elmédet magadhoz⁶⁴.

A mélyebb értelme pedig: az elme elengedésével megengeded neki, arra szálljon, amerre csak akar⁶⁵. Az „elengedni az elmét” azt jelenti, engeded, hadd menjen, és nem engeded megállni sehol sem. A „megtartani az elmét, amelyik elereszti az elmét” pontosan ezt jelenti, mert ha az elmét eleresztik, de mindig vissza is vonják, olyan mintha egy hálóban volna, sosem lesz szabad. Az elme, amelyik elereszti az elmét, az az, amely elenged és nem áll meg. Ha ilyen feloldozott az elméd, a mozdulataid szabadok lesznek.

Még a kutyákat meg macskákat is jobb póráz nélkül nevelni. A megkötött kutya vagy macska nem nevelhető jól föl.

Azok, akik a konfuciánus írásokat olvassák, kötődnek a „hódolat”⁶⁶ szóhoz. Amikor ezt a fogalmat mindenk fölé helyezik, és egész életüket csak ennek szentelik, elméjüket olyanná teszik, mint egy pórázon tartott macskát.

Minékünk a buddhizmusban is megvan a „hódolat” szavunk, és a szútrák a „zavartalan összpontosított elmé”⁶⁷-ről beszélnek. Ez a két dolog jelentésben nagyon közelinek tetszik egymáshoz. Elmédet egy dologra összpontosítod és semmi irányból nem engedsz zavart. Aztán meg persze ott van az a kántált mondat: „Hódolattal szólni: az maga Buddha és minden tanítványa”. És amikor egy buddhista képpel áll szemben valaki, azt mondják: „tisztelletes üdvözlésre összpontosít”. Szándékában egyik sem különbözik a

„hódolat” szótól.

Azonban, ezek mind csak eszközök a zavarodott elme megbékítésére, és az igazán megbékített elmének nincs szüksége segítő eszközökre.

Mikor Fudó úr⁶⁸ nevét mondod ki, helyesen tartod magad, tenyereidet összeilleszted, tudatodban az ő mozdulatlan alakjáról gondolkodol. Ilyenkor a karma „három feltétele” - a test, a száj és a tudat⁶⁹ - eggyé és egyenlővé lesznek, az összpontosításod pedig zavartalan. Ezt hívják a „három misztérium általánosítás”-ának⁷⁰.

Szándékban tehát ezek ugyanazok, mint a „hódolat” szó, és a „hódolat” harmóniában van az Eredeti Elme erényével.

Ez az elmeállapot azonban csak addig tart, míg a szertartást végzed. Ha szétnyitod a tenyereidet és abbahagyod Buddha nevének⁷¹ mondogatását, a buddhista kép az elmédből eltűnik és te meg visszatérsz zavarodott elmeállapotodba. Ez nem egy teljesen megbékített elme⁷².

Az ember, aki képes véglegesen megbékíteni az elméjét, a kezdetektől a végig, lehet, hogy nem tisztította meg a test, a száj és a tudat „három feltételét”, de belekeveredhet a világ porába és mégis foltatlan marad. Noha egész nap a világban jár, ő maga mégis mozdíthatatlan. Olyan ez, mint a hold, mely úgy néz ki, követi az ezernyi hullámot, és igazából meg sem mozdul. Annak a szintje ez, aki elérte a Buddhista törvény végső fokát.

Úgy írom le ezeket, mint oktatást, amit egy buddhista paptól kaptam⁷³.

AZ ÉLETET ADÓ KARD¹

SZÁZ ALAPÁLLÁS

Noha van vagy száz féle alapállás, mindnek egy a célja: legyőzni az ellenfelet.

Ezek között a legvégső a *sudzsi suriken*.²

Taníthatsz vagy tanulhatsz száznyi testtartást vagy miriárdnyi technikát, egyedül a *sudzsi surikent* tartják valaki cselekedeteinek magvának. Noha te és az ellenfeled is ismertek vagy száz különböző állást, a mérkőzés maga csak a *sudzsi suriken* használatával fejezhető be. Miután ez egy titkos hagyomány, nem írjuk le a szót az igazi kínai írásjelekkel, hanem olyanokkal, amik ugyanúgy hangzanak.

A lét és nem-lét ritmusa³

Ez lecke a létről és nem-létről a *sudzsi surikennel* összefüggésben. Ha megjelenik, lét, ha megbújt, nem-lét. A megbújt és látható lét és nem-lét pontosan a *sudzsi suriken*.

A kézben lakozik, ami megragadja a kardot.

A buddhizmusban szintén jelen van ez a lét és nem-lét, beszélhetünk hát róla, mint mintáról.

A mindennapi ember látja a létet, de nem látja a nem-létet.

A *sudzsi surikennel* látod mind a létet és a nem-létet, a lét létezik, és a nem-lét is létezik. A létezés pillanatában a létet támadod meg, a nem-létezés pillanatában a nem-létet. És nem várva a létre, megtámadod a nem-létet, nem várva a nem-létre, megtámadod a létet. Ebben a kiterjesztésben azt mondhatni, a lét az lét, és a nem-lét is lét.

Lao-Cu⁴ írásában az van:

A meg-nem-változóban ott a lét
a meg-nem-változóban ott a nem-lét⁵.

Így hát a lét mindig jelen van, mint ahogyan a nem-lét is. Mikor megbúvik, a lét nem-lét, mikor megjelenik a nem-lét lét.

Például, ha a vízimadár lebeg a vízen, akkor lét, ha lebukik a víz alá, nem-lét. Így, még mikor azt gondolod: „ez lét”, tudd, hogy az nem-lét, mikor meg van búva. És, mikor azt gondolod „ez nem-lét”, tudd, hogy lét az, ha megjelenik.

Ily módon a lét és a nem-lét fogalmai csak abból következnek, hogy láthatók-e vagy sem. Létük egy. Így mind a lét, mind a nem-lét örökké a „meg-nem-változó” részei.

A buddhizmusban ezeket „alapvető nem-lét”-nek és „alapvető lét”-nek nevezik. Egy ember halálakor a lét megbújik, amikor valaki születik, a nem-lét megjelenik. E két dolog lényege a „meg-nem-változó”-ban van.

Azt mondjuk, hogy a lét és a nem-lét a kézben van, mely a kardot markolja, és ez egy titkos hagyomány. *Sudzsi surikennek* hívják. Mikor a kéz nyitva hever, a lét megbújt, mikor a tenyér fölfelé néz, a nem-lét megjelenik. Mondhatjuk ezt is, de ha a tanítás nem egyik embertől adatik át egy másiknak, a szavakat nehéz megérteni.

És amikor ott a lét, meg kell látnod és oda kell lesújtanod. És amikor ott a nem-lét, meg kell azt is látnod, és oda lesújtanod.

Így hát azt mondják, a lét és a nem-lét is lét. És amit létnek neveznek, nem más, mint nem-lét, és amit nem-létnek neveznek, az nem más, mint lét. A lét és a nem-lét nem két dolog, és ha a *sudzsi suriken* létét és nem-létét különbözőnek látod, valószínű, hogy nem leszel győzedelmes, küzdj bár át magad fáradalmasan száz technikán. A harcművészetek miriádnyi stílusa végülis ebben az egy lépésben található.

HOLD A VÍZEN ÉS A TÜKÖRKÉPE⁶

A „hold a vízen” kifejezés arra a tényre utal, hogy ha van egy bizonyos távolság közted meg az ellenfeled között, a kardja képtelen lesz elérni téged. Ezt a távolságot megtartva használjuk a harcművészeteket. Belépni ebbe a térbe, közellopózni az ellenfeledhez, hogy az észre ne vegye, az olyan, mint átdőfni a hold tükörképét a vízen.

Ezt a „hold a vízen”-t még a párbaj előtt alakítsd ki az elmédben, aztán állj ellenfeled elé. A távolságot magát szóban mondjuk majd el.

A TESTBEN ÉS LÁBAKBAN ŐRZÖTT TITOKZATOS KARD ÉS SZÉKHELY TUDATA

A „titokzatos kard” döntő fontosságú és a test egy pontját jelenti⁷. Ha magadról beszélsz, a kard írásjelét a „titokzatos kard”-ban úgy kell írni, ahogyan az van, és „kard”-ként értendő. Állj bár jobbra vagy balra, saját kardod nem hagyja el a „titokzatos kard” székhelyét. Ennek a mondásnak a szíve a „kard” kínai írásjelében van.

Ha az ellenfeledről szólsz, a „kard” szót „megfigyelni”-ként⁸ kell leírni, és úgy is kell érteni. Tisztán figyeld meg ellenfeled „titokzatos kard”-jának

helyét, és aztán vágj mélyen beléje, így hát a megfigyelésnek ez a pontja alapvető fontosságú. Így kell hát a szót „megfigyelés”-ként érteni.

A két kínai írásjel, a *sin* és a *mjó*⁹

A *sin* odabent székel, míg a *mjó* odakinn jelenik meg. Így keletkezik a *sinmjó* szó, avagy a „titokzatos”.

Hadd magyarázzam meg ezt a két szót, a *sin*t és a *mjót*.

A *sin* odabent létezik, a *mjó* kint jelenik meg. Ezt nevezik *sinmjónak*, titokzatosnak. Például, mert a *sin* odabent él a fában, az kivirágzik és illatos, megjelenik a zöld szín, az ágak és a levelek vastagra nőnek. Ezeket *mjónak* nevezzük. Törd bár darabokra a fát, és mégis képtelen leszel meglátni ezt a „*sin*”-t, de nélküle valószínűleg nem lennének virágok és levelek odakinn.

Az emberi lényre is igaz, hogy noha fölhasítod a testét, képtelen vagy olyasmit látni, amit „*sin*”-ként azonosíthatnál. De a bent lévő *sin* miatt tud valaki különböző tetteket és cselekedeteket végrehajtani.

Mert a *sin* a „titokzatos kard” székhelyén lakozik, a különféle *mjó* aztán a kezekben és lábokban jelenik meg, és kivirágoztatja a virágokat a csata kellős közepén.

A *sin* az elme gazdájaként viselkedik¹⁰. A *sin* odabent van, de az elmét odakint használja¹¹. Aztán az elme fölhasználja a *csít*. A *csít* használja és odakinn marad, a *sin* érdekében. Namost, ha ez az elme egy helyben kelle-ne maradjon, haszna nem volna semmi sem. Így lévén alapvető fontosságú, hogy az elme ne ragadjon meg egy helyen.

Az emberek gazdája például odabent lakik, és szolgáját küldi ki valami feladat elvégzésére. Ha a szolga megáll, ha elérte célját, és nem tér haza, őneki sincsen semmi haszna.

Ha az elméd megáll valaminél és nem tér vissza eredeti állapotába, jár-

tasságod a harcművészetekben csonkul. Ez az oka annak, hogy nem csak a harcművészet az, hol nem engeded elmédet egy helyben maradni. Ez az elv kiterjed minden dologra.

Ez a feltétel ezt a kettőt tartalmazza: a „*sin*”-t és az elmét.

- kiűzni a betegséget: három pontnyi¹² betegség az ellenfélben
- rögzíteni a tekintetet¹³, megtartani a ritmust (ezeket szóban kell átadni)
- lépés¹⁴

Nem kívánatos se lassúnak, se gyorsnak lenni a lépések megtételekor. Jobb, ha úgy teszel, ahogyan minden nap is: simán és öntudatosság nélkül. Az ember a középutat választja, se túl messzire nem megy, se nem megy eléggé messzire. Gyorsan menni a döbbenet vagy rémület eredménye, meg hogy megfélemlít az ellenfél. Bármelyik és minden esetben nem szabad sosem elbizonytalanodnod.

Ha egy ember szeme nyitva van, és te megsuhintasz egy összecsucskható legyezőt előtte, pislantani fog. A pislogás a mindennapi állapotú elme jele, és nem az elbizonytalanodásé. De tedd meg ezt többször is, csattintsd meg kétszer-háromszor a legyeződöt, hogy meglepd az embert. Ha egyáltalán nem is pislog, akkor magába húzódott.

Az elme ellenáll, ha pislogásra készítetik, azt gondolva: „Na, ezt *nem* fogom megtenni!” és tényleg sikerül is neki. És így aktívan mozdul lentről fölfelé. Ha hétköznapi körülmények között egy tárgy kerül a szem elé, az tudattalanul is pislantani fog.

Alapvető fontosságú nem elveszíteni a mindennapi elmeállapot gondolkodásmódját. Ha azt gondolod: „Nem fogok mozdulni!” ténylegesen már úgy is tettél. A mozgás maga a meg-nem-mozdulás elve. Hogy egy ember

pislant, az mindennapi. A nem-pislantáskor az elme mozdul.

Jobb simán mozdulni, mindennapi módon, meg nem változtatva mindennapi elmédet. Ez a forma és az elme zavarba-nem-jövésének birodalma.

AZ EGY ELV¹⁵

Ez a szellemi tartás, ha közvetlenül szemben állsz egy ellenféllel, és így kell hozzáállni, ha lándzsát használnak.

Általánosságban szólva a harcművészetekben, bármit is teszel, szabadon teszed. Így aztán igen komoly dolog az, ha nehéz helyzetbe kerülsz. Erre gondolni, jól odafigyelni és óvatosan kikerülni a hirtelen szerencsétlenséget - ezeket együtt hívjuk az „egy elv”-nek¹⁶. Az óvatosság is, amivel akkor élsz, ha egy ellenféllel közvetlenül, kis távolságban állsz szembe, vagy ha az ellenfeled öt hüvelyk - egy lábnyi távolságban, lándzsával vár, az is az „egy elv”. Az még az az óvatosság, amivel nehéz helyzetekben élsz, például, mikor nem bírsz hátrálni, mert fal vagy térelválasztó van a hátad mögött, és az ellenfeled meg tovább halad feléd. Az „egy elv”-et igen súlyos és nehéz helyzetekre kell alkalmazni.

Igen nehéz lesz cselekedni, ha nincs kardod és félrebecsülsz a másfél lábnyi távolságot, vagy ha egy bizonyos helyre bámulsz, megrögzülsz egy mozdulatsorban, vagy felületes vagy. Ezeket a dolgokat észben tartani, ezt nevezik az „egy elv”-nek, és ez titokban tartandó dolog.

Te és az ellenfeled - egy lábnyira mindegyik

Olyan biztosíték ez, amit akkor használunk, ha mindkét kard egyforma hosszú, vagy ha nálad nincs kard¹⁷.

Mert te is meg az ellenfeled is, ha kardot használtok, az egy lábnyira fog

kinyúlni a testen túl. Egy lábnyira hát ki tudod kerülni a csapását. Igen veszélyes egy lábnyinál közelebb kerülni.

A HELYES ÉS VÉGSŐ EGYEDÜLI CSAPÁS

A „helyes és végső” a legeslegvégső csapást jelenti. Az „egyedüli csapás” nem a kardban van. Hanem az ellenfeled terveinek megfigyelésében, ez a tanítás titkosnak tekintendő. Ennek a fontos „egyedüli csapás”-nak főműködésének titkos elve az ellenfél *cselekedeteinek* megfigyelése. Fel kell fognod: ellenfeled cselekedeteinek megfigyelése maga az „első vagy egyedüli csapás”, kardodnak az ellenfeled mozdulatához illő sújtása a második csapás.

Tedd ezt az alapoddá, és képes leszel ezt számos különböző módon alkalmazni. Ezek: a *suriken*, a „hold a vízen”, a „titokzatos kard” és a „betegség”. Ez a négy, és még egy, a kezek és lábak mozgása ötöt tesznek ki. Úgy tanuljuk ezeket mint az „öt érzékelés, egy megfigyelés”-t¹⁸. A *surikent* megfigyelni ezt nevezzük az „egy megfigyelés”-nek, a többi négy az elmében zajlik és így „érzékelés”-nek hívjuk.

Amit a szemeddel látsz, azt nevezik „megfigyelés”-nek, amit az elméddel látsz, az az „érzékelés”¹⁹. Ez a jelentősége a meditációnak, vagy annak, hogy átlátsz saját gondolataidon²⁰.

A tény, hogy nem „négy érzékelés-egy megfigyelés”-t mondunk, az azért van, mert egy csoportba vonjuk őket, és az „öt érzékelés”-nek hívjuk. Közülük nevezzük a *surikent* az „egy megfigyelés”-nek.

A *suriken*, a „hold a vízen”, a „titokzatos kard”, a „betegség” és a „test és végtagok” - ez az „öt érzékelés”. Közülük négy az elmével látható, de a *surikent* szemünkkel megfigyelni, azt nevezzük „egy megfigyelés”-nek.

A „hold a vízen”, a „titokzatos kard”, a „betegség” és a „test és végtagok” osztályozása

- a „hold a vízen”²¹ a hely megítélése²² párbajban
- a „titokzatos kard”²³ egy hely megítélése a testen
- a „test és végtagok”
  - ellenfeled mozdulatainak megfigyelése
  - saját mozdulataid
- a „betegség” a *suriken* megfigyelésére

Így a végső pont itt, hogy alapvető fontosságú látni a *surikenben* ami szemmel látható és ami még nem. A négy valójában általánosság. A betegség kiűzése azért történik, hogy meglássuk a *surikent*. Ha nem tudod elűzni a betegséget, egész biztosan a hatalmába kerít, és hibás lesz a látásod. És ha hibás a látásod, veszíteni fogsz. Amit betegségnek nevezünk, az az elme betegsége, és az elme betegségről tartják azt, hogy az az elme leragadása itt meg ott.

Úgy kell hát tenned, hogy ne ragadj meg ott, ahova lesújtottál a kardoddal. Ez az elme elhagyása és mégsem-elhagyása.

Amikor az ellenfeled fölvesz egy állást és kardja hegyével áll szembe veled, le kell rá sújtanod, ahogy fölemeli a kardját²⁴.

Ha le akarod vágni az ellenfeled, hagynod kell, hogy ő sújtson le rád. Ha az ellenfeled feléd vág, ő maga már kapott egy csapást.

Állj a „hold a vízen” helyre. Innentől kezdve fordíts nagy figyelmet arra, milyen állapotban tartod az elmédet és hogy az hogyan viselkedik. Ha egy bizonyos helyre kívánnál állni, és az ellenfeled azt már elfoglalta, védj úgy

ki a helyzetet, hogy azt mint saját elhatározásodat tekinted. Ha szándéka-
id nem változnak, a távolság közted és az ellenfeled között ugyanakkora
marad, függetlenül attól, hogy ő volt az, aki megállapította azt öt lábnyira,
vagy te.

Ha egy ember már elfoglalt egy bizonyos helyet, a legjobb engedni és
hagyni őt. Nem kívánatos egy bizonyos helyhez kötődni. A testtartásod le-
gyen könnyed.

A lábak elhelyezése és a test beállítása történjék úgy, hogy ne válj el a
„titokzatos kard” központjától. Légy erre tekintettel és gondold végig, még
mielőtt a párbaj megkezdődik.

MEGLÁTNI A „TITOKZATOS KARD”-OT: A HÁROM SZINT OSZTÁLYOZÁSA²⁵

Sarkalatosnak tartják az elmével való látást. Ez pontosan azért van, mert
az elmével látjuk azt meg, hogy a szemek is szerepet játszanak. Így a szem-
mel való látás csak másodlagos az elmével való látáshoz képest.

A szemmel való látást követően látnunk kell a testtel és a végtagokkal is.
Ha úgy teszel, hogy a tested és a végtagjaid nem válnak külön ellenfeled
„titokzatos kard”-jától, azt nevezzük a „testtel és a végtagokkal való látás”-
nak.

Az elmével azért látunk, hogy láthassunk a szemekkel. A szemekkel azért
látunk, hogy a testünket és végtagjainkat az ellenfél „titokzatos kard”-jának
székéhez alkalmazhassuk.

Az elme, mint a hold a vízben

A forma, mint kép a tükörben

Ez a vers azt sugalmazza, hogy a harcművészeteknek megfelelő gondolkodásmód olyan, mint a vízen időző holdé. A testednek a tükörben időző képe ez. Az ember elméje úgy mozdul egy tárgyra, ahogyan a hold száll²⁶ a vízre. Milyen természetességgel történik ez!

Hasonlítsd a „titokzatos kard” székhelyét a vízhez, és hasonlítsd az elmédet a holdhoz, és vezesd az elmét a „titokzatos kard” székéhez. Amikor az elme mozdul, a test is oda fog mozdulni. Ha az elme megy, megy a test is. A test maga követi az elmét.

Ezt a verset e tudás szívében használjuk, hogy hasonlíthasd a tükröt a „titokzatos kard” székhelyéhez, és engedd, hogy a tested úgy mozduljon oda, mintha csak tükörkép volna. A jelentősége ennek abban van, hogy ne válaszd el a kezedet és lábadat a „titokzatos kard” székhelyétől.

A hold tükörképét figyelemre méltó azonnalisággal veti a vízre. Meglehet, hogy magasan fenn van a messzi égben, a tükörképe máris azonnal átfúrja a vizet, ahogy a felhők félrevonulnak. Nem olyasvalami ez, ami fokozatosan vagy lépésről lépésre száll le az égből, aztán tükröződik. Gyorsabban tükröződik, minthogy pislantani bírál.

Ez is hát egy hasonlat: az ember elméje olyan gyorsan mozdul egy tárgyra, ahogy a hold járja át a vizet.

A buddhista írásokban is hasonlítják az elme fürgeségét a holdhoz a vízen vagy a képhez a tükörben. Ennek *nem* az a jelentése, hogy a hold a vízhez megy, úgy tűnik egész biztosan, hogy ott is van, de eltűnik, ha kihasználod az aljáról. A szíve ennek egyszerűen az, hogy azonnal tükröződik, úgy, ahogyan van, föntről a magas egekből.

Abban a pillanatban, hogy valami - és mindegy hogy mi - a tükör elé kerül, a képe azonnal megjelenik a tükörben. Ez hasonlat a gyorsaságra.

Az ember elméje pont így mozdul egy tárgyra. Az elméje egy szempil-

lantás alatt eljuthat T'ang Kínába. És amikor azt gondoltad, csak egy kicsit szundikálsz, álmodban elmehetsz régi szülővárosodba, legyen az több, mint ezer mérföldnyire. Buddha a „hold a vízen” és a „kép a tükörben” hasonlatokkal tanította, hogy az elme így mozog.

A fönti vers is ezt jelenti, ha a harcművészetek „hold a vízen”-jére alkalmazzuk. Az elmédnek úgy kell mozdulnia, mint a holdnak. És mikor az elme megy, megy a test is. Így hát miután megkezdődött a párbaj, úgy kell a testedet egyik helyről a másikra juttatnod, mint ahogyan a tükörkép mozdul a tükörben. De ha nem őrizted meg az összpontosítást a derekad alatt, a tested nem fog mozdulni. A „hold a vízen” az a helyeknek, mint a tested a „titokzatos kard”-nak. Mindkét esetben a test és a végtagok mozgásának gondolkodásmódja ugyanaz.

Hirtelen támadni szerfelett nem kívánatos²⁷. Hirtelen vagy sorozatos támadásokat véghezvinni csak akkor lehetséges, ha az összpontosítást egyértelműen a derekad alatt tartottad, és ha teljesen megfigyelted a helyzetet miután a párbaj megkezdődött. Alapvető fontosságú, hogy ne heveskedj.

AZ ELME VISSZATÉRÍTÉSE²⁸

Az ezzel a kifejezéssel jelölt gondolkodásmód ez: ha lesújtasz a kardoddal, és azt gondolod: „eltaláltam!” az elme, amelyik azt gondolja, „eltaláltam!” meg is áll ott, ahogy van. És mert az elméd nem tér vissza onnan, ahova lesújtottál, szétszórt leszel, az ellenfeled második támadása eltalál, és hogy te kezdeményeztél, semmivé foszlik. Az ellenfeled második csapásával le leszel győzve.

Az elme visszatérítése a következőt jelenti: ha lesújtottál, ne hagyd az elmédet ott, ahova támadtál. Inkább, miután elvégezted a támadást, fordítsd vissza az elmédet, és figyeld meg az ellenfeled. Az, hogy eltaláltad, most fáradhatatlan erőfeszítéseket fog tenni. Mert hogy eltaláltad, megalázott lesz és sértett, aztán haragos. És ha haragos lesz, hajthatatlanná válik.

Itt, ha nemtörődöm vagy, ellenfeled meg fog vágni. A legjobb úgy gondolni rá, mint egy dühös vadkanra. Ha azt gondolod: „eltaláltam”, az elméd ott ragad ennél a gondolatnál, és figyelmetlen leszel. Jobb, ha beletörödsz, hogy ha eltalálsz az ellenfeled, ő rohamozni fog. És, ha egyszer eltaláltad, az ellenfeled gyorsan még óvatosabb lesz, és ugyanazzal az elmével, amivel az előbb támadtad, nem fogod tudni már eltalálni. Ha megtámadod, és nem találsz, ő fogja átvenni a kezdeményezést és rádtámad.

Az „elme visszatérítés”-ének jelentősége, hogy ne állítsd meg az elmédet ott, ahova támadtál, hanem erőszakkal vond vissza magadba. A jelentősége az elméd visszatérítésében és az ellenfeled viselkedésének megfigyelésében van. Vagy, ebben a végső elmeállapotban, abban, hogy az elmédet egyáltalán nem téríted vissza, hanem fáradhatatlanul támadsz, másodszor és harmadszor is, anélkül, hogy akár annyi időt hagynál az ellenfelednek, hogy a fejét megrázza. Ez az, amit úgy hívnak: „nincs hely még egy hajszálnak sem”²⁹. Az első és a második csapásod között egyáltalán nem szabad szünetnek lennie, akkorának sem, amekkora egy hajszálat beengedne. Ez az az elme, amellyel csak találsz, találsz és találsz megint.

A Zen kérdések és válaszok „Dharma csatamezején”, ha csak egy sorra kell megfelelnie, az abban járatos úgy válaszol, hogy nincs ott szünet, akkor sem, hogy egy hajszálat be lehetne csúsztatni. Ha meghosszabbítod ezt az időszakaszt, nehéz ösvényre kerülsz. Ez a győzelem és vereség világossága. És ez újra a „nem hagyni helyet egy hajszál becsúsztatására sem”.

Egymás után támadni kétszer vagy háromszor: ezt hívják a kard hirtelenségének.

- Az „egy kiűzés” elmeállapota³⁰
- Az „üresség” elmeállapota³¹
- A „szorosan fogott elme” elmeállapota³²

Ezekben az elmeállapotokban az „egy kiűzés” azt jelenti, hogy egyszerre szabadulsz meg számos dologtól. A „számos dolog” számos betegséget jelöl. A betegség az elme betegségét jelenti. Olyan mértékben, ahogy ezek az elmében lakoznak, ezeket a betegségeket össze kell csomagolni, és könnyedén elhajtani.

A buddhizmusban ezt hívják „ragaszkodás”-nak³³, és igencsak utálatosnak tartják. Ha az elme ragaszkodik, és megakad egy helyben, nem fogod látni, amit nézel, és elképzelhetetlen vereséget fogsz elszenvedni. Az elme ilyen megakadását betegségnek nevezzük. Az elmét, amelyik összezsugorítja az ilyen betegségeket és elhajtja őket, nevezzük „egy kiűzés”-nek.

Többféle betegség egyszerre kiűzését úgy kell megtenned, hogy közben nem feledkezel el az „Egy”-ről. Az „Egy”-et Ürességnek nevezik. Ez az „üresség” maga is egy titkos szó, és titokban adatik tovább.

Az „üresség” az ellenfeled elméjét jelenti. Az elmét, amelynek nincs alakja, nincsen színe és üres. A „látni az ürességet, az Egyet” kifejezés az ellenfeled elméjének meglátására utal. A buddhizmus megvilágosítja számodra azt a tényt, hogy ez az Elme maga az üresség. Noha vannak olyan emberek, akik azt prédikálják, hogy az elme az Üresség, az igazán megvilágosodott ember ritka.

A „szorosan fogott elme” kínai írásjegyei úgy is olvashatók, mint az „elme

megszentelése”. Ellenfeled elméje a kardot szorongató kezeknek van szentelve. Az öklei a kardot szorítják³⁴, és neked rájuk kell lesújtanod, úgy ahogyan vannak, még mielőtt megmozdulnának.

Az „egy kiűzés” arra a célra van, hogy megláthasd azt a pontot, ami aztán vagy mozdul, vagy nem³⁵. Ezt nevezik úgy: „száz betegség kiűzése egyszerre, az Ürességről el nem feledkezve”.

Az ellenfeled elméje a kezeiben van, és ott emelik magasra, oda van szentelve. A meg nem mozduló pontra lesújtani, ezt nevezik az „ürességre való lesújtás”-nak. Az Üresség nem mozdul, mert nincs alakja. Az „ürességre való lesújtás” jelentősége az, hogy azt a pontot támadod meg, amely nem mozog. Ezt nevezik Ürességnek, és ez a buddhizmus egyik alapelve.

Az Ürességben magában megkülönböztetik a „hamis üresség”-et³⁶ és az „igaz üresség”-et³⁷. A „hamis üresség” első kínai írásjegye olvasható „élettelen”-nek is, míg az „igaz üresség” első kínai írásjegye olvasható „valóság”-nak is. Ez így lévén, a „hamis üresség” hamis és élettelen üresség, a semmi-lét példája. Az „igaz üresség” a valóság Üressége, így az elme Üressége³⁸.

Az elmének nincsen alakja, ezért hasonlatos a „hamis üresség”-hez. De az „egy elme” gazdája ennek a testnek, és a te összes és számos képességed az elmében lakik. Ennek az elmének működés és mozgás az ő tevékenysége. Amikor az elme nem mozdul, az Üresség. Amikor az Üresség mozdul, az az elme. Ha az Üresség mozdul, elmévé válik, és mozdulnak a kezek és a lábak is.

Mikor a kardot szorongató öklök nem mozdulnak, és te gyorsan lecsapsz ezekre az öklökre - ezt hívják úgy, „lesújtani az Ürességre”.

A „szorosan fogott elme” az az elme is egyben, ami nem látható. „Ürességnek” nevezik, azért is, mert nem látható, és azért is, mert nem mozdul. Az elme a kardot markoló öklöknek van szentelve, de ez nem látható. Ak-

kor és ott kell lesújtanod, ahol az elme, amit a kezeknek szenteltek, még nem mozdult.

Azt mondjuk, hogy az elme ezen Üressége nem látható, ezért semmi-lét. De ha mozdul, különféle dolgokat tesz: fog a kezekkel, lép a lábakkal, sokféle csodát visz végbe. Ez hát ennek az ürességnek és ennek az elmének a mozgása és megjelenése.

Ennek az elmének a megvilágosodását nehéz megszerezni könyveket nézegetve, nehéz elérni prédikációkat hallgatva³⁹. Régmúlt idők óta írnak az emberek könyveket és prédikálnak, és tetteik hasonlítanak a Dharmához, leírt és kimondott szavaikban. És mégis, azt mondják, kiknek az „eredendő elmé”-je megvilágosodott, kevesen vannak.

Az ember különböző képességei és csodái mind az elme eredményei, ez az elme az égben és a földön is lakozik. Ezt hívják az „ég és a föld elméjé”-nek. Amikor ez az elme mozdul, magával hozza a mennydörgést, villámlást, szelet és esőt. Színes, évszakhoz nem illő felhők szállnak, hó és jégeső dühöng, akár még hideg eső is esik meleg időben, mindenféle szenvedést hozva az emberre.

Így lévén, ez az Üresség az Égben lakik és a földön is, és gazdájuk, benne lakik az ember testében, és gazdája ennek a testnek. Ha táncolsz, a tánc gazdája, ha Nót adsz elő, a Nó gazdája. Ha harcművészeteket használsz, a harcművészetek gazdája: ha fegyvert sütsz el, a lőfegyver gazdája. Ha íjat feszítesz, az íj gazdája, ha lovagolsz, a lőé.

Ha ez a gazda romlott, nem leszel majd képes megülni a lovat, nem találsz célba a lőfegyverrel vagy íjjal. Ha ez az elme jól ül, tökéletes helyét foglalja el a testben, eredeti lakában lakik, minden Út szabadsággal járható.

Fontos, hogy a szemedet erre az elmére vedd, és hogy megvilágosodj. Noha mindenki azt mondja, hogy szeme tágra van nyitva erre az elmére,

és jól is tudják használni, az olyanok, akik gondosan rögzítik a tekintetüket, kevesen vannak. A legtöbb ember megvilágosodásának hiánya a testén vehető észre. Az, aki meglátja ezt és megérti, boldogul.

Ha egy ember megvilágosodott, minden munkája és cselekedete, ugyanúgy, mint pszichikai magatartása egyenes lesz és helyes. Ha nem így tartja magát, nehezen mondható róla, hogy megvilágosodott. Az „igaz elmé”-t nevezzük az „eredendő elmé”-nek⁴⁰. Nevezik még az „Út elméjé”-nek is. A torz és piszkos elmét megcsalt elmének, vagy emberi elmének hívjuk. Csodálatra méltó ember az, aki megvilágosodott „eredendő elmé”-jére, és akinek cselekedetei egybeesnek ezzel az elmével.

Nem azért mondom ezeket a szavakat és beszélek így, mert én már világosan megértettem a saját elmémet. Így szólok mégis, pedig nehéz nekem előre haladni, meghátrálni, mozogni, vagy megbékélni, mintha egyetértésben lennék egy már rendbetett elmével. És mégis, van egy Út, valakinek rá kell erre mutatnia. Kimondva: a harcművészetekben a cselekedeteid semmivé lesznek, ha tied már az igaz elme, de a test és a végtagok nincsenek összhangban ezzel az elmével.

Noha lehetséges, hogy a hétköznapi életben fizikai tetteid nem felelnek meg az Útnak, a harcművészetekben nem leszel tökéletes. És noha miriádnyi tevékenységdben nem csavaroghatsz el messzire ettől az elmétől, és összhangban vagy vele ha különböző művészeteket gyakorolsz, az ezeken túli dolgokra nem vonatkozik majd. Amikor majd tudatosan helyeződik át és te ennek megfelelően cselekszel, akkor neveznek majd tökéletes⁴¹ embernek, aki elérkezett a minden dolgok elvéhez. Ha ez az elme csak egy művészetre vagy képességre vonatkozik, az embert gyakorlottnak nevezik azon az Úton, amit épp tanulmányoz. De azért nehéz volna tökéletesnek mondani.

Van egy bizonyos vers:

*Az elme maga az
mely félrevezeti az elmét
Erről az elméről
ne feledkezz meg.⁴²*

Ez a következő módon magyarázható:

„*Az elme maga az*”. Ez az elme a szétszórt elme, a nem kívánatos elme. Félrevezeti az „eredendő elmé”-t.

„*mely félrevezeti az elmét*”. Az elme, amire itt utalnak, az az „eredendő elme”, melyet a szétszórt elme csal meg.

„*erről az elméről*”. A szétszórt elméről.

„*ne feledkezz meg*”. Ez az „eredendő elmé”-re utal, és a sor azt mondja, nem szabad az „eredendő elmé”-t a zavarodott elmére bízunk⁴³.

Ez az igazságról és az érzéki csalódásról szól.

Elménkben benne van az „eredendő elme” és a szétszórt vagy zavarodott elme is. Ha eléred az „eredendő elmé”-t és annak megfelelően tudsz élni, minden egyenes lesz és helyes. De ha ezt az „eredendő elmé”-t eltakarja, eltorzítja, bemocskolja a félrevezetett elme, minden, amit teszel, torz lesz és mocskos.

Az „eredendő elme” és a félrevezetett elme nem olyan, mint a fehér és a fekete, amit könnyű megkülönböztetni, ha egymás mellé kerülnek. Amit „eredendő elmé”-nek nevezünk, az az eredeti arc, ami a tiéd volt, még mielőtt apád és anyád megszületett⁴⁴, és nincsen alakja. Nem születik és

nem pusztul el. A te alakod az, amit anyádtól és apádkor kaptál születésedkor, de azt nehéz lenne állítani, hogy az elméd, aminek nincsen alakja, is tőlük született. Az ember születésekor a testet kapja.

Azt mondták nekem, hogy a Zen az a szekta, amely ezt az elmét közvetíti. Hallottam azt is, hogy sok ember van, aki valami Zennek tűnő⁴⁵ dologhoz ragaszkodik, akiknek beszéde hasonlít a Zenhez, de nem léptek rá az „igaz ösvény”-re. Ezek teljességgel különböznek a Zen emberétől.

Amit a megcsalt elmének neveznek, az indulatos elme, és önző. Ha megkérdeznéd, mi is az az indulatosság, hát az a vér tevékenysége⁴⁶. Mozog a véred, fölemelkedik, megváltoztatja az arcszínedet, és kimutatja a haragodat.

Meg aztán, ha amit te szeretsz, valaki más utálatosnak tartja, haragos leszél és neheztelő. Másrészről, ha amit te utálsz és utálja azt más is, örvendezni fogsz, elferdíted, ami hamis, és ésszerűnek tartod. Ha valaki pénzt ad neked, boldogan fogadod el, az arcod mosolyog és piros lesz, a heves elme arcszínét veszi föl.

Egy ilyen esetben a rossz alakul át „elv”-vé, és ez mind annak az elmének a műve, ami indulatos fizikai testünkből fakad, mindig a pillanatnak megfelelően. Ezt hívják megtévesztett vagy szétszórt elmének. Amikor ez történik, az „eredendő elme” megbúvik és megtévesztett elmévé válik⁴⁷, és semmi más, csak nem kívánatos események történnek meg.

Így az embert, aki érti az Utat, tisztelik, mert az ő alapja az „eredendő elme”, és a megtévesztett elmét háttérbe szorítja. Az az ember, aki nem érti az Utat, hamisan cselekszik. Elferdíti és besarazza a saját nevét, mert elrejtja az „eredendő elmé”-t és a félrevezetett elmét dédelgeti.

Noha ez a vers nem igazán ügyes, tisztán sikerül megkülönböztetnie a eretnekséget és az igazat. Félrevezetett elmével bármit tesz, eretnekség.

Ha ez az eretnek elme van a színen, vesztesz majd a harcművészetekben, elhibázod a célt az ijjal, nem sikerül célba lőnöd, nem leszel képes lovagolni. Nő előadásodat látni se bírják majd, az éneked sérti a fület, és bármit mondasz, az csak a meg-nem-értésedet tükrözi majd. Minden, amit teszel, tévút.

Ha összhangban vagy az „eredendő elmé”-vel, minden, amit teszel, jóra fordul.

Ha valami hamisságot eszelsz ki, de aztán tagadod, az a hamisság nemso-kára kiderül, mert a félrevezetett elmével okoskodtad ki. Ha az elméd igaz, az emberek a végén fölismerik ezt, és nem lesz szükség magyarázkodásra. Az „eredendő elmé” -nek nincsen szüksége magyarázkodásra.

A félrevezetett elme az elme egy betegsége.

Ezt a félrevezetett elmét kiűzni, azt mondják, betegség kiűzése.

Ha ki tudod űzni ezt a betegséget, az elméd szabad lesz a betegségtől. Ez a betegségtől szabad elme az „eredendő elme”.

Ha el tudod érni ezt az „eredendő elmé”-t, a harcművészetek mestere leszel.

Minden dolog ennek az elvnek felel meg.

A „NEM-KARD”-RÓL

A „nem-kard” kifejezés jelentősége nem szükségszerűen abban van, hogy elvedd az ellenfeled kardját. Nem is azt jelenti, hogy saját kardodat fitogtasd, és nevet szerezzél magadnak.

A „nem-kard” azt jelenti, hogy ne vágjon meg más, noha nálad nincsen kard. Persze az eredeti jelentés azért nem hazudik, amikor azt mondja: „Hadd mutassam meg, hogyan tudom ezt elvenni!”

Ha az ellenfeled nem akarja, hogy elvegyék a kardját, nem szabad ragaszkodnod ahhoz, hogy megpróbáld elvenni. A „nem-kard” azt a magatartást is jelenti, hogy *nem* veszed el a kardot, ha az ellenfeled úgy áll hozzá. Az ember, akit az a gondolat foglalkoztat, hogy ne engedje elvenni a kardját, elfeledkezik róla, hogy az volt a célja, megvágja az ellenfelét.

Ha nem vágnak meg, önmagában győzelem. „Elvenni másik ember kardját”, ezt művészetnek tartani nem elv itt. Egy gyakorlat, amit az ember akkor alkalmaz, ha neki saját magának nincsen kardja és nem akarja, hogy megvágják.

Amit „nem-kard”-nak hívnak, az nem egy másik ember kardja elvételének művészete, hanem a képesség, hogy minden eszközt szabadon használjunk. Ha nincsen kardod, és el akarod venni az ellenfeledét hogy magadéként használd, bármi, ami a kezébe kerül, hasznos lehet. Még ha csak egy legyeződ van, képes kell legyél legyőzni ellenfeled kardját. A „nem-kard” pontosan ez a hozzáállás.

Ha nincsen kardod, de bambuszbotot hordasz magadnál, és az ellenfeled hosszú kardot vesz elő és támad, a bambuszbotot kell tudnod forgatni, és elvenni az ő kardját. De ha nem is veszed el a kardját, vissza kell tudnod tartani őt, anélkül, hogy megvágna. Ez már magában győzelem.

Ez a tudatállapot a „nem-kard” alapjelentése.

A „nem-kard” se azt nem tartalmazza, hogy elvedd ellenfeled kardját, se azt, hogy megvágd őt. De ha az ellenfeled egyértelműen megpróbál téged megvágni, el kell venni a kardját. De a legelejétől fogva az alapjelentés nem a kard elvétele. Hanem a távolság tiszta megértése.

Van egy bizonyos távolság közted és az ellenfeled között, és tudnod kell, mi az a távolság, ami megakadályozza, hogy az ő kardja lesújthasson rád.

Ha jól érzed ezt a távolságot, nem tartasz majd ellenfeled kardjának csapásától, és amikor felismered, hogy támadni fog, aszerint mozdulhatsz, ahogy a támadását megítéled.

A „nem-kard”-dal nem tudod elvenni az ellenfeled kardját, ha az nincs a testedtől támadási távolságban, de el tudod venni, ha a támadási távolságon belülre kerül. Elvétekor ott van azért a lehetősége annak, hogy meg fog vágni.

A „nem-kard” egy olyan párbaj reménye, amikor az ellenfeled kardot visel, neked meg csak a kezed van ott, hogy fegyverként használhasd. A kard hosszú, a kezed rövid, és nem kerülhetsz közel az ellenfeledhez anélkül, hogy be ne lépjél abba a körbe, ahol már meg tud vágni. Vajon tudsz-e eléggé ítélni ahhoz, hogy összemérd a kezedet az ellenfél kardjával? Ha igen, meg tudod előzni, az ellenfél kardmarkolata alá mozdulva, amikor a penge elsuhan a tested mellett, ilyen módon megszerezve a kardját?

A körülmények döntőek, és nem szabad gondolkodás nélkül összega-balyodnod az ellenfeleddel. De azért valószínűleg sosem tudod elvenni az ellenfeled kardját anélkül, hogy közel ne kerülnél hozzá.

A „nem-kard” stílusunk kizárólagos titka. A testtartások, kard-helyzetek, a hely fekvése, távolság, mozgás, belső történések, az ellenfélhez közel maradás, támadás, csel, ezek mind a „nem-kard” gondolatából erednek. Így ez számunkra e művészet alapvető látomása.

Nagy lehetőség, nagy tett⁴⁸

Anyag⁴⁹ és működés van mindenben. Ha van anyag, van működés. Az íj például anyag, azt hátrahúzni, elereszteni, találni vele, az mind, azt mondják, az íj működése. A lámpás anyag, míg a fény funkció. A víz anyag,

és a nedvesség a víz funkciója. A szilvafa anyag, és amit illatának meg színének nevezünk, azok a funkciói. A kard anyag: a vágás és a szűrés a működése.

Így a „lehetőség” az anyag. A külső megjelenéseket és a különböző hatásokat „funkció”-nak nevezzük. Mert a szilvafának van anyaga, virágok nyílnak ebből az anyagból, színek jelennek meg⁵⁰ és illat árad. Ugyanígy, a lehetőség odabenn van, funkciói pedig odakinn hatnak, és e vonal mentén, a különböző cselek és fortélyok, a „támadás és kivárás” alapállásai, és a különböző elgondolások a változásról mind kívülről cselekednek, mert odabenn kész a „lehetőség”. Ezt nevezik funkciónak.

A „nagy” a dicséret szava, használják, ha a *Daimjódzsinn*ről, *Daigongen*ről és *Daibozacuró*⁵¹ szólnak, és méltatást jelez. Mert létezik „nagy lehetőség”, „nagy tett” jelenik meg.

A Zen papok korlátozatlan szabadsággal mozognak, és mindegy, mit mondanak vagy mit tesznek, az mind egyetértésben van az „értelemmel és elvekkkel”. Ezt hívják úgy is: „nagy természetfeletti erő”, és úgy is: „nagy lehetőség, nagy tett”.

Noha „természetfeletti erő”-nek vagy „természetfeletti átalakulás”-nak nevezik, ez nem valami isteni jelenés, mint amikor egy istenség vagy démon leszáll az égből és csodás cselekedeteket hajt végre. Ez csak egyszerűen a teljes szabadsággal való cselekvés, minden tetteiben valakinek. A különböző vívóállások, stratégiák, cselek, a fegyverek kezelése, föl és le ugrás, csupasz kézzel más kardjának elvétele, vagy egy rúgás - ezeket mind „nagy tett”-nek nevezzük, ha a mindennapi oktatás⁵² határán túlnyúló szabadsággal hajtják végre.

Ha a „lehetőség”-et nem folyamatosan tartjuk odabenn, a „nagy tett” nem valószínű, hogy megjelenik.

Még ha egy szobában ülsz is, ahova behívtak, először is fölnézel, aztán jobbra és balra, hogy tudj mindenről, ami véletlenül rádeshet. Ha ajtó vagy térelválasztó mellett ülsz, észben tartod, hogy azok földőlhetnek. Vagy, ha közel szolgálsz a nemesség egy tagjához, vagy valami magas rangú emberhez, mindig tudod, bármikor történhet valami váratlan. Még ha ki- vagy besétálsz is egy kapun, akkor sem vagy figyelmetlen. Ezeket a dolgokat folytonosan az elmében tartani, az „lehetőség”.

Mert ez a „lehetőség” mindig ott van belül, vész helyzetben képes leszel véghezvinni valami dicséretre méltó gyors cselekedetet. Ezt hívják „nagy tett”-nek.

De ha ez a „lehetőség” nem érett még meg, a „tett” nem fog megnyilvánulni. A „lehetőség” megéri, és a „nagy tett” előtör majd, ha folyamatosan figyelmes vagy és erőfeszítéseket teszel minden tanulnivalódban. Ha a „lehetőség” kicsapódik és leülepedik, nem lesz majd tett. Ha megéri, szétárad az egész testedben és a „nagy tett” megjelenik mindenhol: a kezekben és lábokban, a szemedben és füledben.

Az az ember, aki csak úgy gyakorolta a harcművészeteket, nem tudja majd a kezét sem emelni a „nagy lehetőség-nagy tett” embere ellen.

Még egy dolog, amit meg kell említenünk, az a „bámulás”. Ha a „nagy lehetőség” embere néz rád merev tekintettel, az a pillantás le fog téged bilincselni, és te csak állsz majd ott, el is felejtve, hogy van kezed, amivel kardot rántsál. Ha csak egy szempillantásnyival is, de elvéted a pillanatot, vereséget fogsz szenvedni.

Amikor a macska nézi így az egeret, az leesik a tetőről. Az egér figyelmét fogva tartja a macska szeme, megfélemezik még a saját lábáról is, amivel járhat, és leesik. Egy „nagy lehetőség”-gel rendelkező emberrel való találkozás olyan, mint az egér találkozása a macskával.

Mint ahogy egy Zen versben van: „Nincs megírt szabály a nagy tett tiszta mikéntjére.”⁵³ A „tiszta mikéntje” azt jelenti, hogy a „nagy lehetőség” embe-
 rének „nagy tette” a szemed előtt játszódik le. A „nincs megírt szabály” pe-
 dig azt jelenti, hogy egy ilyen kaliberű ember egyáltalán nem ragaszkodik
 a szokáshoz és a gyakorlatokhoz. A „szabály” itt szokást, gyakorlatokat,
 rendszabályokat jelent. Rendszabályok minden tudományban vannak, de
 az az ember, aki e tudományok legmélyebb elveit is elérte már, úgy ereszt-
 heti szélnek őket, ahogy csak akarja. Ez a tökéletes szabadság, és a „nagy
 lehetőség-nagy tett” emberé szabályokon túli szabadság.

A „lehetőség” azt jelenti, hogy nincsen benned belül nemtörődomség, és
 hogy minden dolgot előre vagy képes látni. De ha ez a folyamatosan tuda-
 tos „lehetőség” megalvad, vagy megkeményedik, az elmét megbilincseli a
 „lehetőség” és elveszti szabadságát. Ez azért lehetséges, mert a „lehetőség”
 nem érett még meg. Folyamatos erőfeszítések árán érik majd meg, szét-
 áramlik a testben, és szabadsággal cselekszik. Ez az, amit „nagy tett”-nek
 neveznek.

A „lehetőség” *csi*⁵⁴. Székhelye⁵⁵ szerint nevezzük „lehetőség”-nek. Az elme a belső, a *csi* a bejárat. A „lehetőség” a tengely, mint egy ajtó tengelye. Meg kell értened, az elme a test gazdája, ez a személy, aki odabenn ül. A *csi* a bejáratú ajtó, és megengedi az elmének, a gazdának, hogy belépjen, és ott játsszon. Az elme jósága vagy gonoszsága csak akkor észlelhető, ha látjuk, a „lehetőség” jóvá vagy gonosszá vált-e, miután kilépett. Ha a *csi* szigorúan őrzi az ajtót, ezt nevezzük lehetőségnek.

Az ember kilökheti tengelyén az ajtót, kiléphet és tehet jót vagy rosszat, az mind attól a gondolattól függ, ami még akkor született, mikor az ajtó csukva volt.

Így ez a „lehetőség” nagyon fontos. Ha a „lehetőség” cselekszik, és ki-megy, „nagy tett” jelenik meg. Bárhogy is legyen, ha „*csi*”-ként gondolsz rá, nem tévedsz. A névváltozás a helyétől függ.

De azért, ha valaki a „belső”-ről és „bejárat”-ról is beszél, a testben nincsenek ilyen néven meghatározott helyek. Mind a „belső”, mind a „bejárat” csak szavak, az emberek így beszélnek. Ha beszélni kezdesz, hívhatod „be-járat”-nak, és amikor levonod a következtetést, nevezhető „belső”-nek. De ebben az esetben a belső meg a bejárat helye nincs rögzítve.

Manoráta⁵⁶ egy verse így szól:

Az elme követi a tízezer helyzetet és annak megfelelően változik,

Ez a változás az, ami igazán leírhatatlan.

Ez a vers titkos azok számára, akik Zen meditációt gyakorolnak. Azért rögzítettük itt, mert van benne alapvető jelentés a harcművészetek számára (is). De, azoknak, akik nem gyakorlottak a meditációban, valószínűleg nehéz megérteni.

A harcművészetekben a „tízezer helyzet” jelenti az ellenfeled különféle cselekedeteit, és az elméd mindegyik⁵⁷ hatására változik. Ha például az ellenfeled fölemeli a kardját, az elméd azzal a karddal együtt mozog. Ha a kard jobbra mozdul, az elméd vele mozdul, ha balra, az elméd követi. Ez a jelentése a „követi és annak megfelelően változik”-nak.

„A változás az, ami igazán leírhatatlan” a harcművészetek veleje. Jobban érthető talán az elmeként, amely nem hagy nyomot, de „olyan, mint a fehér habok amiket a csónak hagy⁵⁸”. Eltűnnek mögötte, előre szaladnak, semmi nem akadályozza őket.

A „meghatározhatatlan” a homályost és láthatatlant jelenti. Azt jelenti, hogy az elme tökéletesen akadály nélküli. Ha az elméd megáll valahol, a harcművészetekben legyőzetsz. Ha azon a helyen ragad meg, ahova elmozdult, az eredmény könyörtelen lesz.

Az elmének nincs színe és nincs alakja, így hát szemmel nem látható. Ha kötődik és megáll valahol, akkor azért megfigyelhető. Olyan, mint a fehér selyem: ha pirosra fested, piros lesz, ha bíborszínűre fested, bíborszínű. Ha átjárja egy dolog vagy más, az ember elméje is megmutatja magát és látható lesz. Ha megengeded, hogy fiúk és fiatal férfiak járják át, végül mások is látni fogják.

Ha a gondolatok odabenn vannak, színük megjelenik odakint⁵⁹.

Ha figyelmesen nézed ellenfeled mozdulatait, és az elméd leragad ott, valószínű, hogy a harcművészetekben veszítesz. Ezt a verset azért idéztük, hogy emlékeztessünk, ne állítsd meg az elmédet. A második versszakot elhagytam, és nem is írtam le itt. Amikor a zacent tanulmányozod, megtanulod majd teljes egészében. A harcművészetek számára az első versszak is megteszi.

A harcművészetek egyértelműen vannak a buddhista Dharmával, és sok pontjuk közös a Zennel. Ezek közé tartozik a rendkívüli irtózás attól, hogy dolgok megkötve tartsanak. Ez ami a legfontosabb. Alapvető, hogy az ember ne kötődjön.

Egucsi kurtizánja így válaszolt Szaigjónak⁶⁰, a papnak versére:

hallván, te vagy az, ki elvetette e világot
gondolatom csak ez: meg ne állítsd elmédet ez ideiglenes ponton...

A harcművészetekben vajon nem kell-e különleges figyelmet fordítanod e vers második felére?

Mindegy, milyen titkos hagyományt veszel át, mindegy, milyen technikát használsz, ha e technika megköti az elmédet, vereséget szenvedsz. Nem szabad, hogy az elméd megkötődjön, akár ellenfeled akciói, vagy saját tetteid által, a vágásokra és szűrásokra figyelve. Ez alapvető.

Lung-csi⁶¹ apát egyszer az összegyűlt papokat oktatta, és azt mondta:

Ne lásd a valós oszlopot oszlopnak, és ne lásd a nemlétező oszlopot oszlopnak. Űzd ki a „lét”-et és a „nem-lét”-et egészen, tedd magadévá azt, ami mögöttük van.

Minden tanulmányaidban fontold meg ezeket a szavakat. Azért említem meg őket itt, mert egy bizonyos bölcs ember⁶² feljegyezte: a harcművészetek fogalmai körében is gondolkodhatunk így.

A „valós oszlop és a nemlétező oszlop” jelenti, hogy elképzelheted magadnak a „lét” és a „nem-lét” oszlopait, és így a „lét”-et és „nem-lét”-et, a jót és a rosszat elhelyezheted az elmédben. A „lét” fogalmát belerakni az

elmédbe nem kívánatos, de a „nem-lét”-ét még kevésbé. Ezért mondják hát hogy: „ne lásd az oszlopot⁶³”, és ez a jelentése a „ne lásd a lét és a nem-lét oszlopait”-nak.

Lét és nem-lét, jó és rossz, mind az elme betegségei. Ha nem űzöd ki ezeket a betegségeket az elmédből, semmi, amit teszel, nem fordul jóra. Ezért mondják azt: „Űzd ki a létet és a nem-létet egészen, tedd magadévá azt, ami mögöttük van”. Ez mind a lét, mind a nem-lét kiűzését támogatja, azzal, hogy továbbra is közöttük élve haladj előre a végső szintre.

Még azok számára is, kik igen képzetek a buddhista Dharmában, ez a pont, ami független a léttől és a nem-léttől is⁶⁴, nehezen érhető el.

El kéne löknöd magadtól a Törvényt.

És még mennyire a hamis Törvényt!

E mondatoknak a szíve az, hogy a „törvény” a „valóság igaz törvény”-ét jelenti. És lehet, hogy ez az igaz törvény, de nem szabad, hogy megragadjon az elmédben, ha már megvilágosodtál az „igaz törvény”-re, ha az elmédben őrizgeted, limlom lesz belőle. Ezt mondja ki a: „hát még a hamis törvényt!”. Lök el az „igaz törvény”-t. És a hamis törvényt még kevésbé szabad a kebledben őrizgetned!

A tett úgy hajtható végre, hogy tökéletesen belelátsz az összes elvekbe, könnyedén elveted ezeket az elveket és egynek sem engeded, hogy megragadjon az elmédben. Úgy hajtható végre, ha üresen tartod az elmédet, mindennapiként, és nem különlegesként őrzöd meg. Ha nem éred el ezt a szintet, nehezen nevezhetnéd magadat jártasnak a harcművészetekben.

Mert a mi klánunk a harcművészeteknek van elkötelezve, én azzal kapcsolatban szólok erről, de nem szabad csak a harcművészetekre leszűkíteni.

Minden Út⁶⁵ ilyen.

A harcművészetekben betegség az, ha nem hagyod hátra a harcművész-elmét. Az íjászatban betegség az, ha nem hagyod hátra az íjász-elmét. Ha csak a mindennapi elmédet használod, és kardot vagy íjat ragadsz, az íjászat nem lesz nehéz, és a kardod szabadon használható.

Ha nem lepődsz meg semmin, a mindennapi elme mindenre jó lesz majd. Ha elhagyod mindennapi elmédet, a hangod reszketni fog, mindegy, mit is akarsz mondani. Ha elhagyod mindennapi elmédet, a kezed remegni fog, ha írni próbálsz valamit mások előtt. A mindennapi elme abban rejlik, ne hagyj semmit sem kebledben, könnyedén vedd el mindennek még a nyomát is, hadd legyen a kebled üres. Ez a mindennapi elme.

Azok, kik a konfuciánus klasszikusokat olvassák, nem értik a mindennapi elme fogalmát, elragadtatja őket a „hódolat” szó. A „hódolat” szó szíve nem a legmagasabb elv. Csak egy tudnivaló, a létra⁶⁶ első vagy második foka.

E harcművészetekről szóló könyv első fejezetét a „cipőt adó híd”-nak neveztem el. Ez legnagyobb részt egy katalógus. A tanításokat közvetlenül elhunyt atyám, Tadzsima no kami Munejosi, és tanára, Kamiizumi Muszasi no kami Fudzsiwara Hidecuna adták át. Ezt a fejezetet másolják le és adják át azoknak, akik alaposan értik már az itt leírtakat, bizonyosága ez a tudás átadásának.

A második és harmadik fejezet külön tanítás ezeken a leckéken felül⁶⁷.

Elhunyt atyám egész életében tekintettel volt az Útra, sosem engedte elméjéből kiszökni, még ha aludt, vagy evett is. Ez az oka annak, hogy megértette titokzatos elveit. Jobbján és balján tartva engem, szokása volt

megvitatni velem a finomságait, leckéket adni a mélységéből, és én, ha a legkisebb dolgot is hallottam, tisztelettel és óvatosan a keblembé⁶⁸ rejtettem azt.

Amikor felnőtt lettem, kardot ragadtam a kezembe és folytattam apám művészetét, de még mindig nem tudtam szabadsággal teljesíteni. Aztán elértem a kort, mikor „megismertem az Ég akaratát⁶⁹”, és megéreztem ennek az Útnak az ízét. Minden alkalommal, ha megértettem egyet az elvei közül, lejegyeztem. És ezek összegyűltek, sok fejlődési fokon átjutottak. Végül mind az „egy elmé”-be térnek majd vissza, az „egy elme” sok dolgot jár át, és ez a sok dolog az „egy elmé”-ben gyűlik össze mind. Végül itt található meg.

Most, leírván ezeket a megfigyeléseket két fejezetben, összevonom őket az első fejezettel egy három fejezetből álló könyvvé. És ezt adom tovább a klánomnak.

*Kan'ei⁷⁰ kilencedik évében, a kínai kronológiai ciklus szerint
a kilencedik hónap egy szerencsés napján –*

Kamiizumi Muszasi no kami Fudzsiwara Hidecuna

Elhunyt atyám, Jagjú Tadzsimá no kami Taira Munejosi

A fia, Jagjú Tadzsimá no kami Taira Munenori

E kötet második és harmadik fejezetét „Halált osztó kard”-nak és „Életet adó kard”⁷¹-nak neveztem el. A mű szívében az az elv rejlik, hogy a kard, mely embereket öl meg, ellenkezőleg olyan karddá is válhat, mely életet ad nekik. Egy zűrzavaros társadalomban sok embert ölnek meg mindenféle indok nélkül. A „halált osztó kard” arra szolgál, hogy a kaotikus társadalmat rendbe tegye, de ha ez egyszer megtörtént, nem válhat-e ugyanez a kard „életet adó kard”-dá? Hát ezért adtam ezeket a neveket a fejezeteknek.

Jagjú Munenori sírja. Kotokudzsi templom, Tókió.
A sírkő öt szegmese föntről lefelé az öt elemet jelképezi,
az ürességet, szelet, tüzet, vizet és földet.

UTÓSZÓ

Munenori és Muszasi egyáltalán nem az egyetlen híres kardforgató volt, aki saját iskolát alapított a tizenhetedik század első felében. Munenori halálának idejére legalább kétszáz kard-iskola volt már, közülük sok Edóban, és a legtöbbjük azt vallotta, övéké a legmagasabb tudás vagy a művészet legmélyebb titka. A megközelítésük szélsőségesen változatos volt: Ono no Tadaakitól az Ittō-rjúból, aki csak a technikára koncentrált, Odagiri Icsijunon át, akinek Mudzsusin-rjúja olyan egyedi filozófiai megközelítést alkalmazott, ami szerint a technika a legeslegutolsó, Munenorinak és az Ő Jagjú Sinkage-rjújáig, amelyik középutat keresett a Zen tanítások és a technika között. De ezek közül Munenori stílusa volt az, amit a sógunátusban hivatalosan gyakoroltak, és ami majd Munenori földjén túli tájakat is elér.

Munenori nem csak megalapított egy olyan intézményt, ami klánjának biztonságot ad majd a jövőben, hanem tiszteletet adott elődeinek és azok tanárainak azzal, hogy amit ráhagytak, befogadta és tökéletességre vitte. Kötelességtudó fiú volt, körültekintő apa, hűséges alattvaló. Így, Munenori kardművészetének a Zen volt a filozófiai alapja, de társadalmi gondolkodásmódját a konfucianizmus vezérelte. Ez kifejeződik mind az írásaiban, mind legutolsó kéréseiben, amiket Iemicunak tolmácsolt.

A sikerek ilyen széles sora mellett mégis miért van az az árnyalatnyi sóvárgás a Hotokudzsiban lévő szobron? Mi lehetett az, amit Munenori sajnált?

Lehet, hogy noha a Jagjú Sinkage-rjút megismételhetetlen magasságokba emelte, Munenori sajnálta, hogy sosem volt lehetősége kipróbálni technikáit a *sjugosa*¹ szabad és vándorló élete során, mint ahogyan az nagyon sok kortársa tette? És milyen lehet az íze azoknak a veszélyes, de szabad éveknél, amiket sosem ízlelhetett meg? Jellemformáló fiatalságának olyan nagy részét töltötte majdnem legendás apja védőszárnyai alatt, hogy valószínűleg néha elgondolkodott, vajon mennyi lehet az, amit a tanításokhoz ő adott hozzá, és mi azoknak az értéke, ha Szekisuszaiéhoz és Kamiizumi Isze no kami Hidecunáéhoz hasonlítják.

És aztán ott volt Mijamoto Muszasi szelleme, a magának való emberé, akinek látszatra semmiféle háttere nem volt, és mégis hatvannál több párbajban nem győzték le. Ez az ember, aki nem tartozott se iskolához, se tanárhoz, legyőzte és elszakította tőle még Munenori néhány tanítványát is, közöttük a tiszteletre méltó dajmjót, Hoszokawa Tاداتosit is. Hogy lehetett ez? Munenorinak sosem volt ideje vagy lehetősége, hogy találkozzon ezzel a külön művésszel/kardforgatóval, mint ahogyan saját unokaöccsének, Jagjú Hjogonoszukének Owariban volt. Biztos elgondolkodott rajta, ki is lehet ez az ember, milyen is lehet.

És Hjogonoszuke. Ő volt az, aki megörökölte a Jagjú Sinkage-rjút Szekisuszaitól, pedig nem is volt Szekisuszai fia. És a Tokugawa klán csak egy kisebb mellékágát oktatta Nagoja falusias kastélyában-városában. És mégis az iskola edói és owarii ágai közötti megmérettetések az utóbbi javára látszottak eldőlni, és azt suttozták, lehet, hogy Hjogonoszuke a jobb kardforgató. Igazi párbajra ketőjük között azonban sosem került sor, így ez sosem derülhet már ki.

Aztán vessük még a képbe Munenori vad fiát, Dzsubei Micujosit, akit hivatalosan is kitiltottak tizenhárom évre Edóból, valami, Iemicu elleni, meg

nem határozott vétség miatt. Azt pletykálták (sőt pletykálják ma is) hogy Micujosi valójában hírszerző körúton járt Iemicu megbízásából, újból felhasználva a Jagjúkat az igai és kogai nindzsa családokhoz kötő szálakat. Bár Micujosi maga azt vallotta, erre az időre visszavonult Jagjú-murába, hogy elmélkedjen és saját kard-stílusát csiszolgassa. És azt mondják, ebben ő is túlhaladta apját.

Mindenekfelett Munenori biztos gyakran érezte időről-időre, hogy elért sikere saját börtönévé vált, bármilyen kényelmes és tiszteletreméltó is volt az. A sok betöltött pozíciója és kötelessége biztosan fárasztotta. Elképzelhetjük, mennyire élvezte a pihenést élete utolsó hat hónapjában Jagjú-murában.

De hát még ez is szomorúságban végződött. Vajon Takuán végzetes betegsége miatt szőlítették vissza Edóba, vagy csak épp arra érkezett vissza, hogy legközelebbi barátja és mentora már meghalt? Így vagy úgy, saját három hónappal későbbi végzetét okozhatta a magány és a megtört szív. Mert Munenori hiába volt géniusz, ahogy mondják, mégsem fából vagy kőből faragták.

Akárhogy is, Munenori és a *Heiho kadenso* maradt a Jagjú Sinkage-rjú alap-paradigmája az utóbbi háromszázötven évre. Az olvasó biztos talál majd benne valamit, ami őt, művészetét, a világhoz való hozzáállását érinti, ha óvatosan ízelletgeti Munenori szavait és figyelembe veszi az életét végigkísérő fegyelmet és alaposságot. Szerencsénkre jelzőtábla ő, hogy jobban feltérképezhessük felfogásunkat és cselekedeteinket.

Az a vágyakozás, aminek nincs is meghatározott helye ebben a szoborban, talán azokat az elágazó folyókat ábrázolja, melyek egy ember életén folynak keresztül, dagasztva és táplálva a fő áramlatot, ami ragaszkodik a

folyása irányához. Munenori ezt az áramlatot olyan erővel, ügyességgel, intelligenciával hajózta, ami ma még minket is inspirál.

- WILLIAM SCOTT WILSON

A JAGJÚ SINKAGE-RJÚ HARCMŰVÉS ZET KÉPES KATALÓGUSA

Készítette, és 1601-ben adta ajándékba barátjának, a Nő-színésznek, Komparu Szicsiro Udzsikacunak Jagjú Szekisuszai. A kísérő leírásokat Macudaira Nobuszada, a Jagjú Sinkage-rjú¹ elismert kardforgatója írta 1707-ben, Udzsikacu leszármazottainak kérésére.

Egy vágás, két fél

Ha az ellenfeled *csudan* állást vesz föl kardjának hegyét a szemednek célozva, ereszd le a kardodat jobbra, kerékformán, tedd előre a bal lábadat, bal térdedet húzd föl kicsit. A testednek rézsútosan kell állnia ellenfeledhez képest. Lassan, de biztos mozdulattal hozd a kardodat előre, miközben rögzíted a pillantásodat. Amikor a csípőjén úgy látszik, támadásra készül, és az ellenfeled a bal válladra vág, engedd el a rögzített pillantásodat, öklödöt ereszd le a térdedhez, és határozott mozdulattal nyújtsd ki a bal könyököd, hárítsd a támadását. Ahogy vágáshoz emeli a kardját, lépj előre a jobb lábaddal, állásodat nyisd meg hátrafelé és vágd meg a bal csuklóját. Szóbeli tanítás.

Átvágni körmökön, átjutni acélon

Amikor az ellenfeled közvetlenül veled szemben áll, *dzsódan* állást fölvéve, és te ugyanazt az állást veszed föl, menj oda előre, ahol a két kard a hegyétől kb. három hüvelyknyire összeér. Ha az ellenfeled a bal válladra vág belülről, szabadítsd ki a kardod és lépj előre a bal lábaddal. Állj ferdén szembe az ellenfeleddel és ereszd el a nézésedet. Ahogy támadásra emeli a kardját, lépj előre a jobb lábaddal és egy alsó söprő vágással támadj rá. Ahogy oldalra hozod a kardodat, azonnal ereszd is le. Ha ellenfeled fölemeli a kardját, vágd meg a bal csuklóját, mint az előbb. Szóbeli tanítás.

Félig nyitva, félig megtámadva

Az ellenfeled *csudan* állást vesz föl kardja hegyét az arcodra irányítva, és aztán a kardját kicsit jobbra mozdítja. Lépj előre a jobb lábaddal, mozdulj úgy, mintha össze akarnád akasztani a kardjaitokat vagy három hüvelyknyire a hegyétől, és rögzítsd a tekinteted. Mikor az ellenfeled az ökleidre támad, mozdítsd a kardodat jobbra és lépj kicsit jobbra a jobb lábaddal, abba a pontba dőlve a kardodat, amit megfigyeltél. Ha az ellenfeled fölemeli a kardját és újra rádtámadni készül, lépj előre, mint az előbbieken, és vág meg a csuklóját. Szóbeli tanítás.

Jobbra forogva, balra fordulva

Mikor az ellenfeled határozott *dzsódan* testtartást vesz föl és közeledik, hogy erőszakkal támadjon, keresztezzétek kardjaitokat, és vágd meg a csuklóit, egy vagy két lépést balra forogva. Ennek során lépj könnyedén balra a bal lábaddal, kicsit ereszd le a kardod hegyét és bújj ki a vágása alól. Szóbeli tanítás.

Aztán, ha az ellenfeled egy kicsit gyengécskén támad, erősen üsd meg a kardja hegyét aztán csapj össze vele másodszorra is. A szellemi hozzáállásod olyan legyen, hogy a kardod hegyét kicsit vond vissza, és várj. Rögzítsd jól a tekinteted. Amikor az ellenfeled előrelép a jobb lábával és az ökleidre támad, lépj előre bal lábbal és mindkét kezed gyors kinyújtásával csapj le. Szóbeli tanítás.

Hosszú és rövid, egy és ugyanaz

Mikor az ellenfeled határozott *csudan* állást vesz föl, és a kardjaitok egy kicsit túl távol vannak egymástól, valószínűleg csak azért támad, hogy föl-mérje terveidet. Ahogy csatlakozol az ő kardjának ritmusához, bal lábadat told előre, mintha jobbra akarnál lépni, kardodat ereszd *gedan* magasságba. Vágj egy határozottat, de maradj éber. Szóbeli tanítás.

本朝兵法者使伊弉
 諾者伊弉諾者資
 始伊弉諾者取東
 楊則伊弉諾者以弁
 枝對之然後至天照
 皇大神之道天照
 神傳地神之神傳人
 王後人王傳變之者不
 知幾千萬人天之
 枝葉六十列盡虛發
 平學者努力

Földünkön a harcművészetek Izanagi és Izanami² istenségekkel kezdődtek. Izanagi leveles fűzfaágat vett a kezébe, és Izanami egy bambusz-szárral szállt vele szembe. Később ezt Amateraszu Omikami³ színe elé vitték, és ő nagy érdeklődést mutatott ez Út iránt. A mennybéli istenségek bemutatták ezt a földi istenségeknek, a földi istenségek bemutatták a császároknak, és a császároktól számlálatlan sok ember kapta meg. A háromlábnyi kard által lázadások verettek le, és a nemzetünk megmenekült. Hogy gondolhatnánk, hogy mindez hiábavaló volt? Aki ezt tanulmányozza, tegyen hatalmas erőfeszítéseket!

Biztos győzelem

Mikor az ellenfeled *dzsōdan* állást mutat, végig föl *jin* pozíciót⁴. Ahogy az ökleidre támad a kardja hegyével, rakd ki a jobb lábadat hátra és hozd le a kardodat vágáshelyzetbe. Állj úgy, hogy két kezed háromszöget formázzon és várj. Épp mikor az ellenfeled a kezedre támad fölülről, lépj egy kicsit ki a jobb lábaddal és győzd le úgy, hogy a kezét alulról megvágod. És aztán, ha sebesen támad fölülről, kövesd végig, alulról induló söprő mozdulattal. Kardodat irányozd kezei közé, aztán vágd meg az öklét egy lefelé irányuló suhintással. Hogy végképp végezz vele, mikor egyenesen előre nyomul, vágj lefelé, várj, söpörd földre a kardját egy fölfelé irányuló mozdulattal, és győzd le úgy, hogy keresztülmész rajta. Szóbeli tanítás.

Keresztbe fúvó szél

Ha ellenfeled *dzsódan* állást mutat, vedd föl a szokásos *jin* pozíciót, ugorj gyorsan az ő bal oldala felé, és vágd meg oldalról a vállát. Húzd a kardodat a bal oldaladra és egy kicsit húzódj vissza. Rögzítsd jól a tekintetedet, és mikor ellenfeled egy fölfelé irányuló vágással támad, lépj előre a bal lábaddal, vágd át két kezét és húzódj vissza. Szóbeli tanítás.

Keresztezett kardok

Amikor az ellenfeled *dzsódan* pozíciót vett fel és a tervedet méregeti, végy fel te is hasonló állást és tégy ugyanúgy. Ezzel a kiegyensúlyozott ritmussal lépj jobbra, aztán lépj egyet a bal lábaddal. Hogy a kardok háromszöget formázzanak, gyorsan nyújtsd előre mindkét kezedet és rögzítsd a tekintetedet. Amikor az ellenfeled a kettőtök közötti térbe lép, hárítsd el kardjának hegyét. Ha lefelé vág, lépj kifelé és vágd meg a jobb csuklóját. Ne habozz ott, hanem mikor fönről vágsz, húzódj vissza, aztán szögből sújts le, lendületesen vágd meg a két karját. Szóbeli tanítás.

Összehangolás

Ha az ellenfeled *csudan* állást vett föl, kardja hegyét az arcodra irányítva, úgy közelítsd meg, mintha *gedanban* lennél, nyújtsd ki előre a kardodat, lépj előre a jobb lábaddal, nyisd ki az állásodat és úgy győzd le, hogy „rányomulsz”. Szóbeli tanítás.

Rövid vágás

Mikor az ellenfeled *hasszo* tartást⁵ vesz föl, te támadj *gedan* tartásból. Ahogyan egyenesen fönről vág, bal lábadat finoman mozgasd kifelé, hirtelen emelkedj föl lentről, testsúlyodat helyezd az egyik lábadról a másikra, úgy győzd le, hogy belépsz és fölülről háritasz. Szóbeli tanítás.

Finom elnyomás⁶

Ha az ellenfeled úgy áll föl, hogy kardját a jobb térde fölött tartja, te állj föl *gedanba*, és keresztezd kardjaitokat a hegyétől körülbelül három hüvelyknyire. Ahogy fölemeli a kardját, hogy becsalogasson, úgy győzd le, hogy a bal lábaddal lépsz be és mellmagasságban hárítasz. Szóbeli tanítás.

Széles elnyomás

Ahogy az ellenfeled pontosan fönről támad rád és egyenesen előre dőf, tekintetének irányában, keresztezd kardjaitokat körülbelül három hüvelyknyire a hegyüktől és tégy te is úgy, mint ő. Ahogy hozzákezdesz, az ő kardját úgy kerülheted el, hogy a tiedet fölfelé emeled. Ebben a ritmusban emeld meg kicsit a kezeidet, vágd őt le, aztán húzdj vissza. Szóbeli tanítás.

A nyolcrétegű kerítés

Ha az ellenfeled közvetlen *dzsodan* állást vett föl, végy föl *basszo* testtartást. Ő majd rajtad rögzíti a tekintetét és afelé a pont felé közelít. Igazítsd ki az állásodat úgy, hogy egy kicsit hátralépsz a jobb lábaddal és sújts le fönről. Ahogy az ellenfeled előrelép, hogy támadjon, nyomulj be közelre és vágd meg mindkét karját. Szóbeli tanítás.

Dagadozó felhők

Ha az ellenfeled *dzsodan* állást vett föl, és az elképzeléseidet méregeti, végy föl ugyanolyan tartást, és próbálgasd a terveit. Közelíts a kardjának hegyéhez, az állásodat egy picit nyisd meg a jobb lábaddal, és sújts lefelé arra a pontra, ahova a tekintetedet rögzítetted. Ahogy az ellenfeled előrenyomul, kardját pozícióban tartva (a halált osztó kard) végy föl *gedan* állást (az életet adó kard) és lépj előre a bal lábaddal. A jobb lábaddal lépj ki, hogy szélesítsd az állásodat, kerüld ki a kardját, sújts le, és húzódj vissza. Szóbeli tanítás.

Korinbo⁷

Ranko (乱擧): Mind az ellenfél, mind a gyakorló *dzsodan* állást vesznek föl. Az ellenfél támad és a gyakorló ugyanazzal a mozdulattal száll szembe vele, jobb lábával előrelépve és lesújtva. Ahogy az ellenfél belép és lesújt, a gyakorló balra nyit, belép a jobb lábával, megvágja az ellenfele ökleit, és visszahúzódik. Szóbeli tanítás.

Fugenbo

Noritacsi (東太刀): Mind az ellenfél, mind a gyakorló a másik terveit mérlegeli. Ahogy az ellenfél támad, a gyakorló felugrik, szinte mintha lebegne, és az ellenfél kardját fölülről köti meg. Mikor az ellenfél erre nagy ívben kifordítja a kardját és hátrahúzódik, a gyakorló elnyomja ezt a mozdulatot, lesújt és visszahúzódik. Szóbeli tanítás.

Tarobo

Komurakumo (小村雲): Az ellenfeled közvetlen *csudan* állást vett föl, terveidet méregeti és előrelép. Ahogy lesújt az ökleidre, mozdítsd az egész testedet, vágj alulról fölfelé, aztán húzódj vissza. Szóbeli tanítás.

Eiibo

Kiricume (切詰): Mindkét ember közvetlen *csudan* állást vesz föl, és egymás terveit méregetik. Ahogy az ellenfeled előrelép és az ökleidre süt, nyiss jobbra, lépj előre és vágd meg a kezeit.

Csiraten

Korandome (虎乱留): Az ellenfelednél két kard van, egy rövidkard a kinyújtott bal kezében és egy kard a jobbában, amit *csudan*-kerék pozícióban tart. Tekintetedet rögzítsd a kardja hegyén, használd a „két szem befolyásolás”-át, és ahogy lesújt, vágd le és húzdj vissza. Szóbeli tanítás.

Karanbo

Szubete koran ucsimonodome (全尻乱打物留): Az ellenfeled kardot tart a bal kezében és egy rövidkardot a jobbójában. A tartása ugyanolyan, mint a fentiekben, és egyenletesen közelít. Tedd egyé a testedet és a kardodat, csinálj pajzsot az ökleidből, és sújts le. Egy pillanatnyi szünet nélkül, egyenletesen támadj. A kezdő vágás a teste felé kell irányuljon, támadj akkor is, ha még messze vagy. Szóbeli tanítás.

Azt, ahogy legelőször is átvágysz a *surikenen*, még egy mozdulatlan pozícióból, azt hívják nyitó vágásnak. Nem a lefelé vágás a fontos, hanem hogy hogyan helyezkedik el a kard. Sokféle szóbeli hagyomány van erről.

Sutokubo

Kisszaszkizume (切先詰): Az ellenfeled közvetlen *dzsodanban* van, és a terveidet méregeti. Kardjának hegyét a „Három ritmus” (三調子) vágással elhárítod és hátrahúzódsz. Szóbeli tanítás.

Konpirabo

In no kaszumi: Ha az ellenfeled az „*in no kaszumi*” állást veszi föl, tedd te is ugyanazt. Mikor az első számolásra a kardja az oldalánál van és a második számolásra lesújt, jól nyújtsd ki a kardodat és gyors lábmunkával győzd le úgy, hogy elfojtod a támadását. Szóbeli tanítás.

Ezt „*hasigaesi*”-nek (橋返) és „*toutoukiri*”-nek (とうとう切) is hívják. Ha két emberrel találkozol egy keskeny ösvényen és elülről és hátulról is be vagy szorítva, „*josi*”-nak (吉) nevezik. Szóbeli tanítás.

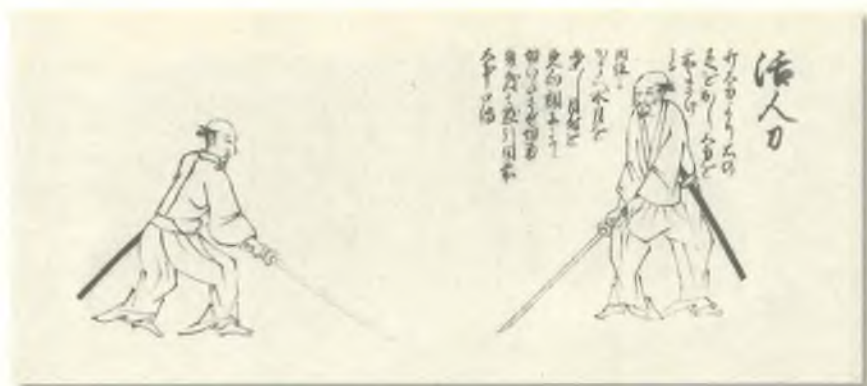
Kísérő vágás, csapongó vágás

Mikor az ellenfeled támad, *jin* testtartást véve föl, fordítsd a testedet át- lósan feléje, bal kezedet rakd előbbre a markolaton, csak mint valami kö- dös párát, és tartsd ki a kardodat oldalra. Finoman előredőlő állást végy föl, a fejed legyen egy vonalban a kardoddal. Amikor az ellenfeled fölülről támad, csinálj egy pörgő vágást, ami a csuklóira sújt le. Ha megpróbálja oldalra félresöpörni a kardodat, úgy győződ le, hogy a kardodat föntről és lentől is meglendíted. Ezt hívják „Kísérő vágás, csapongó vágás”-nak. Szóbeli tanítás.

Páratlan kard

Mikor az ellenfeled a fönt idézett tartásban támad rád, nézz a szemébe körülbelül három hüvelyknyire a kardod hegyétől, aztán ereszd le a kardot. Végy föl *gedan* pozíciót, lépj előre a jobb lábaddal, a másik lábaddal hátrafelé nyisd az állásodat. Rögzítsd a tekintetedet, és amikor lefelé mozgatja a kardját, a tiedet eltökélten mozgasd alulról fölfelé, vágd meg és húzódj hátra. Szóbeli tanítás.

Az életet adó kard

Az ellenfeled kinyújtja a jobb lábát és elől leereszti a kardját. Tedd ugyanazt, gondold végig a „hold a vízen”-t és rögzítsd a tekintetedet. Ha sikerült egy ellenkező ritmust kialakítanod és rávenni, hogy támadjon, sújts le és húzódj vissza. Ahogy a fentiekben, fontos előrelépni és visszahúzódni sokszor. Szóbeli tanítás.

さあ上

徳意

練功録

さうとに打込みより中はは
してり、四十歩に打と見せ
て、八つとちと今日の上と
とれ打たるる

徳意と打込みより中はは
子の太刀に、くにかつくりひ
目代とかくり、入阿橋人をも
恐る、一に、て、る、の、是、の、り、さ
れ、一、さ、凡、の、是、の、て、か、ま、り、
こ、と、一、こ、一、み、り、も、す、か、
切、居、は、

神明様と、打込みより、打込み、入
の内、内、は、ま、か、い、つ、は、つ、こ、り、
さ、ま、か、き、徳、意、と、く、の、り、ひ、も、
一、打、一、打、り、り、全、力、と、舞、夜、よ、り、
の、す、く、あ、ま、三、回、一、凡、の、是、を、舞、
く、ま、り、と、い、く、徳、意、と、打、込み、は、
と、押、打、ひ、く、と、も、

A legfenső

A titkos tan

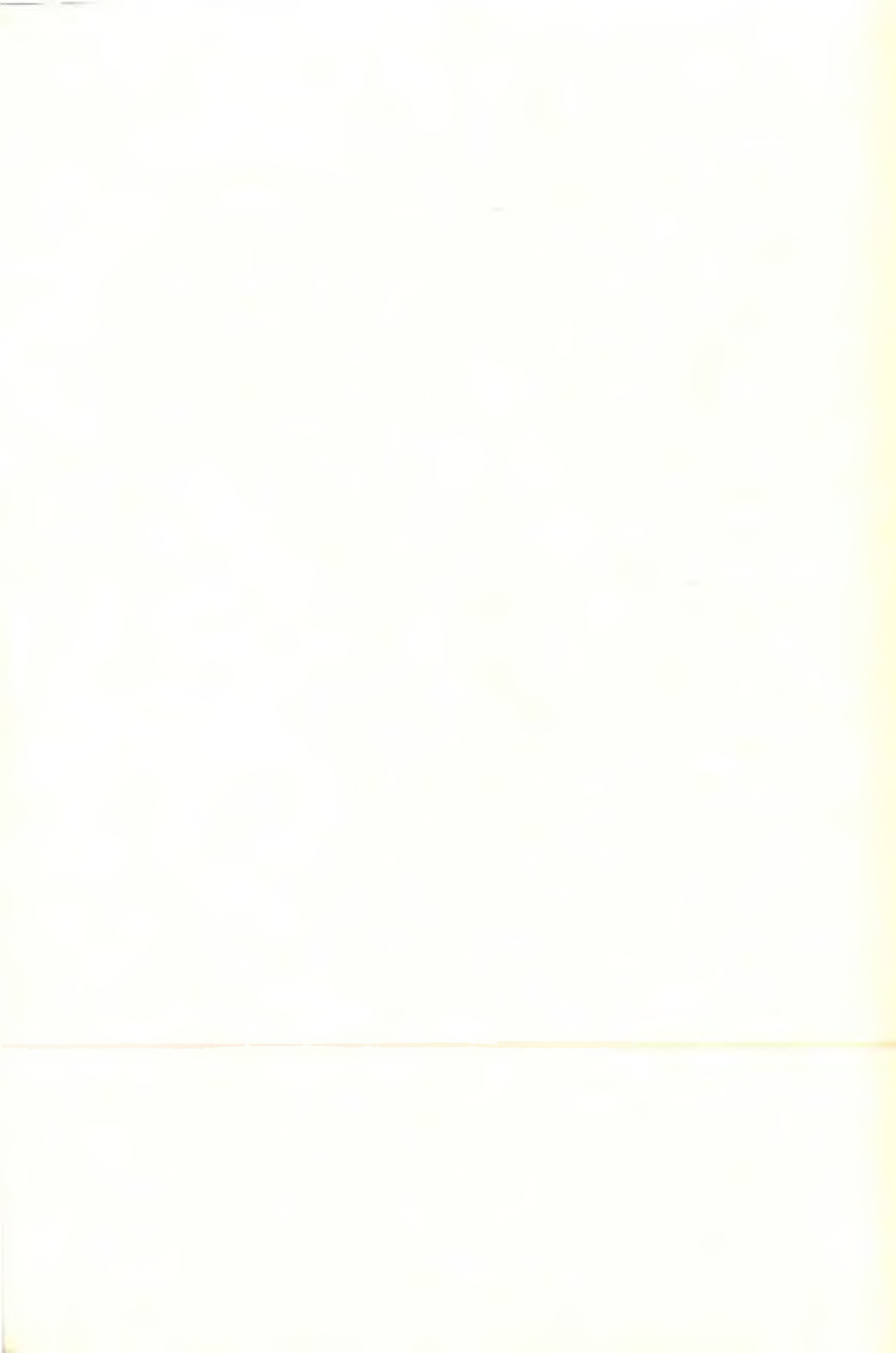
A titokzatosság kardja

A „legfenső” az, mikor ellenfeled közvetlen *csudan* állásból támad, kardjaitokat keresztetizitek, és te javítani akarsz a helyzeten. Ezt krízishelyzetként fölfogva minden terveddel fölhagysz és levágod. Szóbeli tanítás.

A „titkos tan”, mikor ellenfeled közvetlen *csudan* állást vesz föl, kardját úgy forgatja, mint valami mesebeli oroszlán, zökkenőmentesen és habozás nélkül támad. Vedd föl a „kard” tartást, lépj ki a jobb lábaddal, és végy föl alacsonyabb helyzetet úgy, hogy kinyújtott bal lábbal letérdelsz. Engedd el az ellenfeled magad mellett, és hátulról lesújtva rá győzd le. Szóbeli tanítás.

A „titokzatosság kardja” pedig, ha az ellenfeled „kard” állást vesz föl, és te is így teszel. Ahogy te egyenletesen támadsz, ő meg fog nyílni, hogy kitérhessen előled a „titkos tan”-nal. Fordulj vele együtt, kardodat melle széles részének nyomva, lépj a lábai közé a bal lábaddal, térdeidet az övé mellé tolva, a földre lökve győzd le őt. Szóbeli tanítás.

A SZÖVEGBEN IDÉZETT FORRÁSOK

MŰ	SZERZŐ
Fudocsi sinmjóroku (不動智神妙録)	Takuán Szóhó
Fusikaden (風姿花伝)	Kanze Motokijo
Himonsu (冊間集)	Jagjú Micujosi
Heiho e-mokuroku (兵洵絵目録)	Jagjú Szekisuszai Munejosi
Heiho szesszo kokoromocsi (兵洵截相心持)	Jagjú Munenori
Mocudzsimi sudan kudenso (没慈味手段口伝書)	Jagjú Szekisuszai Munejosi
Muszasino (武蔵野)	Jagjú Micujosi
Sinkage-rjú heihoso (新陰流兵洵書)	Jagjú Munenori
Sinkage-rjú heiho kokoromocsi (兵洵新陰流心持)	Jagjú Munenori
Taikai (太阿記)	Takuán Szóhó
Cuki no so (月之抄)	Jagjú Micujosi

BIBLIOGRÁFIA

Japán nyelvű művek

Kaku, Kozo. *Miyamoto Musabi Jiten*. Tokyo: Tokyo-do Shuppansha, 2001.

Kanaya, Osamu. *Lao Tzu*. Tokyo: Kodansha, 1997.

Kuwabara, Hiroshi, ed. *Saigyō monogatari*. Tokyo: Kodansha, 1981.

Shimada, Kenji ed. *Daigaku/Chūyō*. Tokyo: Asahi Shinbunsha, 1967.

Takuan Soho. *Fudochi shinmyoroku*. Ikeda Satoshi, ed. Tokyo: Tokuma Shoten, 1940.

Tsumoto, Akira. *Nihon kenkaku retsuden*. Tokyo: Kodansha, 1987.

Watatani, Kiyoshi and Yamada Tashi, eds. *Bugei ryūha daijiten*. Tokyo: Kōjii Shūpanbu, 1978.

Yagyu, Jubei Mitsuyoshi. *Tsuki no sho*. Annotated by Imamura Yoshio. Sanjo-shi: Nojima Shūpan, 1971.

Yagyu, Munenaga: *Shoden Sinkage-ryū*. Tokyo: Kodansha, 1957.

Yamaoka, Sohachi. *Yagyu Sekishūsai*. Tokyo: Kodansha, 1987.

Yoshida, Yukata, ed. *Budo hidensho*. Tokyo: Tokuma Shoten, 1968.

Angol nyelvű művek

Blyth, R.H. *Zen and Zen Classics*, vol.4. Mumonkan. Tokyo: Hokuseido Press, 1966.

Friday, Karl F. and Seki Humitake. *Legacy of the sword*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1997.

Kiyota, Minoru. *Kendo*. Boston. Shambala Publications, 1995.

Lowry, Dave. *Bokken: Art of the Japanese Sword*. Santa Clarita, California: Ohara Publications, 1986.

Sansom, George. *A History of Japan, 1615-1867*. Stanford: Stanford University Press, 1963.

Skoss, Diane, ed. *Koryu Bujutsu*. Berkeley Heights: Koryu Books, 1997.

Sugawara, Makoto. *Lives of Master Swordsmen*. Tokyo: The East Publications, 1985.

Suzuki, Daisetz T. *Zen and Japanese Culture*. New York: Bollingen Foundation, 1957.

Takuan Soho. *The Unfettered Mind*. Trans. By William Scott Wilson. Tokyo: Kodansha International, 1986.

Tanaka, Fumon. *Samurai Fighting Arts*. Tokyo: Kodansha International, 2003.

MEGJEGYZÉSEK

A lábjegyzeteket Ichiro Watanabe készítette, kivéve a „-WSW”-vel megjelölteket, melyeket a mű japán eredetijének fordítója, William Scott Wilson adott hozzá. (A „Bevezetés”-hez, „Utószó”-hoz és a „Katalógus”-hoz kapcsolódó megjegyzések pedig mind William Scott Wilson művei.)

BEVEZETÉS

1. Talán meglepő lehetett Sinegarit ilyen szerepben látni, hiszen apjának nem sokkal ezelőtt parancsolták meg a Tojotomik, hogy kövessen el *harakirit*.
2. *Icsi no tacsí, hitocu no tacsí* (一刀).
3. „Mindennapi elme”. *Heidzsósín* (平常心).
4. A mozibajáróknak ismerős lehet ez a jelenet Akira Kurosawa „Hét szamuráj”-ából.
5. *Inka* (印可). Az elért eredményeket tanúsító oklevél, amit a mester ad a tanítványának.
6. A hűbéreket és járandóságokat rizsben fizették, ennek szokásos mértékegysége volt a *koku*, ami körülbelül öt véka, azaz 182 liter.
7. A Jagjú Sinkage-rjút mélyen átítatja a Mikkjó-buddhizmus, és sok szertartásuk még ma is ezeknek a szektáknak, a Tendainak és a Singonnak a rítusain alapszik.

Sőt, azt a megállapodást, amit Iejaszu Szekisuszai-al kötött, Marisitennek, egy olyan Mikkjó-buddhista istenségnek a védelme alatt kötötték, akinek a mantráját és mudráját ha megfelelőképp mutatják be, a harcost láthatatlanná teszi.

8. Álom, *jume* (夢).

9. Egy kiáltás, ami hangot adhat akár dicséretnek, szidásnak, vagy – leggyakrabban – a fogalmak felsőbbrendűségének is. A tökéletességet elért Zen-papok arra használják, hogy a szerzeteseket, ráijesztve azokra, valami kifejezhetetlen meglátásra készítsék, vagy néha csak a móka kedvéért.
10. A „Sinkage-rjú”-t ez esetben így írják: 神陰流.
11. *Kenzen icsinyo* (劍禪一如) – azt jelenti, hogy a kard útja és a Zen útja egy és ugyanaz. Ez Munenori tanításainak központi elve.
12. „Nem-én”, *muga* (無我).
13. Munenori idejében sok ember foglalkozott Nő-énekekkel, sőt táncokkal is, ez a fajta időöltés a művelt ember egy jele volt. Takuán valószínűleg maga is ismert néhány Nő-dalt, de valószínűleg Munenori kicsit túl gyakran mutatta be tudományát, legalábbis a pap szemében...

HEIHO KADENSO (AZ ÉLETET ADÓ KARD)

A CIPŐT ADÓ HÍD

1. Ez a cím, „A cipőt adó híd”, utalás egy történetre a „*Sih csz'*”-ben, a „Liu hercegének, Csang Liangnak nemesi ősei”-ben, amit Szszu-ma Cs'ien (i.e.145 – i.e.90) írt, a Han dinasztia idején, Kínában. A történet így hangzik:

Egyszer Csang Liang a Hszia-p'ei-i földhídnál sétálgatott kényelmesen. Egy rongyos ruhát viselő öregember jött arra, és lehajította a cipőjét. Aztán Csang Lianghoz fordult, és azt mondta neki: – Menj csak le oda fiacskám, és hozd vissza a cipőmet! Csang Liang megrökönyödött, és gondolt rá, hogy elnászpángolja az öregembert, de aztán a fickó kora iránti tiszteletből elnyomta érzéseit, lement a partra és visszahozta a cipőt. Az öregember akkor azt mondta: – Húzd föl a cipőt a lábamra! És hamar Csang Liang visszahozta a cipőt, hát letérdelt, hogy föladhassa. Az öregember meg, hogy kinyújtotta a lábát és visszakarta a cipőjét, csak nevetett és odébbállt. Csang Liang rendkívül meglepődött, és csak nézett utána.

Az öregember talán négyszáz lépést ment előre, aztán megfordult és visszatért. – Érdemes volna neked valamit megtanítani, fiacskám – mondta. – Gyere ide hozzám öt nap múltán, hajnalhasadtakor. Noha Csang Liang ezt igen különösnek találta, mégiscsak letérdelt, és beleegyezett.

Amikor Csang Liang öt nap elteltével hajnalban odament, az öregember már ott várta, és igencsak rossz kedvében volt. – Micsoda szégyen, hogy ígéretet teszel egy öregembernek, és aztán elkésel! – mondta. – Menj most el, és gyere vissza hajnalhasadtakor, megint öt nap elteltével!

Öt nappal később Csang Liang már akkor elindult, ahogy a kakasok kukorékolni kezdtek, de az öregember addigra már megérkezett és már megint mérges volt. – Mi ez a késlekedés! Menj haza! – És aztán: – Még egyszer: gyere hajnalban, öt nap elteltével!

Öt nappal később Csang Liang már éjfél előtt elindult. Egy kis idő elteltével az öregember megjelent, és vidáman mondta: – Na látod, így kell ennek lennie! – Elővett egy könyvet és azt mondta: – Ha ezt elolvasod, bizonyosan királyok tanítója leszel. Tíz év múltán jól élsz majd, és tizenhárom év múltán találkozunk majd újra, fiacskám. Az északi Cs'i tartományban, a Ku-cs'eng hegy lábánál, annál a sárga sziklánál leszek.

Nem is mondott többet, elment és nem is látták többet.

Amikor fölkelt a nap, Csang Liang megnézte a könyvet: Wang Lu Sang nagyherceg harcművészeti könyve volt az. Csang Liang nagy becsben tartotta a könyvet, állandóan forgatta, és az elméjébe véste.

Csang Liangból különlegesen jó taktikus lett, még Kao-cu, Kína császára is alkalmazta. Munenori valószínűleg Kamiizumi Isze no kami Hidecuna iránti tiszteletből utal erre a történetre a címben, a Sinkage-rjú alapítója felel talán meg az öregembernek, és apja iránti tiszteletből – Szekisuszai Munejosi harmincöt éves korában kapta a tanítást Kamiizumitól, és életének következő negyven évét pedig az iskola alapelveinek lefektetésének szentelte. Munenori úgy tűnik, Csang Liangként tisztelte apját, és sejtetni engedti: saját könyvét úgy szeretné látni, mint Wang Lu Sang herceg „Harcművészet”-éhez hasonló. – WSW.

2. Ez a buddhizmus „három tanítás”-ára utal: érzékelés, meditáció és bölcsesség. A harcművészetek esetében a „három tanítás” a szabadon mozgatható test három legfontosabb feltétele, így a fegyelmezett tanulás legfontosabb előfeltétele.
3. Ezek mind a testtartásra vonatkoznak.

Támadáskor vagy védekezéskor ezekről nem szabad elfeledkezni. Ha valaki kezdő, a helytelen testtartásból adódó feszültséget igyekszik korrigálni. Ez olyan, mintha egy új egyenlenséget próbálnánk kijavítani...

Ha ismered jól a testedet, a feszültséget ismerni olyan, mint magadat

ismerni. Ha csak arra gondolsz, ami előtted van, el fogsz majd feledkezni arról, hogy a testedet feszíted... A feszültség javítása első lépéső saját magad megismerésében.

– *Himonsu*

4. Ez erre a Zen-buddhista szólásra utal: „Folyamatosan átvágni a lét és a nemlét két nézetén”, meg a Pi Jen Lu, a tizenkettedik században összegyűjtött Zen koanok híres hatvanharmadik esetére, ahol egy Zen pap, buddhistákra nagyon nem jellemzően, teljes határozottsággal kettévág egy macskát. A többi négy cím is, azt mondják, ugyanabból a gyűjteményből való.
  5. Jagjú Micujosi „Cuki no só”-jában így utasítja az olvasót:

Ezt az ötöt tekintsd alapvető fontosságúnak egy állás megőrzésénél. Ezek képezik az „kivárás”-hoz szükséges szellemi hozzáállást.
  6. Azt mondják, ez az a kilenc technika, amit Kamiizumi Isze no Kami Hidecuna újraprendezett és a Sinkage-rjú számára adaptált. Az ő általa elsajátított gyakorlatokból kiválasztotta azt a kilencet, amelyik a legjobban fejezi ki a Sindo-rjú és a korabeli iskolák legmélyebb elveit.
  7. 1601 februárjában Szekisuszai egy képes tekercest adott barátjának, a Nőszínész Konparu Sicsiro Udzsikacunak, a tekerces leginkább kard-kézikönyv volt. A technikákat tengukkal – hosszú orrú, szárnyas, félig ember, félig szörnyeteg mitikus lényekkel ábrázolta, a tengukat mester-kardforgatónak tartották. Ez a rövid kézikönyv, a „Sinkage-rjú harcművészetek képes katalógusa”, a *Sinkage-rjú beiho e-mokuroku* (新陰流兵法絵目策録), az „öt állás”, a „kilenc lecke” és az azt követő „hat technika” ábrázolását tartalmazza. (A teljes kézikönyv megtalálható e kötet 121-145. oldalain.)
  8. Ezeket a Sinkage-rjú legeslegmélyebb alapelveinek tartják.
  9. A „kísérő vágás” és „csapongó vágás” legyőzhető a „páratlan kard”-dal. Ez pedig cserében legyőzhető az „életet adó kard”-dal. Az „életet adó kard”-ot legyőzi a „legfennső”, a „legfennső”-et legyőzi a „titkos tan”. A „titkos tan”-t legyőzi a „titkozatosság kardja”. Ez a legvégső. Azért nevezik a „titkozatosság kardja”-nak, mert azt mondják, ezen túl már nincs semmi sem. Ezen a ponton túl, a harcművészetek szellemi hozzáállása, azt mondják, már mind az „egy elme” legvégső állapotában van.
- *Muszasino*
10. Főhadiszállás. Nehéz függönyök zárnak le egy területet a csatamező közelében, ott a hadvezérek elkülönülve tudnak stratégiát tervezni.
  11. Idézet a *Han su*-ból (漢書), „A hajdanvolt Han-ok történeté”-ből, Pan-ku (i.sz. 32-92) gyűjteményéből
  12. Eddig a pontig a „hadicsel” szó *bakarigotó*ként (策) jelent meg, mint elgon-

dolás, terv, szándék, stratagéma. Maga a szó valószínűleg a *bakaru* (策る) gyökérjelentésén alapszik, ami „kiegyensúlyozni”, vagy „mérni”. Itt azonban Munenori a *bjori* (表裏) szót használja, amit változóan „kétszínűsködés”-ként, „tisztességtelenség”-ként, „félrevezetés”-ként definiálnak. Kínai írásjelekkel írva, a „belső”-t követi a „külső” jele, azt az érzést közvetíti, hogy a felszínen egyvalami dolog látszik, míg másvalami dolog jár az eszében. Munenori kijelenti, hogy ez a *bjori* a harcművészetek alapja. – WSW.

13. Jagjú Micujosi „Muszasinó”-jában feljegyezi, hogy a *dzsót* (序) a támadás előtti küzdelemnek írják le, a *ba* (佯) maga a támadás, és a *kjú* (急) a résztvevők válasz-csapása. A modern, angol nyelvű világban, a kendó gyakorlásakor ezeket a fogalmakat általában nem is fordítják le, ezt a tradíciót követjük majd itt is ezentúl. – WSW.
14. Hogy Munenori pontosan hogy is tanította ezt a három állást, nem tiszta, de a modern kendóban a következők: *dzsódan* – a kardot a homlokunk fölött tartjuk, készen arra, hogy lesújtson az ellenfél fejére, *csudan* – a kard kész arra, hogy az ellenfelünk torkába vagy mellébe döfhesünk vele, *gedan* – a kardot előre és lefelé megdöntve tartjuk. – WSW.
15. Mint a Nő-drámát kísérő zenében, amiben Munenori igencsak járatos volt. – WSW.
16. Mint tulajdonképpen Huang Sih-kung, a mesebeli öregember. – WSW.
17. ld. Az 1. sz. jegyzetet

A HALÁLT OSZTÓ KARD

1. A finom fegyverek a balsors eszközei
Úgy tűnik, minden dolgok utálják őket.
Ígyhát az út embere kerüli azokat...
A fegyverek a balsors eszközei,
és nem az Úriemberé.
Csak akkor használja, ha el nem kerülhető,
Inkább a nyugalmat és semlegességet helyezi előtérbe.
És nem ünnepe a győzedelmességet.
2. Takuán, „*Takuan sō*”-jában ezt a kínai írásjegyet, a *kacut* (活) *jomigaeruként* (蘇), azaz „feltámaszt”-ként, „újraéleszt”-ként értelmezi.
3. Az itt használt szó a *ho*, (法), amit esetenként „törvény”, „módszer”, „művészet” és „dharma” jelentéssel is lehet értelmezni. Ez a „harcművészet” szó két karakterének egyike is, – *heibo*, vagy *bjobo* (兵法) – és valószínűleg

ez a fogalom az, amire Munenori gondolt.

4. Összevetve a „nagy hadművészet”-tel, amit a hadvezérek a csatában alkalmaznak.
5. *Taiki taijō* (大機大用). A Zen-buddhista filozófiában használt kifejezés. Röviden azt jelenti, hogy az igazi Működés az igaz Elvből jelenik meg. Ez csak akkor mutatható meg, ha a gyakorlatot és az elvet már magunkévá tettük, és így az már átalakult vagy „eltűnt”.
6. A kifejezés itt: *sudzsi suriken no umu o miru* (手字種劍の有無お見る), azaz „belelátni a *sudzsi suriken* létébe és nem-létébe”.

A *sudzsi* arra utal, ahogy az ellenfeled kardját keresztvezve – *dzsu*, (十) – csapsz össze vele, mindegy, bárhogyan is támad; ez gyakorlat arra, hogy kertüld el, hogy megvágjanak. Azt tartják, hogy ha az ellenfeled kardját keresztben tudod megállítani, nem lesz képes megvágni téged. A *suriken* a kezének alsó fele, (technika); ha meglátod ezt az alsó felet, legyőzöd őt. – *Himonsu*

7. Más szavakkal: hogy a tanítványai tudják és továbbadják az igazi kardforgató-mesterséget, és nem fölhígítva azzal, hogy publikussá teszi.

Ismerni a „rejtett virág”-ot. Ha rejtett, virággá válik. Ha nem rejtett többé, talán sosem lesz belőle virág. Saját magadat ismerni, az az alapvető virág. Minden dolgokban, minden Úton, a dolgok titokban tartásának, csak az örökösödési vonalon továbbadásának oka, hogy a nagy tett ezen a titkon múlik.

A „háborúk Útján” használt módszer példa erre. Egy nagy hadvezér elgondolásai, tervei, váratlan megoldásai még egy erős hadsereget is legyőzhetnek. Ez azért van, mert a vesztes oldal megzavarodik a rendkívüli elvek láttán, és elpusztul, vagy nem?...

Minden dolgokban, minden Úton van elve a párbajban való győzelemnek. Ezért hát, örökösödési vonalunkon titokban tartunk néhány dolgot. – *Fusikaden*

8. A „Négy konfuciánus könyv” egyike. Az önműveléssel foglalkozik.
9. *Csicsi kakubucu* (致和格物). A „Nagy tanulás” bekezdése, melyben ez megjelenik, így hangzik: *jokuszei kiisa, szencsi kicsi, csicsi zai kakubucu* (欲誠其意者, 先致其和 致和任格物), azaz:

„Azok, kiknek akaratum őszinte, először tudásukat szélesítik ki. A tudás kiszélesítése az annak minden dolgokra való kiterjesztését jelenti.” Ez az egyik legnehezebb és leggyakrabban megvitattott sor a konfuciánus filozófiában, az elmúlt ezer évben minden tudós másképp értelmezte. Munenori itt maga is próbálkozik, „kiterjesztve” azt a harcművészetekre. Én általában megpró-

báltam Shimada értelmezését követni a fordítás során. – WSW.

10. Ahogy a kezdő nem tud semmit sem a testtartásáról, sem arról, hogyan tartsa a kardját, az elméje nem áll meg sehol sem. Ha valaki karddal sújt feléje, csak egyszerűen válaszol a támadásra, anélkül, hogy bármire is gondolna.

Aztán ahogy különböző dolgokat tanul és megtanítják, hogyan vegyen föl különböző állásokat, hogyan fogja meg a kardját, merre irányítsa a gondolatait, az elméje sok helyen áll majd meg. Most, ha le akar sújtani az ellenfelére, igencsak zavarban lesz. Később, ahogy telnek a napok és múlik az idő, a gyakorlata ahogy nő, már sem a testtartása, sem ahogy a kardot markolja, nem terheli a gondolatait. Az elméje olyan lesz megint, mint az elején, amikor még nem tudott semmit, pedig nincs már mit tanulnia.

Ebből látható az út, ahol a kezdet ugyanolyan, mint a vég...

– *Fudocsi sinmjóroku*

11. A sino-japánban ezt „ki”-nek ejtik. A szót magát sokféleképp lehet fordítani, többek között szellem, elme, lélek és szándék jelentéssel, de a Munenori által használt jelentés legközelebb ahhoz áll, ahogyan mi ma, a kung fu és az aikido hatására a *ki/csi*-t értelmezzük. Az olvasónak azért nem árt, ha tisztában van a többi, akár csak árnyalatban eltérő jelentésével is. – WSW.

12. A megtévesztés el van rejtve, az elme az, ami mást fogad el.

– *Cuki no so*

13. Alapvető, hogy a hamis igazgá váljék.

– *Cuki no so*

14. Szanszkritül *upaya*. A Buddha felmérte, hogy a Dharmát nem lehet csak egy magyarázaton át megérteni, mert az emberek különböző képességűek. Így aztán különböző „hatékony módszereket” talált ki, és átmeneti igazságokat fejtett ki, hogy mindenki megérthesse. Az igazság minden szintje mégis úgy lett kidolgozva, hogy a hallgatókat a legmélyebb igazsághoz vezesse. – WSW.

15. Nem-kard, *muto* (無刀). A technikát, ahol csupasz kézzel kell megragadni az ellenfél lesújtó kardját, Munenori apja, Szekisuszai tökéletesítette. – WSW.

16. „A lehetőség megragadása”. *Kizen* (機前). A teljes Zen kifejezés: *Ki imada basszezarui izen* (機未発以前), ami Munenori számára megközelítőleg ezt jelentette: „Te kezdeményezz már, még mielőtt az ellenfeled terve kialakulhatott vagy mozdulhatott volna. Ez majd megtöri az ő lelkét, a tervedet meg gyümölcsözővé teszi.” A *ki* kínai írásjele (機), – figyelj meg a különbséget e között, és a 11. pontban szereplő *ki* között – a kínai és Zen filozófusok számára sokféle dolgot jelent, alapjelentései szélesesen változók, a „mozgó erő”-től a „lehetőség”-ig. Munenori úgy néz ki, mindkét jelentését

alkalmazza, a szövegkörnyezettől függően. Az olvasóknak újból csak tanácsoljuk, legyenek tisztában mindkét jelentéssel.

17. „A Zen mozgó ereje”, *zenki* (禅機).
18. Az embernek jól meg kell figyelnie és ismernie kell (az ellenfele) szavait, arcszínét, megjelenését, ügyeit, viselkedését és szokásait.
– *Cuki no so*
19. Hogy felülmúlhasd a meghatározó első csapást, engedelmeskedj a legelső gondolatodnak, bármi is legyen az. Ezt hívják „győzelemnek az első csapás első csapásával” (vagy a kezdő kezdeményezésnek).
– *Cuki no so*
20. Az ellenfél kézmozdulatainak megfigyelése, ahogy az a kardja markolatához kap.
21. A könyökök nyújtásának és hajlításának rendszerét megfigyelni. Ezt a fajta tekintet-rögzítést akkor alkalmazzuk, ha az ellenfél dzsodan pozíciót vett föl. A jobb könyököt „csúcs”-nak, a balt „völgy”-nek nevezzük.
22. A tekintet rögzítése a vállak csúcsa és a mellkas között. Akkor használjuk, ha az ellenfél „két csillag”-a és a „csúcs és a völgy” nem látható.
23. Ez arra használatos, hogy elkerüljük az ellenfél támadásának közvetlen erejét.
24. Úgy néz ki, ez egy módszer arra, hogy visszafogjuk a támadásunkat, miközben ránk támadnak. A „gyöngyfa” (*Melia azederach*) jelentése ugyan homályos, de talán utalás a „gyöngyfa táblá”-ra, *szendan no itara* (梅檀の极, egy falemezre, ami a vállakról lóg a mellkasra, védve a fűzőket, melyek a mellvértet kötik össze a hátvérrel).
25. Ezeknek a fogalmaknak – *cuke*, *kake* és *narai* – csak megközelítő fordítása lehetséges. Az eredeti szövegben Munenori *kana* írásjegyeket használt a kínai írásjelek helyett, a szavaknak pedig nagyon sokféle jelentése lehet. És hogy a helyzet még kevésbé legyen világos, Munenori nem is magyaráz többet az ezt követő általános leírásnál. Az olvasónak észben kell tartania, hogy a *Heiho kadensu* csak egy emlékeztető, ami a tanulónak összefoglalja, amit tanárától a leckék alatt megtanult. – WSW.
26. A fordulópontot az ellenfél elméjében – döntsön az előrehaladásról, meghátrálásról, fordulásról - „változás”-nak, *irónak* (szó szerint „szín”, 色) nevezzük. Fontos, hogy alkalmazkodj ehhez a változáshoz... Saját erőfeszítéseid árán nem érheted el a változást követő gyakorlottság szintjét. Az ellenfeledre kell hagynod a dolgot.
– *Himonsu*
27. A „két csillag” mozgását „változás”-nak nevezzük.
– *Cuki no so*

28. „A tekintettel való bánás”, *futacumecukai* (二目遣い), a Nő-drámajátzásban használatos kifejezés.
29. *Csugan* (偷眼). Görbe szemmel nézni, úgy tenni, mintha nem néznék, lopva odapillantani.
30. Japánul *atebjosi* (当拍子), *cukebjosi* (付拍子) és *koebjosi* (越拍子). Szekisuszai említi ezeket a Nő-színész Konparu Sicsiro Udzsikacunak a „Sinkage-rjú harcművészetek képes katalógus”-ában. (lásd még a „Cipőt adó híd” 7. megjegyzését.)
31. Igencsak kívánatos, hogy az elme, a mozdulat és a támadás egy időben jöjjenek össze. – *Himonsu*
32. A „nem-ütem” az megfigyelés a vágás alatt, megfigyelés a támadás alatt, és minden esetben a megfigyelés megfigyelése. Olyan cselekedet ez, amelyet azért teszek, hogy az ellenfél elméjét szétszórjam. – *Muszasino*
33. Ha kiabálsz és széles mozdulatokkal forgatod a kardodat támadás közben, azt nevezik „széles ritmus”-nak... A „széles ritmus” a támadás szíve. Alakíts nagyot, de az elméd legyen könnyed. – *Cuki no so*
34. Sebesség a tekintet rögzítését követően – ezt nevezik „rövid ritmus”-nak. Akkor használatos, ha az ellenfeled apró vágásokkal támad és nem tudod fölvenni a ritmusát... A „rövid ritmus” gyors és aprólékos elme. – *Cuki no so*
35. Egy azonnali ellentámadás ahogy az ellenfél támad.
36. Legyőzni az ellenfelet úgy, hogy belépsz három hüvelyknyire a két kard összeérő hegyei mögé.
37. Közelhúzódni az ellenfél testéhez.
38. Ellenőrizni a távolságot a könyökök között, mikor az ellenfél kardját *dzsódanban* tartja.
39. A távolság a jobb és a bal kéz között, ahogy azok a kardot markolják. (Visszaütalás a „Cipőt adó híd” c. fejezetre.)
40. A távolság az ellenfelek elöl lévő lábai között.
41. Atyám azt mondta, a győzelem legmagasabb foka ez, és a harcművészetek alapja. Az a sok gyakorlás mind e pont elérésére van. Ha eléred ezt a pontot, minden egyes gyakorlat nem létezik már többé... Ha elmédet az ellenfeledbe helyezed, az, ki elsőnek formál gondolatot, az fog győzni... Ne gondolkodj a léten vagy a nem-léten. Egyszerűen az, kié az első gyors gondolat, az fog győzni a „kezdemenyezés kezdemenyezése”-vel... Az elme minden gondolatok alapja, így hát az elme a kezdeti. Az elme az elsődleges. A legeslegelső gondolat a kezdet. Ez hát a

kezdemenyezés kezdemenyezése. Ez az alap. A legeslegelső gondolat minden tettek alapja. – *Cuki no so*

42. Nézz gondosan a „tekintet befolyásolásá”-val, az ellenfelednek biztosan van kedvenc helye. Ūzd ki egyenesen e kedvelt helyrő, késztesd támadásra és győzd le. – *Cuki no so*

43. A körülményektől függetlenül mindig megőrizni a figyelmet. Teljesen nemtörődőmség-nélkülinek lenni.

Mindegy, hogy legyőződ az ellenfeled, elvéted a célt, vagy épp felkészülsz, mindegy hogy hátrálsz épp vagy támadsz... mindig maradj figyelmes és ne engedd, hogy nemtörődőmség vezérelje tekintetedet. Ez az elsődleges fontosságú. – *Cuki no so*

44. A másfél lábat a vállcsúcsok közti távolság határának tartják. Ez valószínűleg egy, az ellenfél fejére támadó technika, ha a fő vágást elvétted.

A bal és jobb vállad közti távolság természetesen másfél láb. Ha a kardod elvétí a test e területét, támadj az ellenfeled nyakára a rövid kardoddal. – *Cuki no so*

45. Ebben a gyakorlatban szigorúan megbékítéd az elmédet, miközben három lábnyira megközelítéd az ellenfeled. Olyannak kell lennie elméd állapotának, hogy meghalld a szél finom szavát vagy a folyó folyását. – *Cuki no so*

Ha támadásod faragatlan, bizonyosan legyőzöttetsz.

Szertefűjt virágok

Hullanak mohára

S nincs hangjuk.

A hulló szirmokat

Hallani

A hegyek mélyén is.

– *Himonsu*

46. A harcművészetek Útja a megtévesztés. *Hei wa kido nari* (兵者詭道也) – *Szun Cu, I.8.*

47. A harcművészetek nem úgy működnek, hogy az ellenfelem nem jelenik meg; azon alapulnak, hogy én várok rá. Nem azon alapulnak, hogy az ellenfelem majd nem támad; azon alapulnak, hogy én megtámadhatatlan vagyok.

– *Szun Cu, VIII.11.*

48. Azaz a kardod.

49. Az *U*(有), mint a *mu*(無), azaz a „nem-lét” ellentéte. Itt úgy tűnik, az ellenfél szemének figyelését jelenti.

A belépő a győzelemhez, minden cselekedet, az elme és a harmónia – ezeket nevezzük „Lét”-nek. A „Lét”-ben nem állsz meg támadás közben, nem maradsz egy helyben, nem lazítasz... Ez az egyik jelentősége a „Lét”-nek. Mindenben – legyen az támadás, visszavonulás, előrehaladás, kitérés – ez a harcművészetek alapja. – *Himonsu*

50. Éleszd föl az elme legmélyebb pontját is – odafönt a „kiváráás” pihen, lent a „támadás” szellemi állapota, mely nem látható. Ez elsődleges fontosságú – *Himonsu*
51. A két szint a *sodzszu* (初重) és a *godzszu* (後重). Utalás ez arra a két szintre, melyen keresztül dolgozzák át magukat a tanítványok a Zen-buddhista képzésben a koanokon. A koanok e két szintjén belül még hat további osztály van.
52. Noha jól tudod már mind az összes gyakorlatot, nem tudod használni őket addig, míg ki nem űzted a visszavonulás, a hátrálás, közömbösség és féltékenység négyes hajlamát. Kezeld ezt a négyet úgy, mint erős ellen-séget, mert azt mondják, nincs e négynél erősebb ellenfél. – *Himonsu*
53. *Sonen munen, socsaku mucsaku* (涉念無念, 涉着無着). Még egy Zen kifejezés. Munenori az ilyesfajta szókészletét barátjától, Takuántól tanulhatta.
- Egy egyszem gondolat megjelenése, ragaszkodás valamihez – ez mindkettő betegség. A „nem-elme” elméje akkor jelenik meg, ha elűződ a kötődést. Ez az abszolút végső. – *Cuki no so*
54. *Nen ni wataru* (念に渉る). Szó szerint: átkelni egy gondolaton. – WSW.
55. *Munen* (無念), a nem-gondolat. – SW.
56. Szó szerint: „ő válaszolt, mondván:... ” Így ki lehet ez az „ő”, nincs a szövegben megjelölve, de e szakaszokban használt fogalmak egyértelműen Takuánra utalnak.
57. A *csaku* (着) szó többféle fordítási lehetőséget kínál. Én a „kötődés”-t és „rögzítés”-t is használtam erre a fogalomra, ahogy éppen az adott szöveg kívánta. A buddhisták általában a *csaku* három szintjét veszik figyelembe: a kötődést tárgyakkhoz, gondolatokhoz (ideértve az „önmagunk” fogalmát is), és a Nirvánához. – WSW.
58. Utalás ez a *Wumenkwan* – japánul *Mumonkan* (無門関) – a tizenharmadik századi, kínai Zen koanok gyűjteményének tizenkilencedik esetére. Ez a művet – és főképp ez az esetet – úgy látszik, jól ismerték Munenori idejének kardforgató mesterei, hatása érezhető Munenori nagy kortársának, Mijamoto Muszasinak „Öt gyűrű könyvé”-ben is. Az eset annyira jellemző a Zen és a kardforgatás kapcsolatára, hogy érdemes itt teljes egészében idézni:

Nansent kérdezte Dzsozu: - Mi az Út? Nansen mondta: - A hétköznapi elméd az Út. Dzsozu mondta: - Meg tudod-e keresni, vagy sem? - és Nansen válaszolt: - Ahogy keresni kezded, elmegy. Dzsozu kérdezte aztán: - Ha nem tudod megkeresni, hogy tudod majd, hogy az az Út? És Nansen mondta: - Az Út nem tudható vagy nem-tudható. A tudás zűrzavar, a nem-tudás vaknak lenni. Ha majd tényleg elérkezel az igazi úthoz, olyan lesz az majd, mint egy nagy űr vagy hatalmas üresség. Hogy erőltetheted erre rá az igent vagy a nemet?

A mondást a *Csing-te cs'uan-teng Lu* – japánul *Keitoku dentoroku* (景德伝燈録) – 28-ik fejezetében is idézik, ebben a több mint hatszáz Zen-mester életét és tetteit megőrkítő, 1004-es gyűjteményben.

Az Út nem használ gyakorlatot. Nincsenek pöttyei és foltjai. És az hogy lehet, hogy nincsenek pöttyök és foltok? Hát így: ha elméd az életen és halálon jár, ha azt tervezed, csinálsz valamit, az mind csak pötty és folt. Ha egyenesen akarsz megközelíteni az Utat, akkor a mindennapi elméd az Út. Amit mindennapi elmének nevezünk, nem csinál semmit, nem különbözteti meg a pluszt vagy a mínuszt, nem fog és nem hajít el, nem talál semmit hétköznapiinak vagy különlegesnek, nem néz se földit, se égit. – WSW.

59. A „korrekt elme” úgy jelenik meg, hogy szétterjeszti az elmét a testben. Nem elfogultabb egy hellyel szemben sem. Ha az elme az egyik hellyel szemben elfogultabb, máshol meg hiányzik, az az „egyoldalú elme”. Az egyoldalúság megvetendő. – *Fudocsi sinmjóroku*
60. P'ang Yun, vagyis P'ang Csu-sih (740-808) Sih-t'ou és Ma-cu Dharma követője. Saját magához hasonlóan okos lányával járta Kínát, híres Zen-mestereket látogatott meg, „Zen-beszélgetések”-re készítette őket. Mondásait a *P'ang Csu-sih yu lu* – japánul *Ho sikjó rongo* – címmel örökítették meg. – WSW.
61. A nem-elme az ugyanaz, mint az „igaz elme”. Egyik sem merevedik meg, vagy kötődik egy helyhez. „Nem-elmé”-nek nevezzük, ha nem különböztet meg, ha nem gondolkodik, csak vándorol az egész testben, és kiterjeszti arra magát.
- A nem-elme sehol sem lakik. Nem olyan, mint a fa vagy a kő. Ha nincsen megálló-helye, nem-elmének nevezzük. Ha megáll, már van valami az elmében. Ha nincsen az elmében semmi, azt nevezzük a nem-elme elméjének. Nevezik ezt „nem-elme/nem-gondolat”-nak is.
- Amikor ez a nem-elme jól kifejlődött, az elme nem áll már meg egy dolognál, de nem is hiányzik neki semmi. Olyan, mint a túlcorduló víz, önmagában létezik. Pontosan akkor jelenik meg, ha itt a szükség ideje.
- *Fudocsi sinmjóroku*

62. A Zen szekta szerint.
63. Csung-feng (1263-1323). Ő az a Zen pap, aki megtérítette a Yuan-kori uralkodót, Ying-csungot.
64. Menciusztól, a nagy, i.sz. negyedik századi konfuciánus írótól:

Ez Menciusz egy mondása. Azt jelenti, hogy meg kell keresned az eltévelygett elmét és visszatérítened önmagába. Ha egy kutya, macska vagy kakas megszökne és elcsavarogna, keresnéd, és visszahoznád a házba. Ugyanúgy hát, mikor az elme, a test gazdája gonosz ösvényre téved, miért nem megyünk utána és hozzuk vissza magunknak?

– *Fudocsi sinmjóroku*

65. De ott van még Sao K'ang Csieh mondása is, ami így hangzik: „Alapvető fontosságú szabadon eresztetni az elmét.” És ez egészen mást jelent. Az általános vonulat az, ha az elme le van kötve, kifárad, és mint a macska (ha pórázon tartják) nem lesz képes úgy működni, ahogy kellene... Engedd csak el, fusson, amerre jónak látja. – *Fudocsi sinmjóroku*
66. A konfuciánizmusban ez a szó, a *kei* (敬) több különböző jelentéssel bír, függ ez a szövegkörnyezettől, és attól a kortól, amikor használták. További alapjelentései a „tisztelet” és a „komolyság”.

A „hódolat” szó jelentése az: kordában tartod az elmédet, és nem küldöd el valamerre, azt gondolva, ha valaki elereszti, zavarodott lesz. Ezen a szinten megjelenik az „elme szorosan fogása” és egy jottányi nemtörődömség se megengedett. – *Fudocsi sinmjóroku*

67. *Issin furan* (一心不乱). „Egy elme” – zavarodottság nélkül”. – WSW.
68. Fudó Mjó-ó (szanszkritul Akalanta), a „mozdíthatatlan bölcsesség fényesség-királya”, a központi kozmikus Buddha, Vairokana manifesztációja és Takuán *Fudocsi Sinmjóroku*jának, a „Mozdíthatatlan bölcsesség titokzatos feljegyzése” c. művének központi alakja. – WSW.
69. Tetteket, szavakat és gondolatokat képvisel.
70. Ez az utolsó bekezdés az ezoterikus buddhizmusra utal. Ebben a gyakorlatban a test szimbólum lesz, mudra, a száj a misztikus hangot adja ki, a mantrát, az elme elmélyed a meditációban.
71. A buddhizmusban ott a hódolat mentalitása. Ha a harangot, melyet „a hódolat harangja”-nak neveznek, háromszor megszólaltatják, összetesszük a kezünket és meghajlunk. A tiszteletadásnak ez a mozdulata, ahol az ember legelőször is Buddha nevét mondja ki, olyan, mint az „egy cél, meg nem zavart elme” vagy az „egy elme zavarodottság nélkül”.

– *Fudocsi sinmjóroku*

72. Csung-feng azt is mondta: „Ne tervezz visszavonulást.” Ez olyan elmét jelent, ami meg nem változtatható. – *Fudocsi sinmjóroku*
73. Takuán.

AZ ÉLETET ADÓ KARD

1. (a Sinkage-rjúban) Ha a kard egy helyzetben van, mindig „halált osztó kard”-nak, *szacunintónak* (殺人刀) nevezik. Ha nincsen egy helyzetben, akkor „életet adó kard”-nak, *kacudzsinkennek* (活人劍) hívják. Sőt, a helyzetben lévő kard mindig levágja az ellenfelet, és eltávolítja azt, amikor pedig nincs helyzetben, életet ad az ellenfélnek és így „életet adó kard”-nak nevezik.
2. *Sudzsi suriken* (手字種利劍). Ez a fogalom valamelyest homályos, de ahogy látjuk majd, az ellenfél egy pontjáról van szó, ahova a tekintetedet rögzíted, hogy megbíráldhasd tetteit és terveit. A *sudzsi* utalhat az ellenfél felsőtestének arra a pontjára, ahol a ruhája nyaka összeér. Ahogy Munenori magyarázza, a *suriken* (種利劍), homonímája (azonos kiejtés, más írásjelekkel megjelenítve) a *surikennek* (手裏見), az ellenfél technikája mögé tekintésnek. Egyiket sem szabad azonban összetéveszteni a *surikennel*, (手裏劍), a hajításra szolgáló törrel vagy dobócsillaggal.

Ez a megfigyelés módja. Ha a tekintetedet egy mozdulatlan pontra szögezed és jól megjegyzed azt, látni fogod a *suriken* mozgását. Ha a „nemlétező”-re figyelsz, jól fogod látni a létezőt is. – *Cuki no so*

3. Lásd Mijamoto Muszasi „Öt gyűrű könyvé”-nek ötödik fejezetét.
4. Általában *Tao te king*nek nevezik. A negyedik vagy ötödik században íródott.
5. A *Tao te king* első fejezetéből:

Az a tao, ami meghatározható, nem a Változatlan Tao,

A név ami megnevezhető, nem a Változatlan Név.

A névtelen az Ég és Föld kezdete,

A megnevezett a tízezer dolgok anyja.

Így, ha Nem-Létet akarsz a Változatlanban,

Nézd a csodáit,

Ha Létet akarsz a Változatlanban,

Nézd, mi van körülötted.

6. Az ellenfél magassága és az én magasságom: úgy kell mérni ezeket, mint a „Három láb leckéjé”-t. – *Cuki no so*
- A „Hold a vízen” az ellenfeled árnyékának mozgását jelenti. Ha a magas-

ságával egyenlő távolságot tartasz tőle, nem lesz képes levágni téged, bárhogyan is támad. – *Himonsu*

7. Az atyám szerint ezt *nakazumínak* (中墨) hívják. Ez az a hely, ahol a kardodat tartod, a köldököd körüli, öt-hat hüvelyknyi terület. A *sudzsi surikent*, a „hold a vízen”-t és a „titokzatos kard”-ot mind az emberi testhez kell méretezni. Ezek a harcművészetek szülei.
8. Noha különböző írásjelekkel írják, a „kard”-ot (劍) és a „nézni”-t (見) is *ken*-nek ejtik a kínai gyökereket használó japán nyelvben.
9. A *sin* (神) és a *mjó* (妨) az a két írásjel, melyből a „titokzatos kard” titokzatos szava áll. Hétköznapi használatban a *sin* isteneket jelent, istenit, vagy néha elmét vagy lelket. A *mjó* furcsát, misztikust, finomat vagy elbűvölőt.
10. Munenori itt megint valamiféle „szóviccet” alkalmaz, hogy sugalmazza, a szavak jelentésének mennyi rétege lehet. Mind a 神 (istenek, isteni), mind a 心 (szív/elme) írásjelét *sin*-nek ejtik. Takuán feljegyzti:

Ez a *sin* a testben lakozik, és annak gazdája. Meg lehet különböztetni „karakter”-ként, vagy „elme”-ként, de noha ez a kettő egy kicsit különböző, a lényegük ugyanaz. Minden ember testében lakozik *sin*.

11. Abban az értelemben, hogy inkább tudatos, mint tudatalatti.
12. Amikor fogod a kardodat, és le akarsz vele sújtani, ha győzni akarsz, ha küzdeni akarsz – ezek a gondolatok mind csak fecsérelik az elmédet, gyökerük a betegségben van. Ezek mind csak összekeverik a tetteidet az egóddal. – *Himonsu*
13. A tekintetedet azon a helyen rögzíteni, ahol a pillantásod először megáll. Legyőzni az ellenfeledet úgy, hogy a pillantásodat sosem változtatod meg közben. – *Himonsu*
14. Az jó, ha le tudod csöndesíteni magad, mielőtt a „hold a vízen”-t alkalmaznád. Miután belépsz arra a területre, jobb, ha fölveszed a ritmust. A lábunk könnyed és gyors legyen, az elméd ne legyen görcsös. – *Himonsu*
15. Egyenesen szembeállni az ellenféllel: a „középső testtartás”.
16. Minden ügyek és mind a tízezer dolog: a maga az „egy Elv”. Mert Elv van az „egy”-ben, létezik hát az „Egy Elv”. – *Cuki no so*
17. Atyám azt mondta, nem szabad egy lábnál messzebb menned, ha kinyújtod, vagy visszahúzod a kardodat, és nem szabad egy lábnyínnál nagyobb távolságnak lennie a kezeid, mik a kardot markolják, s céloznak veled, meg a „titokzatos kard”-od között. A kardod hegye nem szabad, hogy egy lábnál jobban kilógjon. Tartsd ezt mindig alapvetőnek,

ha támadsz, ha visszafogod magad, és újra támadsz ebben az egylábnyi távolságban. – *Cuki no so*

18. Ez a két írásjel a fordítót az árnyalatnyi jelentéskülönbségek érdekes problémájával ajándékozza meg. A „bepillantás”, *kan* (觀) írásjele jelent még „nézni”-t, „elmélkedni”-t, „megfigyelni”-t is. A Mahajána buddhisták, főképp a Zen szekta tagjai ezt az írásjelet olyan kombinációkban használják, mint a *kansin* (觀心), ami azt jelenti: meditálni, és átlátni, mi valójában az elme. Ez igazi „bepillantás”, fogalommentes és szavakon túli. A másik írásjel, a *ken* (見), itt most „megfigyelés”-ként lett fordítva, szemgolyót ábrázol lábakkal, jelezve aktív látás vagy nézés folyik, tehát megfigyelés. – WSW.
19. A *kan* (觀) hallgatás az elmével. Úgy látsz, ha becsukod a szemed, és belülré nézel. A *kamban* nincsen semmi mozgás. Mozgás csak akkor jelenik meg, ha a feltételeit az ellenfeled szabja... Nincs sem mozgás, sem kettősség a *kamban*, ez a szándék igazi alapja. Ez elme az, ami igazán látja az alapokat. Az elmének nem szabad sehol sem megállnia. Ha megáll, az nem a „*kam*” állapot... A *ken* (見) az látás a jelenben. Valamit először a szemeddel pillantasz meg, aztán végigszánguld a tudatodon és elérkezik az elmédbe. A szemmel való látásban nincs se tett, se alkotókészség. Csak kívülről belülré áthalad. – *Muszasino*
20. „Keresztüllátni saját gondolataidon” – japánul *kannen* (觀念). – WSW.
21. Párbaj alatt vannak olyan helyek, ahol támadsz, és vannak olyanok, ahol nem. Ez a „hold a vízen”. Csak azokon a helyeken támadsz, amik a „hold a vízen”-be tartoznak. Játssz csak az ellenfeleddel, olyan helyekről, amik kívül vannak a „hold a vízen”-en, és meglátod, mit forgat az elméjében. – *Sinkage-rjú heibo kokoromocsi*
22. Ez a helyek megkülönböztetésének mentális állapota... Alapvető fontosságú, hogy ezt jól tartsd mindig elméd legmélyén. – *Cuki no so*
23. Noha sokféle módja van a kard forgatásának, ezek mind egy helyről vezéreltetnek: ez a hely a „titokzatos kard”. – *Sinkage-rjú heibo kokoromocsi*
24. Az ellenfél *gedan* vagy *csudan* állást vesz föl, és széles mozdulattal a feje fölé emeli a kardját, hogy lesújtson. Engedd, hogy a kardod ugyanolyan módon kövesse, és győzd le őt. Jó, ha az elméd olyan állapotban van, hogy tested követhesse ezt a mozdulatot. – *Himonsu*
25. A Három Szint: az elme, a szem, és a test meg a végtagok.
26. Munenori itt direkt nem használ kínai írásjeleket, hogy ne kösse meg az *ucuru* szó jelentését, ami jelenhet „mozgás”-t (ebben az esetben így írják: 移る) vagy „tükrözés”-t (ennek a *kandzsi* írásjele: 映る). Így a japán olvasó el-

méje szabadon vándorolhat a két jelentés között, vagy olyan sokrétegűként értékelheti a szöveg értelmezését, mint amilyenek szánták. – WSW.

27. Hirtelen támadni, anélkül, hogy előbb fölvenné a „hold a vízen” helyzetét, az nem is támadás. Fogadnod kellene az ellenfeledet, a „titokzatos kard”-ba lépned, és a „kivárás” állásából támadnod... Ha hirtelen támadsz, túl messzire hajszoznak majd, azonnal sajnálni fogod, úgy vesztesz.
– *Heibo szesszo kokoromocsi*

28. Nem szabad megállítanod az elmédet ahogy egymás után lecsapsz és újra lecsapsz a kardoddal, hanem vissza kell térítened, és a tökéletes tudatosságra kell használnod. Ez a szellemi hozzáállás az elme és a támadó mozdulat különválasztása.
– *Cuki no so*

29. Van egy olyan dolog, az a rés, ahová már egy szem hajszálat sem tudsz berakni. Beszélhetünk erről a te harcművészeted fogalmai szerint. Ez a „rés” akkor keletkezik, ha két dolog összeér, és egy hajszálnyt sem lehet már közéjük préselni. Ha összecsapod a tenyeredet, és ugyanabban a pillanatban kiáltasz is egyet, a távolság a taps és a kiáltás között nincs egy hajszálnyi rés sem. Nem olyan dolog ez, hogy tapsolsz egyet, a kiáltásra gondolsz, aztán úgy is teszel. Összecsapod a tenyered, és ugyanabban a pillanatban hangot adsz ki.

Ugyanígy, ha az elméd megáll a kardnál, mellyel ellenfeled rád készül süjtani, lesz majd időkülönbség, és így a saját mozdulatod hiábavaló lesz. De ha a rés az ellenfél lecsapó kardja és a te mozdulatod között keskenyebb, mint egy hajszál, az ellenfeled kardja a tied lesz.

– *Fudocsi sinmjöroku*

30. Elérkezni az „egy elme” szellemi állapotába, kiüzve az eddig tanult technikáknak még a gondolatát is.

A rengeteg gyakorlatra gondolni is betegség, ki kell üznöd mindet és elérned az „egy elme” szellemi állapotát. Az „egy kiüzés” az igazság birodalma.

– *Cuki no so*

31. Gyakorlat: átlátni az ellenfeled első mozdulatának szellemi állapotát.

– WSW.

32. *Bosin* (一心). A *bo*, amit *szaszagerunak* is ki lehet olvasni, azt jelenti: valamit két kézzel fölemelni, mintha áldozatot kínálnál föl, vagy fölszentelnél valamit.

Az atyám azt mondta, hogy az „egy kiüzés”-ben az „üresség-ritmus” gyorsabb, mint a tekinteted rögzítése, és hogy a „szorosan fogott elme” gyorsabb, mint az „Üresség”.

– *Cuki no so*

– WSW.

33. A buddhizmusban mi irtózunk ettől a megállástól és hogy az elme egy vagy más dolognál leragad. Ezt a megállást „szenvedés”-nek nevezzük. Olyan ez, mint mikor egy labda utazik a gyors folyó hátán: tiszteljük az elmét, amely ugyanígy mozog, és egy pillanatra sem áll meg egy helyen sem. – *Fudocsi sinmjóroku*
34. Ha a vágás gondolata előáll, természetesen fogod megragadni a kardod markolatát. És ahogy így teszel, a könnyököd megfeszül. Figyeld meg ezt a feszülést. Még mielőtt összpontosítanál, ha nem teszel erőfeszítéseket, hogy meglásd a láthatatlan helyet, nem látod majd az ellenfeled elméjét. – *Cuki no so*
35. „A pont, ami aztán vagy mozdul, vagy nem” az az elme, amely azt a helyet figyeli meg, ahonnan az (ellenfél) gondolatai kiáramolnak. Alapvető fontosságú, hogy ezt az „üresség”-ből figyeld meg. Az elmét használva látható lesz ez, mégmielőtt láthatóvá válik. – *Cuki no so*
36. *Koku* (虚空). Üres tér. – WSW.
37. *Sinku* (眞空). Igaz Üresség. A most Üressége, az Űr. – WSW.
38. *Sinku* (心空). Az elme üressége. És ez is egy szóvicc talán, ami az egymást átfedő jelentésekre utal. Az „igaz üresség”-nek (眞空) ugyanez a kiejtése, *sinku*. – WSW.
39. Ha nincs valakinek ilyen taktikája, a végén összezavarodik és elkeveredik, a saját pengéjét rongálja meg, vagy a saját kezén ejt sebet, és leleményesség híján lesz. Az ilyet az ember nem benyomások vagy tudás alapján érzi meg. Nem adatik át ez szavakban vagy beszédben, nem tanulhatod meg tanokból. Ez az utasításokon túlnyúló különleges átadás törvénye. – *Taikai*
40. Az „Igaz Elme” az az elme, amely nem ragad meg egy helyen sem. Ez az az elme, mely átnyújtózik az egész testeden és lényeden. – *Fudocsi sinmjóroku*
41. Nohát, a tökéletes ember használja a kardját, de nem öl meg másokat. Használja a kardját, és életet ad másoknak. Ha szükség van ölni, öl. Ha szükség van életet adni, életet ad. Ha öl, azt teljes összpontosítással teszi. Ha életet kell adni, teljes összpontosítással ad életet. – *Taikai*
42. Ez a vers a *Fudocsi sinmjóroku* zárórésében jelenik meg.
43. Munenori szövegmagyarázatát egy kicsit megváltoztattuk, hogy a vers simábban legyen fordítható. A vers eredetileg így hangzik:

*kokoro koszo, kokoro majowaszu, kokoro nare, kokoro ni kokoro,
kokoro juruszuna*

(心こそ/心まよはす/心なれ/心に心/心ゆるすな) – WSW.

44. „Mi volt a te eredeti arcod, mielőtt még apád s anyád megszületett?” Ez egy jól ismert Zen koan. A Zen koanok paradox kérdések vagy rejtvények, tanítók teszik föl tanítványaiknak, hogy segítsék őket elérni a megvilágosodást.

Nohát, az Igaz Önmagad az, ami már létezett, mielőtt az Ég és a Föld szétvált volna, mielőtt apád s anyád megszületett volna. Ez az „Önmaga” bennem van, benne van a madarakban és állatokban, a füvekben és a fákbán, mindenben. Pontosan ez az, amit Buddha-természetnek nevezünk.

– *Taikai*

– WSW.

45. Az úgynevezett „Róka-Zen”. Olyan emberek, kik maguk eléggé okosan beszélnek ahhoz, hogy másokat meggyőzzenek, sőt talán még önnön magukat is sikerült meggyőzniük.

46. Mikor fiatal voltam, a vérem még nem állapodott meg.

– *Confuciusz Analektikája*

47. A megtévesztett elme elgondolkodik valamin, és megmerevedik egy helyen. Amikor az „eredendő elme” merevedik meg és ül meg egy helyen, azzá változik, amit megtévesztett elmének nevezünk. Ha az „eredendő elme” elvész, az olyan, mintha innen-onnan hiányozna a funkció. Így hát nagyon fontos nem elveszíteni...

– *Fudocsi Sinmjóroku*

48. Ezzel a két fogalommal, a „nagy lehetőség”-gel, *daiki* (大機), és a „nagy tett”-tel, *daiju* (大用) gyakorta találkozhatunk a kínai filozófiában és a buddhista gondolkodásban, a jelentésük ugyan változik az eltelt idő, az író és iskolája függvényében. Néhány író le sem fordítja őket, hagyja, hogy az olvasó következtessen ki a szövegkörnyezetből. Ez a fordítás, amennyire csak lehet, próbálja megközelíteni azt az értelmezést, amit Munenori írása és a vele összefüggő egyéb írásművek sugallnak, de az olvasót kérjük, tartsa nyitva az elméjét.

A Zenben van egy kifejezés, a „tett olyan gyorsan követi a lehetőséget, mint a szél”, azaz *daiki daiju hajaki koto kaze no gotosi* (大機大用疾如風). A *daiki ki*-je az elme belső működésére utal, a *daiju „ju”*-ja pedig azokra a tettekre, melyekben ezek a belső működések nyilvánulnak meg. – WSW.

49. Az „anyag” itt 躰 vagy 体, mindkettő kiejtése *tai*. Ez az alap-írásjele a „mindenek”-nek. – WSW.

50. Az ellenfél változásait (szó szerint: színét) figyelembevevő szellemi hozzáállás, mely belőled tör elő, a legeslegfontosabb. Az elme, amely az ellenfél változásait követi, szinte annak a sarkában jár. Úgy fogod legyőzni őt, hogy az ellenfeledet kell rávenned, a te változásaidat kövesse, és csak utána a sajátjait. – *Himonsu*
51. A „nagy” japánul dai (大). Ennek megfelelően a „Fényességes Isten” – *daimjódzsin* (大明神), a „Nagy Megtestesülés” – *daigongen* (大権現), a „Nagy Bódhiszattva” pedig *daibózacu* (大菩薩). – WSW.
52. Így hát ezt „az utasításokon túlnyúló különleges átadás törvénye” tanának nevezzük. Ez az oktató tanításain kívülálló tan, olyan tan, aminek leginkább az ön-megvilágosodásra és annak saját magadra való alkalmazására van szüksége. – *Taikai*
53. Nincsen meghatározott törvénye, hogy a „nagy tett” hogyan is jelenik meg. A szabályos tett, az ellentétes tett – még az Ég sem határozza meg... Ha e különleges tanítás törvényének „nagy tett”-e egyszer megjelenik előtted, szabad akaratából fog megjelenni, bármi megalkotott szabály nélkül. És mégis azért hívják „nagy tett”-nek mert kiterjed mind a tíz irányba és nem hiányzik sehonnan sem, még a nyúláször csücskéből sem. Egy meghatározott szabály az törvény vagy szabályozás, de nincsen törvény vagy szabály ami ennek a „nagy tett”-nek anyagát alakítaná. – *Taikai*
54. Munenori itt is homonímákat használ, hogy elmossa a szavak jelentését. Mind a lehetőséget (機), mind a *csü* (氣), *kei*-nek ejtik a sino-japán nyelvben. – WSW.
55. Azaz, a helye.
56. Manoráta: az indiai Zen buddhizmus huszonkettedik pátriárkája. Indiai herceg, aki harminc éves korában elhagyta otthonát, hogy tanítványa, majd utóda legyen a nagy buddhista filozófusnak, Vaszubhandunak. Nyugat-Indiában élt és Fergana közép-ázsiai birodalmában, i.sz. 165-ben halt meg. A versnek, melyet, mint írják, egy apácának szerzett, ez a második versszaka:
- Kövesd a folyót és ismerd meg természetedet,
Nincs örvendezés, nincs bű.
- Szekisuszai ezt a verset a *sudzi suriken* fogalmának magyarázatához használta.
57. Az elmém mindennel, mivel szembetalálkozik, együtt mozdul. A harcművészetekben összes mozgásunkat – a felső állást, alsó állást, a „kerék”-fordulatot, a „támadás”-ban előrehaladást, a „kivárás”-ban visszahúzódást – úgy tartjuk számon, mint a tízezer körülményt. A „tíz-

ezer körülménnyel együtt mozdulni"-val vele jár, hogy az elme nem áll meg egy helyen. Vele jár, hogy megfigyeled az ellenfél mozgását, az őt figyelő elmét gyorsan változtatva, nézed, az ellenfél hogy vált módszert, és az elmét megint nem állítod meg itt, a helynél, amit néz, és ismered e változtató mozgásokat.

– *Sinkage-rjú beihoso*

58. Az eredeti vers a *Sui waka su*-ban található, a harmadik „Fejedelmi versgyűjtemény”-ben, melyet i.sz. 995 és 998 között gyűjtött össze Fudzsiwara no Kinto. A teljes vers, melyet Sami Manszei (Kusza no Maro) szerzett a nyolcadik században, így hangzik:

Vajon mihez is
hasonlítsam e világot?
Fehér habokhoz, miket
Már elment csónak hagyott
A halvány hajnali fényben.

Van a versben egy lefordíthatatlan szójáték : a *siranami*, a „fehér hullámok” értelmezhető „ismeretlen”-ként is, és ez illik Munenori magyarázatához. - WSW

59. Nem úgy van az, hogy az ember elméjének olyan formája van, mi szemmel nem látható. A cselekedetei azok, mikén keresztül az elméje megnyilvánul, és az elme, mi a keblében lakozik, így tudható a külvilágnak. De azért, az elme ott jelenik meg, ahova épp érkezett, és mozgásának nyomai meg nem határozottak, és nehezen láthatók.

– *Sinkage-rjú beihoso*

60. Szaigjó (1119-90). A vándorló költő-pap megérkezett Egucsiba, Oszaka egy körzetébe, és ekkor elkapta egy vihar és menedék nélkül maradt. Egy bordélyban kért szállást, de a prostituált, aki a legenda szerint Fugen bódhiszattva (szanszkritül: Szamantabhadra), a meditáció és gyakorlás megtestesülésének inkarnációja volt, elküldte. Szaigjó verse így hangzik:

Milyen nehéz lehet
– gondolom – elvetni
a mi világunkat.
És mégis sajnálok tőlem
Hogy egy kicsit megpihenhessek. – WSW.

61. Lung-csi Sao-hszü (1529-88). Ming dinasztia-kori buddhista szerzetes.
62. Takuán.
63. Meg kell jegyeznünk, hogy a *csu* (柱), oszlop, ugyanúgy „fő támaszték”-ot is jelent – mint az angolban is. A buddhizmusban úgy gondolják, hogy a mi fogalmaink a „lét”-ről és a „nem-lét”-ről a realitásfogalmunk fő tartóoszlopai, a

„realitás” az, amihez annyira ragaszkodunk. Abszolút értelemben mindkettő illúzió. - WSW

64. Anélkül, hogy a jót vagy rosszat nézné – a „lét”-et és a „nem-lét”-et – képes látni a jót és a rosszat; jól meg tudja különböztetni... Ez azt jelenti, hogy harcművészetét illetően, nem kell ránéznie, hogy megmondhassa, „helyes”-e, vagy „helytelen”, de mégis látja, melyik. Nem kíséri meg megítélni a dolgokat, de mégis képes azokat jól tenni. – *Taikai*

65. Mindazok az élethosszan tartó tanítások, melyeket az emberek követnek. Például a *kjūdō* (az íjászat útja), a *szadō* (a tea útja), a *karate-do* (a karate útja), *sodō* (a kalligráfia útja) és a *kendō* (a kard útja). – WSW.

66. Egy bizonyos ember egyszer azt mondta: „Mindegy, hova teszem az elmémet, szándékaim ott vannak akadályoztatva, ahova az elmém megy, és veszitek ellenfelemmel szemben. És emiatt, az elmémet pont a köldököm alá helyezem, nem engedem elvándorolni. Így az ellenfelem teteteinek megfelelően tudok én is változni.”

Ez ésszerű. De a buddhizmus legmagasabb fokáról nézve, az elmét a köldök alá helyezni és nem engedni vándorolni, az a megértés alacsonyabb szintje csak, nem igazán magas. A tanulás és edzés szintje. A „hódolat” szintje. – *Fudocsi sinmjōroku*

67. Az első fejezet (A cipőt adó híd) Kamiizumi Muszasi no kami Hidecuna tanításaival foglalkozik. Az utóbbi kettő (a „Halált osztó kard” és az „Életet adó kard” a Szekisuszai és Munenori által elért kardforgató-mesterség további értelmezése.

68. Konfuciusznak az emberi természetről szóló könyvéből:

Egyvalami jót megszerezve, azt ő tisztelettel és óvatosan szorította kebléhez. *Icsizen o uruni kenken fukujoszu* (得一善，拳拳服膺).

– *A középpút tana*

Ezzel az idézettel Munenori magát Huihoz, (Yen Yuan) Konfuciusz kedvenc tanítványához hasonlítja, az apját pedig magához Konfuciuszhoz. Noha Munenori kardforgató-mesterségének filozófiai és pszichológiai alapjait a Zen buddhizmusban találta meg, apjához és a felmenőjéhez való viszonyát a konfucianizmus befolyásolta. Takuán is jól ismerte ezt az ősi kínai tant, és nem is habozott Munenorit kioktatni felőle, mikor épp szükségesnek vélte. – WSW.

69. Ötvenet elérve megismertem az Ég akaratát. *Godzsu ni site tenmei o siru* (五十而知天命) – *Konfuciusz válogatott írásai (analektikája)*

70. I.sz. 1632

71. Ha egy férfi megedzette már magát, és elért ezekhez az elvekhez, bármi is legyen az Ég alatt, mind irányítani tudja. Azoknak, kik ezt tanulmányozzák, ne engedtesék meg, hogy könnyedén vegyék. – *Taikai*

UTÓSZÓ

1. *Sugjosa* (修行者). Szó szerint: a képzésben részt vevő személy. Ebben az esetben kardforgató, aki a vidéket járja, aszkétikus gyakorlatokat végez, testét fegyelemre szoktatva és harci művészetét fejlesztve. A *sugjosa* életmódnak volt néhány hallgatólagos szabálya, de alapvetően ezek az emberek pénz és javak nélkül éltek, részt véve minden lehetséges és illendő harci megmérettetésben.

A SINKAGE-RJŰ HARCMŰVÉSZETEK KÉPES KATALÓGUSA

1. Ezek a technikák megváltoztak valamennyire Nobuszada ideje óta, mert a Jagjú Sinkage-rjú több ágra szakadt. Az elnevezéseik nagyjából ugyanazok maradtak, de minden oktató a saját iskolája felfogása szerint oktatja őket. „Szóbeli tanítás” megjegyzés szerepel minden bekezdés után, jelezve, hogy a szavakban adott leírás csak a csupasz váza a technikának.
2. Az égbeli istenségek hetedik generációja. Házasságukból teremtődtek Japán szigetei.
3. A nap istennője, Izanagi bal szeméből született. A japán uralkodói család legelső ősenek tartják.
4. A kardot a jobb váll fölött tartjuk, hegye fölfelé és hátrafelé mutat.
5. A kardot magasban tartani, a markolat a jobb vállal egy vonalban van.
6. Hárítás (*cumeru* 詰める): Belépés és támadás vagy sújtás elfojtása, vagy egy olyan félrehárítás, ami ellentámadáshoz vezet. Nem egy egyszerű hárítás.
7. A szakaszok címe egy-egy bizonyos tengü neve.